

T.C.

NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
SINIF EĞİTİMİ BİLİM DALI

CAHİT ZARİFOĞLU HİKÂYELERİNİN DEĞERLER AÇISINDAN
İNCELENMESİ

Celalettin ASLAN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tez Danışmanı

Dr.Öğr.Üyesi Derya ÇINAR

Konya, 2019

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Öğrencinin	Adı Soyadı	Celalettin ASLAN
	Numarası	128302031056
	Ana Bilim Dalı	İlköğretim Ana Bilim Dalı
	Bilim Dalı	Sınıf Eğitimi Bilim Dalı
	Programı	Tezli Yüksek Lisans
	Tezin Adı	Cahit Zarifoğlu Hikayelerinin Değerler Açısından İncelenmesi.

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

C. Aslan

05/07/2019

Öğrencinin
Celalettin ASLAN

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU

Öğrencinin	Adı Soyadı	Celalettin ASLAN
	Numarası	128302031056
	Ana Bilim Dalı	İlköğretim Ana Bilim Dalı
	Bilim Dalı	Sınıf Eğitimi Bilim Dalı
	Programı	Tezli Yüksek Lisans
	Tez Danışmanı	Dr. Öğr.Üyesi Derya ÇINAR
	Tezin Adı	Cahit Zarifoğlu Hikayelerinin Değerler Açısından İncelenmesi.

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan Cahit Zarifoğlu Hikayelerinin Değerler Açısından İncelenmesi. başlıklı bu çalışma 17/06/2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/~~oyçokluğu~~ ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

	Ünvanı Adı Soyadı	İmza
Danışman	Dr.Öğr.Üyesi Derya ÇINAR	
Jüri Üyesi	Dr.Öğr.Üyesi Hatice ÇETİN	
Jüri Üyesi	Dr.Öğr.Üyesi Selva BAKKALOĞLU	

ÖNSÖZ

Teknolojinin hızla ilerlediği günümüzde hayatımızı kolaylaştıran bir çok yeni buluş olmasına rağmen; bu buluşlar kaliteli insan ihtiyacını karşılayamamaktadır. Bu nedenle kaliteli insan yetiştirilmesinin önemi her geçen gün artmaktadır. Artık milletlerin gelişmişlik seviyelerini yetiştirdikleri kaliteli insanlar ve onların icraatları belirlemektedir. Kaliteli insan ise ancak iyi bir eğitimle yetiştirilebilir. Peki, istenen bu kaliteli insan nasıl bir eğitimle yetişebilir? Sadece bilgiye hakim olmak kaliteli insan olmak için yeterli midir? Bugün birçok gelişmiş ülke ahlaki çöküntünün, madde bağımlılığının ve bunun gibi pek çok olumsuzluğun sonucunda oluşan sorunlarla karşı karşıya kalmaktadır. Tüm bu durumlar göz önüne alındığında değerler eğitiminin önemi daha iyi anlaşılmaktadır.

Toplumun vazgeçilmez bir parçası olan okullarda öğrenci davranışları gözlemlendiğinde değerler konusunda eksiklikler net bir şekilde görülmektedir. Bundan dolayı eğitim sistemlerinden artık sadece bilgili insan değil kendi öz değerine bağlı bireyler yetiştirilmesi de beklenilmektedir. İşte bu beklentiyi karşılamak için okullarda müfredatlar hazırlanırken değerler eğitimi içeren kazanımlar eklemek zorunlu hale gelmiştir. Bu kazanımların ise başarıya ulaşabilmesi için çocukluk çağında verilmeye başlanması oldukça önem arz etmektedir. Küçük yaşlarda verilecek olan değerler eğitiminde çocuk edebiyatının ürünleri ise mühim bir yer teşkil eder. Çocuk edebiyatı denilince ise aklımıza birçok hikâye ve masalıyla Cahit Zarifoğlu gelmektedir. Cahit Zarifoğlu yazdığı çocuk kitaplarıyla edebiyatımızda büyük bir çığır açmış; kendinden sonra gelen nesillere örnek teşkil etmiştir. Bizim bu çalışmayı yapmaktaki amacımız; Cahit Zarifoğlu'nun Serçekuş, Küçük Şehzade, Katıraslan, Ağaçkakanlar, Yürekdede İle Padişah, Motorlu Kuş, Kuşların Dili adlı hikayelerinde yer alan değerleri bulup eğitim sisteminde yer almalarını sağlamaya çalışmaktır.

Çalışmamız iki kısımdan oluşmaktadır. Birinci kısımda Cahit Zarifoğlu'nun hayatı, edebi kişiliği incelenmiş olup eserlerinin özetleri yer almaktadır. İkinci kısımda ise Milli Eğitim Bakanlığı'nın Değerler Eğitimi Yönergesinde yer alan değerler hakkında bilgi verildikten sonra bu değerler ışığında Zarifoğlu'nun eserlerini incelenmesinden oluşmaktadır.

Çalışmamın her aşamasında benden desteklerini esirgemeyen saygıdeğer hocam Dr.Öğr.Üyesi Derya ÇINAR'a teşekkür ederim. Ayrıca tez hazırlama aşamasında yaşamış olduğum tüm zorluklarda yanımda olan aileme, bilhassa eşim Gönül Aslan'a ve oğlum Mehmet Aslan'a teşekkürü bir borç bilirim.

Celalettin ASLAN

Konya 2019

NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Celalettin ASLAN
	Numarası	128302031056
	Ana Bilim / Bilim Dalı	İlköğretim Anabilim Dalı/Sınıf Eğitimi Bilim Dalı
	Programı	Tezli Yüksek Lisans
	Tez Danışmanı	Dr.Öğr.Üyesi Derya ÇINAR
	Tezin Adı	Cahit ZARİFOĞLU Hikâyelerinin Değerler Açısından İncelenmesi

ÖZET

Eğitim kurumlarının görevi sadece akademik açıdan iyi yetişmiş bireylerin yetiştirilmesi değil, insani değerleri sindirmiş erdemli bireylerin de yetiştirilmesidir. Bu erdemli bireylerin yetiştirilmesi de değerler eğitimi ile mümkündür. Bu eğitim sürecinin içerisinde hikâyelerde önemli bir yer teşkil eder. 2018-2019 güz döneminde başlanılan ve bir yıl süren bu çalışmada Cahit Zarifoğlu 'nun yedi adet kitabında yer alan 15 adet hikâye, Milli Eğitim Bakanlığı' nın Değerler Eğitimi Yönergesi' ndeki yirmi yedi adet değer açısından incelenmiştir. Nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi kullanılarak yapılan çalışmada Cahit Zarifoğlu hikâyelerinde yer alan değerler kategorize edilerek hangi hikâyede ne şekilde ve kaç kez yer aldığı ayrıntılı şekilde belirtilmiştir. Ayrıca bu değerlerin eğitimde kullanılabilirliği ortaya konulmuştur.

Bu çalışmanın bulgularına göre, yedi eserde doğrudan veya örtük işlenen değerlerin toplamı (f: 120) tespit edilmiş ve incelenen eserlerin içinde en fazla sevgi (f: 18) değerine yer verildiği belirlenmiştir.

Ayrıca hikâyelerde bağımsız ve özgür düşünebilme, temizlik, vatanseverlik ve kültürel mirasa sahip çıkma değerlerine hiç yer verilmemiştir. Çalışmanın sonucunda Cahit Zarifoğlu hikâyelerinin, değer eğitimi sürecinde yararlanılması gereken kaynaklar arasında olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Değer, Değerler Eğitimi, Cahit Zarifoğlu Hikâyeleri

T.R.

NECMETTİN ERBAKAN UNIVERSITY

Directorate of Institute of Education Sciences

Student's	Name, Surname	Celalettin ASLAN
	Number	128302031056
	Department / Section	Department of Primary Education /Primary School Education Section
	Program	Masters with thesis
	Thesis supervisor	Dr. Öğr. Üyesi Derya ÇINAR
	Name of thesis	Examining of stories of Cahit ZARİFOĞLU in terms of values

ABSTRACT

The task of educational institutions is not only to educate academically well-educated individuals, but also to educate virtuous individuals who have absorbed human values. The training of these virtuous individuals is also possible through values education. The stories which take part in these educational process play important role. In this study started at the beginning of the 2018-2019 educational year and lasted 1 year, we examined twelve stories in Cahit Zarifoğlu's seven story books according to twenty three values which are constituted by taking into consideration the values that based on the Values Education Directive of the National Education Ministry. In our study, which we use document analysis, which is one of the qualitative research methods, we tried to determine the usefulness of these values in education by determining which value and how many times in Cahit Zarifoğlu stories. Furthermore, the usability of these values in education has been demonstrated. According to the findings of this study, the sum of the values in seven works directly or implicitly processed was determined (f: 120) and it was determined that the highest value of love was (f: 18) from the examined works.

In addition, values such as independent and free thinking, cleanliness, patriotism and cultural heritage are not included in the stories. As a result of the study, it is concluded that Cahit Zarifoğlu's stories are among the resources that should be utilized in the process of value education.

Key Words: Value, Values, Education, The stories of Cahit Zarifoğlu

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	i
ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vii

1.BÖLÜM

GİRİŞ

1.1.Problem Durumu.....	5
1.2.Problem Cümlesi.....	5
1.3.Araştırmanın Amacı.....	6
1.4.Araştırmanın Önemi.....	6
1.5.Sınırlılıklar.....	7

2.BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Değer Nedir.....	8
2.2. Değerler Eğitimi.....	10
2.3. Eğitim ve İnsan.....	13
2.4. Cahit Zarifoğlu'nun Hayatı.....	14
2.5. Cahit Zarifoğlu'nun Eserleri.....	15
2.6.Cahit Zarifoğlu'nun Edebi Kişiliği.....	17

2.7. Yürekdede İle Padişah.....	19
2.8. Katıraslan	21
2.9. Motorlıkuş	23
2.10. Serçekuş	24
2.11. Ağaçkakanlar.....	26
2.12. Küçük Şehzade.....	27
2.13. Kuşların Dili.....	28
2.14. Değerler Eğitimi İle İlgili Yapılmış Çalışmalar	29

3.BÖLÜM

YÖNTEM

3.2. Yöntem.....	33
3.3. Verilerin Toplanması.....	34
3.4. Verilerin Analizi.....	34

4. BÖLÜM

BULGU VE YORUMLAR

4.1. Sevgi Değeri İle İlgili Bulgu ve Yorumlar.....	35
4.2. Sorumluluk Değeri İle İlgili Bulgu ve Yorumlar	42
4.3. Saygı Değeri İle İlgili Bulgu ve Yorumlar	49
4.4. Hoşgörü Değeri İle İlgili Bulgu ve Yorumlar	54
4.5. Özgüven Değeri İle İlgili Bulgu ve Yorumlar.....	55
4.6. Empati Değeri İle İlgili Bulgu ve Yorumlar	56
4.7. Adil Olma Değeri İle İlgili Bulgu ve Yorumlar	57
4.8. Cesaret-Liderlik Değeri İle İlgili Bulgu ve Yorumlar.....	58

4.9. Nazik Olmak Değeri İle İlgili Bulgu ve Yorumlar	62
4.10. Dostluk Değeri İle İlgili Bulgu ve Yorumlar	65
4.11. Yardımlaşma Değeri İle İlgili Bulgu ve Yorumlar	66
4.12. Doğruluk-Dürüstlük Değeri İle İlgili Bulgu ve Yorumlar	68
4.13. Aile Birliğine Önem Verme Değeri İle İlgili Bulgu ve Yorumlar	68
4.14. İyimserlik Değeri İle İlgili Bulgu ve Yorumlar	72
4.15. Estetik Duyguların Geliştirilmesi Değeri İle İlgili Bulgu ve Yorumlar	73
4.16. Misafirperverlik Değeri İle İlgili Bulgu ve Yorumlar	74
4.17. İyilik Yapmak Değeri İle İlgili Bulgu ve Yorumlar	76
4.18. Çalışkanlık Değeri İle İlgili Bulgu ve Yorumlar	77
4.19. Paylaşımçı Olmak Değeri İle İlgili Bulgu ve Yorumlar	78
4.20. Şefkat-Merhamet Değeri İle İlgili Bulgu ve Yorumlar	79
4.21. Selamlaşma Değeri İle İlgili Bulgu ve Yorumlar	82
4.22. Alçakgönüllülük Değeri İle İlgili Bulgu ve Yorumlar	82
4.23. Fedakarlık Değeri İle İlgili Bulgu ve Yorumlar	83
4.24. Frekans Tablosu	85

5.BÖLÜM

TARTIŞMA SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuçlar ve Tartışma	86
5.2. Öneriler	89

KAYNAKÇA	91
----------------	----

ÖZGEÇMİŞ	96
----------------	----

1.BÖLÜM

GİRİŞ

Eğitim araştırmalarına günümüzde en çok konu olan kavramlardan biri olan değer ve değerler eğitimi, insan hayatında önemli bir rol teşkil eder. Bu nedenle yok saymak yahut görmezden gelmek mümkün değildir. Değerler insanın hayatı boyunca alacağı her kararda aktif ve mühim bir rol oynar (Tahiroğlu ve Çetin, 2012:1634).

TDK' ya göre bir ulusun sahip olduğu sosyal, kültürel, ekonomik ve bilimsel faaliyetleri kapsayan maddi ve manevi öğelerin bütünü olarak tanımlanan değerlerin bir çok farklı tanımı yapılmıştır: Değer, bir kimsenin farklı durumlara karşı sürekli verdiği tepkilerdir. Değerler, bireylerin tutumlarının temel yapısını oluşturur. Bireyi belirli hedeflere çeşitli seçenekler içinden tercih etme yönünde zorlayan kararlı güdüler olarak tanımlanabilir. Yön veren köklü bir inançtır (Oğuzkan, 1991: 45). Değer, arzu edilen, ilgi duyulan, ihtiyaç duyulan şeydir. Değer kavramı, pratik bir karakter taşıyan, olması gerekeni ifade eden bir kavramdır. İdeal olan davranışa odaklanır (Bolay, 2013: 60).

Özensel'e (2003) göre "Bir toplumdaki iyi-kötünün belirlenmesi, ideal düşünme ve davranma yollarının tamamı değerler tarafından oluşturulur." Güngör'e (1993) göre ise değerler;"arzu edilen, kişilerin hayatlarına kılavuzluk eden, önem dereceleri farklı, durum-ötesi hedeflerdir." John Dewey'e göre değer "bir şeyi sevme, el üstünde tutma ve aynı zamanda bir şeyin değerinin türü ve miktarı üzerine hüküm verme eylemidir" (Dewey, 1944: 128; Akt: Seefeldt, Castleand Falconer, 2015). Her bireye ya da her topluma göre değerler farklı ifade edilebilir ve farklı anlamlar taşıyabilir. Bundan dolayı; ailede ve okulda hangi değerlerin öğretilmesi ve nasıl öğretilmesi gerektiği ile ilgili farklı görüşler ortaya çıkmıştır. Bu konu hala tartışılmakta ve konu ile ilgili araştırmalar hızla devam etmektedir (Stanley, 1983: 242).

Değer eğitimi; ailede başlayan daha sonra okulla birlikte devam eden bir süreçtir (Coombs-Richardson and Toison, 2005: 269). Aile, değer eğitiminde kritik öneme sahip yer olarak bilinir. Bir değerlin kişinin tutum ve davranışlarında kalıcı hal alması için küçük yaşlarda öğrenilmiş olmasının daha etkili olduğu söylenilmektedir. Bu sebeple; ailenin eğitilmiş olması değer eğitimi konusunda son derece önemlidir (Deveci ve Ay, 2009: 168). Bireyin değerler eğitimi sürecinde aileden sonra çevrenin de oldukça önemli etkisi vardır. Birey için başarılı bir değer eğitimi; aile, çevre ve okulun bu konudaki ortak ve kararlı tutumuna bağlıdır. Toplumunu oluşturan bireylerin iyi olarak nitelendirilen insanlar olabilmesi için, toplumun değerlerini eğitim sisteminin içine giren her bireye aşılması gerekir (Tezcan, 1991). Öğretmenler, karakterli birey yetiştirmek için bazen isteyerek bazen de istem dışı bir şekilde değerleri öğrencilere aşılama çalışırlar (Ryan, 1993: 16). Okullarda değer eğitimi akademik yaklaşımlar çerçevesinde yürütülür. Bu yaklaşımların bazıları değerlin doğrudan öğretilmesi gerektiğini bazıları ise akıl yürütme, mantık, sorgulama ve karar verme gibi zihinsel süreçlerin uygulanması gerektiğini dile getirmektedir (Yel ve Aladağ, 2015). Değer eğitimi ile ilgili; telkin etme, ahlaki gelişim, değer analizi, değer belirginleştirme ve davranış öğrenme olmak üzere beş yaklaşımdan bahsedilmektedir. Değer öğretim yaklaşımları, öğretmenlerin öğretim stratejilerinde, yöntemlerinde, sınıf yönetimi biçimlerinde, seçtikleri içerikte, disiplin uygulamalarında, öğrenciye yönelik model davranışlarında yer almalıdır. Öğrenci merkezli eğitim anlayışı, öğrencilerin nasıl öğrendiğini tek kuram veya model ile açıklamamaktadır. Öğrencinin keşfetmesine imkân veren birçok model, kuram, yöntem, durum ve davranış farklı öğrenme avantajları sağlamaktadır (Kaf, 2000; Veugelers ve Vedder, 2003). Öğrencinin rol model aldığı hikaye kahramanlarının üzerinden yapılan değerler eğitimi bu bahsettiğimiz değer öğretme şekillerinin bir çoğunu kısmen içine almaktadır.

Değerlerin oluşmasında ve gelecek nesillere taşınmasında edebi eserler önemli görevler üstlenmektedir. Sanatçı, kendi milletinin değerlerini eserinde yansıtır okuyucu da bu değerleri okuyarak öğrenir, edinir. “Edebiyat eserleri hem bireysel hem de toplumsal hayatla ilgili olarak iyiye, güzele, doğruya yönelme ve yeni değerler kazandırma yolunda telkinlerde bulunur, insanları bunlar doğrultusunda

eğitir” (Kavcar, 1999: 6; Akt: Tekşan, 2012: 3). Eğitilecek çocukların duygu ve düşünce dünyalarına seslenebilecek sözlü, yazılı ve görsel ürünlerin tümü değer eğitiminde kullanılabilir. Bu şekilde çocukta olumlu etki ve izlenimler bırakılabilir. Bu tip ürünler çocukta, kendini, olayları, çevreyi algılayış ile ona göre davranış geliştirme açısından olumlu gelişme ve değişmelere olanak sunar (Kasapoğlu, 2013: 101).

Ahlaki ikilemler sayesinde bireylerin; değer algılarını, değer edinme düzeylerini, değer tercihlerinde rol oynayan kişi-karakter-rol modelleri ve bunların bireyi nasıl etkilediğini tespit etmek mümkün olabilir. Bireylerin ikilemlere ilişkin çözümleri bu konudaki en net verilerdir. Ahlaki ikilemlerde her birey gerekçe sunma ve sebep belirtme eğilimlerini kullanır. Bu eğilimler alınan kararların kaynağı hakkında bilgi verir. Bu sayede değer algısının şekillenmesinde; anne, baba, öğretmen, arkadaş veya farklı bir karakter veya olayın izleri takip edilebilir. Çocukların değer yönelimlerini veya tercihlerini bilmek bize ne kazandırır? Çocukların değer algılarının oluşmasında kim ve kimler nasıl etkili oluyor? Bu soruların cevabı bulunduğu değer eğitimi konusunda yaşanan problemlerin birçoğuna çözüm üretebilmek mümkündür (Ünlü, 2019: 268).

Değerler eğitimini amacı, çocuğun doğuştan getirdiği en iyi tarafını ortaya çıkarmak, kişiliğinin her yönüyle gelişmesini sağlamak, insanî mükemmelliğe ulaşmasına yardımcı olmak, bireyi ve toplumu ahlaksızlıktan korumak ve kurtarmak, bunun yanında iyi bir ahlakla donatmak ve devamını sağlamaktır. Son yıllarda artan şiddet olayları, aile kurumunun zayıflaması, ailede şiddet olaylarının artması, iş ahlâkında gerileme gibi sorunlar, değerler eğitiminin önemini daha da artırmıştır. Özellikle okullarda yaşanan psikolojik ve fiziksel şiddet olaylarında çok sayıda öğrenci ve öğretmen zarar görmektedir. Bunda sosyal medya ve sanal dünyanın olumsuz örnekleri etkili ve hızlı bir şekilde yaymasının payı büyüktür. Değerler eğitiminin asıl amacı insanı bu konuda bilgilendirmek değil, insan hayatını anlamlı kılmak, ruhsal dengeyi korumak, kişiliği güçlendirmek, ahlak ve karakterini sağlamlaştırmaktır.

Okul hayatı boyunca öğrenilen bilgilerin pek çoğunun kullanım süresi ve bireyin tutum ve davranışları üzerindeki etkisi son derece sınırlı kalırken, değerler ile ilgili öğrenmeler hayat boyu önemini korumaktadır (Önder ve Bulut, 2014: 19-20).

Değer insanı değerli kılan, sahip olduğu üstün nitelikler ve sahip olduğu donanımlardır. Sahip olunan değerler bireyin gelecekte kişiliğini, bakış açısını, davranışlarını, hatta hayatını belirleyecek etkenler olduğu için, bireyin belli başlı değerlerin farkına varması, gerekli değerleri kazanması, yeni değerler benimsemesi; bütün bu değerleri kişiliğinin temel taşları haline getirerek davranışa dönüştürmesi gerekir. Neredeyse hayat boyu devam eden bu değer kazanma /kazandırma süreçlerine “değerler eğitimi” denilmektedir (Yaman, 2012: 18).

İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında yer alan değerler ise şunlardır; adil olma, aile birliğine önem verme, bağımsızlık, barış, bilimsellik, çalışkanlık, dayanışma, duyarlılık, dürüstlük, estetik, hoşgörü, misafirperverlik, özgürlük, sağlıklı olmaya önem verme, saygı, sevgi, sorumluluk, temizlik, vatanseverlik, yardımseverliktir. İlköğretim Türkçe ve Matematik programlarında ise değerler açıkça belirtilmemiştir (MEB, 2005).

Değerler eğitimi ile ilgili çalışma yapan araştırmacılar çeşitli sınıflandırmalar yapmıştır: Winter, Newton ve Kirkpatrick (1998)'e göre değerler, ilgili olduğu toplumun özelliğine göre ailevi değerler, toplumsal değerler ve bireysel değerler olmak üzere üç gruba ayrılarak incelenmiştir. Ailevi değerler ve özellikle ailede rol model olan kişiler, bireyin kişilik ve karakterinin ortaya çıkmasında oldukça belirleyicidir. Toplumsal değerler içerisine gelenek ve görenekler, görgü kuralları, din kuralları, ahlak kuralları gibi toplumsal kuralların birçoğu girmektedir. Toplumsal değerler sayesinde bireyler toplum içinde ortak davranışlar sergileyebilmektedir. Toplumsal değerler sayesinde toplum içerisindeki çatışmalar azaltılarak toplumun huzuru ve devamlılığı sağlanmış olur (Kardaş ve Cemal, 2017: 386).

1.1.Problem Durumu

Eğitimin amacı, bireylere sadece bilgi kazandırmak değil, topluma uyum sağlamış bireyler yetiştirerek, toplumsal değerlerin sonraki nesillere aktarılmasını sağlamaktır (Ertürk, 1972: 12). Toplumsal değerlerin aktarılabilmesi içinse bu değerlerin iyi bilinmesi, doğru tasnif edilmesi ve anlaşılması gerekmektedir. Ayrıca bu değerlerin gerçek hayatın bir parçası olabilmesi için küçük yaşta öğretilmesinin gerekliliği herkes tarafından malumdur.

Toplumlarda artan suç oranları incelendiğinde, çoğu zaman suç teşkil eden davranışın temelinde eksik değerler eğitiminin rol aldığını söylemek mümkündür. Büyüklerine, dini ve millî değerlerine saygısı olmayan kişiler hemen hemen her platformda karşımıza çıkmaya başlamıştır. Bu kötü örneklerin hızla artması değerler eğitiminin de önemini her geçen gün artmasına sebep olmaktadır. Değerler eğitimi konusu artık her açıdan derinlemesine ele alınarak birçok çalışmalar yapılmaktadır. Bu çalışmalarda değerlerin nasıl öğretileceği hususu en çok ön plana çıkan konulardandır. Değerlerin küçük yaşta öğretilmesi için çocukların ilgisini çekecek konuların içine yerleştirilmesi önemlidir. Değerler eğitiminde kalıcı öğrenmenin sağlanabilmesi için edebiyatı kullanmak çok akıllıca bir yöntem olur. Çocukların iç dünyasını derinden etkileyebilmek için çocuk hikâyeleri içerisinde uygun rol modeller oluşturulmalı ve bu rol modeller aracılığıyla değerler verilmelidir. Bizimde problem durumumuz saydığımız nedenlerden dolayı Cahit Zarifoğlu hikâyelerinin değerler açısından incelenmesidir.

1.2.Problem Cümlesi

Cahit Zarifoğlu hikâyelerinde sevgi, sorumluluk, saygı, hoşgörü – duyarlılık, özgüven, empati, adil olmak, cesaret – liderlik, nazik olmak, dostluk, yardımlaşma – dayanışma, temizlik, doğruluk – dürüstlük, aile birliğine önem verme, bağımsız ve özgür düşünebilme, iyimserlik, estetik duyguların geliştirilmesi, misafirperverlik, vatanseverlik, iyilik yapmak, çalışkanlık, paylaşımcı olmak, şefkat – merhamet, selamlaşma, alçakgönüllülük, kültürel mirasa sahip çıkma, fedakarlık değerleri ne oranda örneklenmiştir. Bu değerler nasıl yer almaktadır.

1.3.Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı Cahit Zarifoğlu' nun hikâyelerini değerler eğitimi açısından incelemek ve sevgi, sorumluluk, saygı, hoşgörü – duyarlılık, özgüven, empati, adil olmak, cesaret – liderlik, nazik olmak, dostluk, yardımlaşma – dayanışma, temizlik, doğruluk – dürüstlük, aile birliğine önem verme, bağımsız ve özgür düşünebilme, iyimserlik, estetik duyguların geliştirilmesi, misafirperverlik, vatanseverlik, iyilik yapmak, çalışkanlık, paylaşımcı olmak, şefkat – merhamet, selamlaşma, alçakgönüllülük, kültürel mirasa sahip çıkma, fedakârlık değerlerinin hikâyelerde ne şekilde yer aldığını ve oranını sunmaktır. Ancak hikâyelerde en çok hangi değer yer aldığını göstermek ve değerlerin eğitimde kullanılabilirliği araştırmanın amacıdır.

1.4.Araştırmanın Önemi

Geleceğimizin teminatı olan çocukların gelişen teknoloji karşısında birtakım değerlerimizden uzaklaştığı bir gerçektir. Çocuk edebiyatında önemli bir yere sahip olan Cahit Zarifoğlu bu durumu fark etmiş ve çocuklarımızın değerlerden yoksun yetişmemesi için hikâyeler kaleme almıştır. Zarifoğlu toplumsal değerlerimizi, inançlarımızı, kültürümüzü derinlemesine tanımaktadır. Bu nedendir ki hikâyelerinde değerleri çocuk seviyesine indirgemeyi başarmıştır. Şüphesiz ki toplumsal denge için değerler mihenk taşı niteliğindedir. Değerler olduğu toplumun köklerini teşkil etmektedir. Günümüzde aileler çocuklarının iyi bir gelecek sahibi olabilmesi için çaba göstermektedirler. Mutluluğun iyi bir işten geçtiğini düşünen insanların sayısı hiçte az değildir. Halbuki değerlerin göz ardı edilmesi hastasını müşteri gibi gören doktorların yetişmesine, biraz daha fazla para kazanabilmek için demirden ve çimentodan çalan mühendislerin yetişmesine sebep olmaktadır. Bu durum bize değerlerine bağlı insan yetiştirmenin ne kadar önemli olduğunu bir kez daha göstermiştir. Geleceklerini güvence altına almak isteyen topluluklar değerlerini bilen nesiller yetiştirmek için çabalamak zorundadırlar. Değerler eğitiminin özü değerleri benimsetmekten ve hayat felsefesi haline getirmekten geçmektedir. Değerlerin özü inançlardır. Bir toplumun inançları değerlerini oluşturur.

Değerlerimizi öğretirken kültürümüzün getirdiği köklerden kopmadan gelecekle entegre olabilmeyi başarmalıyız. Toplumların değerlerden uzaklaşması yani yozlaşması köklerinden kopması anlamına gelmektedir. Geleceğin toplumunu bu günün çocuklarının oluşturacağı düşünülürse bu çalışmanın önemi daha net ortaya çıkar. Toplumla faydalı nesiller yetiştirmek için değerler öğretilmelidir.

1.5. Sınırlılıklar

Bu çalışma Cahit Zarifoğlu' nun “ Yürekdede İle Padişah”, “Küçük Şehzade”, “Katıraslan”, “Serçekuş”, “Motorlukuş”, “Ağaçkakanlar”, “Kuşların Dili” isimlerinde olan yedi adet hikâye kitabı ve belirlenen sevgi, sorumluluk, saygı, hoşgörü – duyarlılık, özgüven, empati, adil olmak, cesaret – liderlik, nazik olmak, dostluk, yardımlaşma – dayanışma, temizlik, doğruluk – dürüstlük, aile birliğine önem verme, bağımsız ve özgür düşünebilme, iyimserlik, estetik duyguların geliştirilmesi, misafirperverlik, vatanseverlik, iyilik yapmak, çalışkanlık, paylaşımcı olmak, şefkat – merhamet, selamlaşma, alçakgönüllülük, kültürel mirasa sahip çıkma, fedakârlık değerleriyle ve 2018-2019 eğitim öğretim yılı ile sınırlıdır.

2.BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Değer Nedir ?

“Değer, arzu edilen, arzu edilebilen şey, olaylarla ilgili insan tutumu demektir. Değerler, ideal davranış biçimleri veya hayat amaçları hakkındaki inançlarımız, davranışlarımıza yol gösteren ölçülerdir. Diğer bir tanımla, değer, bir nesneye, varlığa veya faaliyete, bireysel ve toplumsal açıdan tanınan önem ya da üstünlük demektir.” (Aydın ve Gürler, 2012: 4)

Değerler, insan hayatının düzenlenmesinde önemli bir yere sahiptir. Olumlu yahut olumsuz bir tutum edinme veya bir davranış sergilenmesinin temelinde çocukluk yıllarında öğrendiğimiz değerlerin büyük rolü vardır. Değerler kişinin topluma ve hayata bakış açısını değiştirir. Değerleri özümsemiş yaşam felsefesi haline getirmiş bireylerde intihar ve suç unsurları daha az görülmektedir. Günümüzde birçok ülkede seri katil cinayetleri toplu intiharlar, dolandırıcılık, okul basıp öğrencileri öldürme, tecavüz, ensest ilişkiler vb. suçlara sıklıkla rastlanmaktadır. Bunların önüne geçmek için çocukluk çağında verilen değerler eğitimi oldukça önemlidir. Kısaca değerler insanın ve toplumun düzen içerisinde, daha mutlu ve huzurlu bir yaşam sürmesi için oldukça mühimdir.

Değerler, din kuralları, görgü kuralları ve ahlak kuralları ile iç içedir. Özellikle din kuralları değerlere kaynaklık etmiştir denilebilir. Bu kurallara uyulmadığı zaman toplum tarafından ayıplanma, kınama yaptırımı karşımıza çıkar. Bu kurallar toplumu düzenleyen kurallar olduğu için uyulmadığı takdirde toplumun kökten sarsılması kaçınılmazdır.

Değeri insan davranışına olumlu veya istendik yönde rehberlik eden, kaynağını daha çok din kurallarından alan, toplumsal yaşamı ve insan ilişkilerini düzenleyen ilkeler olarak tanımlayabiliriz. Çocuk değer eğitimi ilk olarak aileden alır ama değerlerin sistemli olarak öğretimi okullarda gerçekleştirilir (Sallabaş, 2012: 60).

Sonrasında ise bir davranışın kötü ya da iyi olduğunu daha çok o davranışın sonuçlarından çıkarırız. Sonucunda ceza olan bir davranışın olumlu olmadığı düşünülürse değerler yaşam içinde deneme yanılma yöntemi ile insanda pekişir ve zamanla kişiliğin ayrılmaz bir parçası haline gelir. Fakat bir değere ters düşen davranışın toplum tarafından cezalandırılabilmesi için toplumun değerlerden yoksun olmaması gerekmektedir. İşte bu noktada değerler eğitiminin önemi bir kez daha anlaşılmaktadır. Değerleri dejenere olmuş bir toplumdan değer sahibi çocukların yetişmesi mümkün değildir.

Eğitim ise bir toplumun kültürünü, gelenek görenek, örf, adetlerini kısaca o toplumun değerler mirasını yeni kuşaklara aktarmada en önemli araçtır. Eğitim geçmiş ve gelecek arasında köprü olmalıdır. Tarihini, kültürünün bilmeyen, ortak değerlere sahip olmayan insanlar kangren olmuş uzuv gibidir. Toplum ya bu uzvu keser ya da o uzuvla beraber kendisi de zehirlenip ölüme doğru gider. Değerler eğitimi almış ve bu değerleri özümsemiş kişilerin psikolojik açıdan da sağlam olduğu söylenilebilir. Zaten değerlerin istendik yönde davranış oluşturmak için yol gösterici ilkeler olduğunu düşünürsek, toplumda hep olumlu davranış sergileyen insanların sevme ve sevilme ihtiyacı da karşılanır. Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisinde sevme, sevilme ait olma önemli bir basamaktır. Sevgisiz büyütülen bebeklerde hiçbir sağlık sorunu olmamasına rağmen ölüm oranlarının çokluğu bilimsel araştırmalarla kanıtlanılmıştır. Sevme sevilme ihtiyacı karşılanmayan bireyin kendini gerçekleştirme de mümkün değildir.

George Orwell "1984" adlı romanında aile kurumunun devlet eliyle yerle bir edildiği, annenin evladını sevmediği, paylaşmanın olmadığı, kinle ve nefretle dolu hiçbir değeri olmayan korkunç bir toplumu kurgulamıştır. İşte değerleri tamamen yok olan bir toplumun 1948 yılında yazılan bu romandaki kurguyu yaşamaları kaçınılmazdır.

2.2. Değerler Eğitimi

Milli Eğitim Bakanlığı yayımlamış olduğu Değerler Eğitimi Yönergesinde değerler eğitiminin amaçlarını şu şekilde belirlemiştir.

Amaç

Madde1

a. Öğrencilere, Atatürk ilke ve inkılâplarını benimsetme; Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'na ve demokrasinin ilkelerine, insan hakları, çocuk hakları ve uluslar arası sözleşmelere uygun olarak haklarını kullanma, başkalarının haklarına saygı duyma, görevini yapma ve sorumluluk yüklenebilen birey olma bilincini kazandırmak,

b. Öğrencilerin, millî ve evrensel kültür değerlerini tanımalarını, benimsemelerini, geliştirmelerini bu değerlere saygı duymalarını sağlamak,

c. Öğrencileri, kendilerine, ailelerine, topluma ve çevreye olumlu katkılar yapan, kendisi, ailesi ve çevresi ile barışık, başkalarıyla iyi ilişkiler kuran, iş birliği içinde çalışan, hoşgörülü ve paylaşmayı bilen, dürüst, erdemli, iyi ve mutlu vatandaşlar olarak yetiştirmek,

d. Öğrencilere bireysel ve toplumsal sorunları tanıma ve bu sorunlara çözüm yolları arama alışkanlığı kazandırmak,

e. Öğrencilere, toplumun bir üyesi olarak beden ve ruh sağlığının yanı sıra ailesinin ve toplumun sağlığını korumak için bilimsel süreçlere ve ahlaki değerlere uygun olarak karar verme alışkanlığını kazandırmak,

f. Öğrencilerin kendilerine güvenen, sistemli düşünebilen, girişimci, plânlı çalışma alışkanlığına ve eleştirel bakış açısına sahip, estetik duyguları ve yaratıcılıkları gelişmiş bireyler olmalarını sağlamak,

g. Öğrencilerin kendisine, ailesine ve topluma karşı sorumluluk duyabilen, üretken, ülkenin ekonomik ve sosyal kalkınmasına katkıda bulunabilecek yapıda bireyler olarak yetiştirilmesini sağlamak,

h. Öğrencilerin kişisel, toplumsal tüm kaynakları ve zamanlarını etkin, yerinde ve verimli kullanmalarını sağlamak,

ı. Öğrencilere temel insanî değer ve erdemleri kazandırma, değerlere karşı duyarlılık oluşturma ve onları davranışa dönüştürme konusunda yardımcı olmak,

i. Öğrencilere okuma zevk ve alışkanlığı kazandırmak,

j. Öğrencilere Türk dilini sevdirecek, dilimizdeki yozlaşmaların önüne geçilmesini sağlamak,

k. Her öğrencinin biricik ve tek olmasını, bu tek ve biriciklerin çoklar olabilmesini ve okullarımızı çoklar içinde özel olmayı sağlayan bir yaşam merkezi durumuna getirmeyi sağlamak,

l. Öğrencilerimizin millî, manevî ve evrensel değerleri hayata geçirmelerini sağlayarak toplumsal dayanışma ve bütünleşmeye katkı sağlamak,

m. Değerlerimizin gelecek nesillere aktarılmasındaki önemli görevi yerine getirerek artan ve değişen risk ve tehditlerden bireysel ve toplumsal korunmayı sağlamak.

“Değerler, bir binayı oluşturan tuğlalar misali toplumun ahlaki düzeninin oluşmasını sağlar. Sanayi devriminden sonra pozitivist yaklaşım ön plana çıkarken ahlaki ve manevi devinimler, yani insan olmanın gerekleri olan değerler, bir nevi ikinci plana atılmıştır. Bunun sonucu olarak da dünya, I. Dünya Savaşı, II. Dünya Savaşı gibi ahlaki bir etikliğin olmadığı acılı savaşları yaşamış atom bombası, kimyasal gazlar gibi kitleleri yok edici silahlar hunharca kullanılır bir hal almıştır. Değerler eğitimi kavramı özellikle İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra ayrı bir önem kazanmış ve araştırılmaya başlanmıştır. Çünkü değeri sadece para ve madde olan bir dünyanın insanlığa çok da bir şey kazandırmadığı tüm dünya, özellikle de gelişmiş ülkeler tarafından görülmeye başlanmıştır.” (Emiri, 2014: 39)

Değerler eğitiminin tarihi gelişimine baktığımızda 1900’lü yıllardan başlayarak ahlak ve değer eğitiminin yöntem ve amaçları üzerinde çalışmalar yapılmıştır.

Değer ve ahlak eğitimi İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra geleneksel metotlarla sürdürülmüştür. 1960'tan sonra geleneksel rol ve değerler sorgulanmaya başlanmıştır. 1960–1970 yılları arasındaki değer eğitimi ile ilgili gelişmeler popüler bir sloganla insanın gücü olarak adlandırılmıştır. Bu dönemde, değer öğretimi ve öğretmenin modeli yerine, öğrenciyi kendi değerlerini açıklamaya cesaretlendirme, ahlaki muhakeme yapabilme ve değer analizi becerilerini geliştirmeye çalışmışlardır. 1980'den sonra toplum eleştirmenleri, veli grupları, dini liderler ve siyasi partilerin çoğu yeniden geleneksel değerlere dönmüş, bunun sonucunda saygı, sorumluluk, öz disiplin, aile, vatan sevgisi ve başkalarına hizmet gibi değerler öne çıkmıştır.” (Ulusoy, 2012: 55).

Eğitim sistemimizde değerler eğitimi ile istenilen çocukların doğuştan getirdikleri bazı davranışları geliştirmek, toplumumuzu bir takım kötü davranışlardan korumak, insan kişiliğini mükemmel hale getirmek ve bununla birlikte iyi ahlakın sürdürülebilirliğini sağlamaktır. Değerler eğitimi gönüllere ve insan iradesine hitap etmelidir. İyiliği sevdirmek, iyi eylemleri tanıtmak en büyük amaç olmalıdır.

İçinde bulunduğumuz çevre ve ortamda çocuklarımız; istediğimiz değerlere sahip olmadan yetişmektedir. Bu durum da yetmezmiş gibi her şeyi çocukları adına düşünüp yapan ailelerimizin varlığı değerler eğitiminin önemini bir kez daha ortaya koymaktadır. Günümüzde okullar sadece akademik açıdan başarılı bireylerin yetiştirildiği kurumlar haline gelmiştir. Temel insanî değerleri benimsemiş kişiler yetiştirmek de okulun temel görevleri arasında yer almalıdır. Günümüzün getirdiği olumsuz durumlar karşısında, okullar öğrencilerine rehber olmalıdır.

Geçmişte çocukların sosyal çevresi sadece yaşadıkları çevre idi. Teknolojinin gelişimi sonucu değişen ve gelişen dünyada televizyonlar, tabletler, cep telefonları ve internet artık çocuklarımızın sosyal çevresi haline gelmiştir. Okullarda kazanımlarla verilmeye çalışılan erdemler sosyal medyanın ve internetin verdiği erdemlerden çok farklıdır. Bu durum ailelere ve eğitimcilere çok büyük yükler yüklemektedir. Bu konuda her ne kadar eğitim çalışmaları yapılsa da çoğu zaman kağıt üzerinde kalmaktadır. Toplumsal bilincin oturmuş olması değerler eğitimi açısından son derece önemlidir.

Eğitim programlarında değer eğitiminin nasıl gerçekleştirileceği açık olarak belirtilmemiş olsa bile, oğretmenlerin okulda ve sınıfta oluşturdukları kültür, önem verdikleri, “iyi” veya “kötü” olarak işaret ettikleri, öğrenciler için örtük anlamda bir değer eğitimi sürecini içermektedir. Ancak bu sürecin formal eğitim sürecini desteklenmesinin gerekliliği de göz ardı edilmemelidir (Doğanay, 2006: 235).

Değer kazandırmaya yönelik etkinliklerde oğretmenler daima olumlu davranışları takdir etmelidir. Olumsuz durumlarda ise hoşgörülü olarak doğru davranışı kazandırmaya çalışmalıdır. Baskı yolu ile değer kazandırılmaz. Bilakis istenmeyen davranış değişiklikleri oluşabilir. Değerler eğitimi ğrenci merkezli ve zgr bir ortamda yapılmalıdır. Hümanist felsefeye göre her bireyin doğuştan getirdiği potansiyeller vardır ve eğitim bu potansiyelleri ortaya çıkararak kişinin kendini gerçekleştirmesini sağlamalıdır.

Özetle değerler eğitiminin amacı; toplumsal ahlakın korunması ve bu toplumsal ahlakın nesillerden nesillere aktarılmasını sağlamaktır. Bu durum toplumun huzurunun sağlanması ve birlik beraberliğinin devamı için elzemdir.

2.3. Eğitim ve İnsan

Bilindiği üzere eğitim istendik davranış geliştirme sürecidir. Eğitim merkezine insanı alır. Bütün çabalar aslında onun öğrenmesi ve olgunlaşması içindir. İnsanı tam anlamıyla tanımayan, onun tüm olumlu ve olumsuz yönleriyle ele almayan sistemler doğru ve işlevsel sistemler olmaktan çok uzak ve sığ kalırlar.

Çünkü insan oldukça karmaşık bir yapıya sahiptir. Eğer insanı tek boyutuyla ve o şekilde eğitirseniz eğitimle hedeflenen sonuçlara asla ulaşamazsınız. Eğitim uzun zaman alan meşakkatli bir süreçtir. Eldeki temel malzeme insan olduğu için süreç zaman içinde değişiklikler isteyebilir. Çünkü insan karmaşık yapısından dolayı zaman içinde ilgi ve ihtiyaçları da değişiklik gösterebilir. O halde insan eğitimini tüm değişkenlerle ele alarak yürütmek çok mantıklı olacaktır. Kapsayıcı ve ağdaş bir eğitim anlayışı ortaya konmalıdır.

Günümüzde eğitim sisteminde karmaşa hâkimdir. Bu durum amaç ve hedefler arasındaki tutarsızlıktan kaynaklanmaktadır. Bu durum modern dünyanın uğraştığı en büyük problemlerden birisidir. Bulduğumuz çağda yoğun ve hızlı bir değişim söz konusudur. İşte bu hızlı süreç insanlarda güvensizliğe ve belirsizliğe sebep olmuştur.

Değerlerine bağlı insan nasıl yetiştirilir? Sorusuna sistemde sürekli cevaplar aranmış, yeni çareler üretilmeye çalışılmıştır. Değerlerinden yoksun insanlar sorunlara sağlıklı çözümler üretmedikleri gibi soru ve sorunları artırmakta sistemi daha karmaşık ve içinden çıkılmaz bir hale sokmaktadırlar. Verdiğimiz eğitim sırasında ahlakı, iyiliği, karşılıklı saygıyı ve sevgiyi karşı tarafa doğru aktaramıyorsak harcanan bütün emekler boşa gidecektir. Hatta eğitimciler bu değerleri öğrencilerine anlatmakla kalmayıp hayatlarında tatbik ederek örnek olmalıdırlar. Kazandırılmak istenen bir kazanımın bireyde ve toplumda içselleştirilip işlevsel hale gelmesinin en temel yollarından biri eğitimcinin de bu kazanımı yaşaması ve örnek olmasıdır. Başarılı bir eğitim bundan geçmektedir. Bu konuda Goethe'nin bir sözü gayet açıklayıcı olacaktır: “Yapıp etmelerimi etkilemeden, bana sadece bir şeyler öğretmek isteyen her bilgiden nefret ediyorum.”

2.4. Cahit Zarifoğlu'nun Hayatı

1 Temmuz 1940 yılında Ankara'da doğmuştur. Aslen Kahramanmaraşlı olup çocukluk yılları Kahramanmaraş'ta geçmiştir. Edebiyat hayatına Kahramanmaraş Lisesi'nde şiir ve kompozisyon yazarak başlamıştır. Ayrıca lise yıllarında “Hamle” isimli okul dergisinde yazı ve şiirler yazmıştır. Lise eğitimi sonrasında 1961 yılında İstanbul'a gelerek İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Alman Dili ve Edebiyatı bölümünü okumuş ve bu bölümden mezun olmuştur.

1962 yılında Kahramanmaraşta tek sayı yayımlanan Açık dergisini çıkardı. Derginin tüm sorumluluğunu üstlenmiştir. Bu dergide Cahit Zarifoğlu'nun yanı sıra Rasim Özdenören ve Erdem Beyazıt da yer almışlardır. Dergide yayımlanan “Berdücesi” isimli şiirini hiçbir değişiklik yapmadan ilk kitabı olan “İşaret Çocukları'nda” yayımlamıştır.

Üniversiteyi bitir bitirmez doktora sınavını kazandı. Fakat doktora bursu ve parası olmadığı için okulu bırakıp çalışmak zorunda kaldı. Özel bir lisede Almanca öğretmenliği yapmıştır. Takvimler 1973 yılını gösterdiğinde Almanya’da Goethe Enstitüsü’nün açtığı dil kursuna katıldı. Maceraya bir kişiliğe sahip olan Zarifoğlu otostopla tüm Avrupa’yı dolaştı. 1973-1975 yılları arasında askerlik hizmetini bitirdi. Vatan hizmetini bitirdikten sonra 1975 yılında Makine Kimya Endüstrisi’nde memuriyete başladı.1976 yılında TRT ‘ye çevirmen olarak geçti. Aynı kurumun değişik ünitelerinde raportör, araştırma görevlisi, uzman ve şef olarak çalıştı. Eşi Berat hanımla 19 Ağustos 1976 tarihinde evlendi. Yaptığı bu evlilikten Betül, Ayşe, Hicret, Ahmet ve Arif adında çocukları olmuştur. Ahmet Sağlam, Abdurrahman Cem ve Vedat Can isimleri ile Milli Gazete ve Zaman gazetelerinde günlük yazılar yazdı. 1984 yılında Türkiye Yazarlar Birliği Çocuk Edebiyatı Ödülünü Yürek Dede ile Padişah isimli eseri ile aldı. Ömrünün son yıllarında çocuk edebiyatına yönelmiştir. Yakalandığı hastalık nedeni ile İstanbul’da 7 Haziran 1987 tarihinde vefat etti.

“Ne çok acı var.” C. Zarifoğlu’nun hayatı, bir başına bu tarafsız cümlenin içine sıkıştırılmış gibidir. Mutluluklar, umutlar, umutsuzluklar, mutsuzluklar da bu kısa ünlem cümlesinin içerisinde düşünülebilir (Özdenören, 2013: 37).

2.5. Cahit Zarifoğlu’nun Eserleri

a)Şiirleri

-İşaret Çocukları (1976)

-Yedi Güzel Adam (1973)

-Menziller (1977)

-Korku Ve Yakarış (1986)

b)Hikayeler

-İns (1974)

c)Çocuk Hikayeleri

-Serçekuş (1983)

-Ağaçkakanlar (1983)

-Yürekdede İle Padişah (1984)

-Küçük Şehzade (1987)

-Motorlu Kuş (1987)

-Kuşların Dili (1989)

ç) Çocuk Şiirleri

-Ağaç Okul (1990)

d)Romanları

-Savaş Ritimleri (1985)

-Ana (1991)

e)Günlükleri

-Yaşamak (1980)

f)Denemeleri

-Bir Değirmendir Bu Dünya (1986)

-Zengin Hayaller Peşinde (1999)

g)Tiyatroları

-Sütçü İmam (1987)

2.6. Cahit Zarifoğlu'nun Edebi Kişiliği

Cahit Zarifoğlu ikinci yeni akımından etkilenmiştir. İlk şiirlerini de bu akımdan etkilenerek yazdığı görülür. Bazı eleştirmenlere göre İkinci Yeni'nin devamı şeklinde eserler vermiştir. “Madde-ruh çatışması”, “ Batı diktasına karşı doğu protestosu” temalarını işledi. Birinci kitabı olan İşaret Çocukları' nı 1967 de yayımlamıştır. Şiirlerinde dini inançları çerçevesinde ele aldığı Anadolu toplumunun acı, umut ve sevgilerini yansıttı. Şiirlerini duygusal düşünceye bağlı kalarak yazmıştır. Zaman zaman gerçek üstü öğelerle yazılarını güçlü kılmaya çalışmıştır. Şiirlerinde İslamcı düşünceyi, insan sevgisini, toplumsal mutluluk görüşünü işlemiştir. Batılı bir akım ile sanatsal anlamda bir bağlantı kurmamıştır. Kendisi bunu şu şekilde ifade etmiştir: “Sanatım açısından hiçbir batılı akıma, ekole, onları geliştiren esasa yakınlık duymadım.” (Zarifoğlu, 1987: 23).

Cahit Zarifoğlu'nda hiçbir zaman kaprisli, geçimsiz bir söyleyiş hakim olmamıştır. (Özel, 1995)Yumuşak huylu güler yüzlü sanatçının bu tabiatını eserlerinde de hissetmek mümkündür. Döneminde kendinden yaşça küçük yazar ve şairleri etkilediği gibi kendinden büyükleri de etkilemiştir. İsmet Özel bir makalesinde Zarifoğlu'ndan şu şekilde bahsetmiştir: “Zarifoğlu'nun hayat içindeki arayışları da özgün ve etkileyicidir. Yalnız kendinden genç olanların değil, yer aldığı kampta yaşı ondan büyük seçkinlerin de dikkatini çeken bir kişiliği, bir tür “taht”ı vardı. Sezai Karakoç'un ve Fethi Gemuhluoğlu'nun Cahit Zarifoğlu'ndan söz ederken önemli bir ifade kullandıklarını hatırlıyorum.”(Özel, 1995)Yine başka bir makalesinde “Cahit Zarifoğlu, benim için sahip olduğumuz itikadi müşterekten, kişisel dostluğumuzdan önce de değerli bir şairdi. Onu 1966 yılında ne dediğini bilen, yaptığı işi ciddiye alan ve düşünceleri uğruna fedakârlığı göze almaktan çekinmeyen biri olarak tanıdım. Sonraları bu düşüncelerim değişmedi. Cahit insan ilişkilerinde (günün moda tabiriyle söylersek) çifte standart uygulamayan bir sağlamlıkta yaşadı. Müstear isim olarak seçtiği Ahmet Sağlam bir bakıma müstear da sayılmayabilir...” demiştir (Özel, 1987).

“1973 yılında çıkardığı Yedi Güzel Adam epik şiir alanında Türk şiirini çıkardığı en güzel örneklerdendir. 1977 de Menzilleri 1985’te ise dördüncü kitabı olan Korku ve Yakarış’ı çıkardı. Cahit Zarifoğlu şiirini temelde İkinci Yeni’nin kazanımları üzerine kurdu. İkinci Yeni’yi birebir tekrarlamak yerine, kendi yeniliğinin peşine düştü. Alışılmadık sözdizimiyle, imge ve bütünlüğe verdiği önemle, başarıyla kullandığı bilinç akısı ve geriye dönüş teknikleriyle şiirimize kendi orijinalliğini getirebilen nadir sairlerimizden birisi oldu (Özbahçe, 2006: 7)“Önemli olan kesinlikle şiire getirdiği yeniliktir. Bir tür şiirinim kanlarını ve karşılığını hem birey hem toplumsal zihni karşılıklara ulaştırabilmektir. Zarifoğlu yönüyle kendici bir tutumla kendici bir sanatçıdır.” (Kaya, 2007: 9).

Cahit Zarifoğlu kendine özel şiirleri ile edebiyat alanında yer bulmuşken çocuk edebiyatına başlamıştır. Zarifoğlu için çocuk edebiyatı ömrünün son zamanlarına yani sanatta ustalık dönemine rastlar. Çocuklar ile ilgili hikayeler yazarken çocuk duyarlılığını çocuk, düşünce yapısını ortaya çıkarmıştır.

Cahit Zarifoğlu yapılan söyleşilerden birinde çocuk yazarlığı ile ilgili olarak şunları söylemiştir: “Bir tek bu alan kalmıştı denemediğim.” (Şirin, 2006: 209).

O sadece akıcı üslubuyla çocuk dünyasına inmeyi başarmış olağanüstülüklerle gerçeği birleştirebilmiş, çocuğu devler periler ülkesinde kaybolmaya itmemiştir. O hikayelerdeki olağan üstü öğeleri gerçeği göstermek için kullanmıştır. Çoğunlukla kahramanları gerçek dünyada görebileceğimiz özelliklere sahiptir. Hikayeleri Mesnevi’deki hikayelerde olduğu gibi bir ders vermek amacıyla yazılmıştır.

O asla çocuk edebiyatını baştan savma yazılarak yapılacak bir bölüm olarak görmedi. O aslında belli bir yaş grubu için yazmamış yediden yetmişe bütün çocuklar ve yetişkinler için yazmıştır. Zarifoğlu’nun çocuklar için yazdığı bu eserlerin türü konusunda hala fikir birliğine varılamamıştır. Kimi eleştirmenler eserlerin türünün masal olduğunu iddia etmektedir.

Zarifoğlu'un hikayeleri masala göre oldukça gerçekçidir. Mustafa Ruhi Şirin'e göre ise Zarifoğlu eserleri sanat masalı türünün bir örneğidir. Zarifoğlu'nun eserlerinde dil ve edebiyat kalitesi yüksektir, modern düşünce ve geleneksel düşünce birbirinden ayrılmayacak şekilde iç içe girmiştir.

Zarifoğlu bizim kültürümüzle ve değerlerimizle yetişmiş, kalemi kuvvetli büyük bir yazar aynı zamanda da şairdir.

Bir millet büyük yazarlar, özellikle büyük şairler yaratmaya devam etmezse, o milletin konuştuğu dil de, kültür de bozulur ve belki de daha güçlü bir dilin içinde eriyip gider (Eliot, 1983: 196).

2.7. Yürekdede İle Padişah

Hikayemizde Yürek Hasan Dede ile onun eşi olan Ayşe Nine'nin hayatları anlatılmaktadır. Hikayede anlatılan değerlerin tamamı ihtiyaç duyulan ve günümüzde kaybolmaya başlamış olan değerlerdir. Kendi kültürümüz içinde doğup gelişen bir çok değere bu hikaye de atıfta bulunulmuştur. Hikayede kötü karakter bulunmamaktadır. Hikayemiz kısaca şu şekilde gelişmektedir:

Şunun şurasında birkaç yüzyıl önce uzak köylerden birinde yaşlı bir adam ve karısı yaşarmış .Yaşlı adamın adı Hasan, yaşlı kadının adı ise Ayşe imiş. Köylüler adama Yürekdede derlermiş. Yürekdede ve karısı kışın köyde, yazın yaylada göç ile geçen bir ömür sürmüşler.

“Hep aynı hayat. Hep aynı göç. Fakat ne bıkkınlık doğmuş içlerinde, ne bir değişiklik olmuş dünyaya bakışlarında.” (Zarifoğlu, 2013d: 8) Köyde yine göç hazırlıkları başlamış. Neredeyse bütün köy göç etmiş Ayşe ninenin hastalığı nedeni ile giden bütün kabileleri kaçırmışlar. Ayşe nine biraz iyileştikten sonra onlarda yaylaya çıkmaya karar vermişler.

Birkaç sahan, birkaç ibrik ve birkaç tastan oluşan eşyalarını develerine yükleyip düşmüşler yola. “ Zaten bu masal da deveciğin akıbetinden doğmuşmuş.” (Zarifoğlu, 2013d: 14) Yürek Dede'nin deveden önce bir eşekciği varmış. Eşek öldükten sonra Yürek Dede yeni bir yük hayvanı almak için pazarın yolunu tutmuş.

Pazarda bir küçük devecik görmüş. Fiyatını sorduğunda satıcı bir güzel söze sana sattım gitti demiş.

Eşyalarını yükleyip vurmuşlar kendilerini yollara. Yaylaya varabilmeleri için iki konak yerinde konaklamaları gerekiyormuş. İlk durağa varıp kurmuşlar kıl çadırlarını. Burada bir gece konaklamışlar.

-“Karıcık demiş Yürekdede, erkenden yüklenip dağa vursak mı yolu, yoksa ne dersin , burada bir iki gün eğlensek kalsak mı?” (Zarifoğlu, 2013d: 26)

Aralarında bu tatlı ve saygı dolu konuşma geçtikten sonra bir gün daha konaklamaya karar vermişler. Bir müddet sonra buldukları yere misafirler gelmiş. Yürekdede ve Ayşe Nine sevinerek ve Allah’a şükrederek karşılamışlar misafirlerini. Gelen kişilerin giyim kuşamlarından konuşmalarından önemli kişiler oldukları belli oluyormuş. İyi yürekli Yürekdede ve eşi misafirlerini en iyi şekilde ağırlamak için ellerindeki deveyi kesmeye karar vermişler.

Kim miymiş bu yedi kişilik misafir gurubu? Meğer bunlar kıyafet değiştirerek halka karışmış padişah ve vezirleriymiş. Bu padişah o kadar iyi bir padişahmış ki arada tebdil kıyafet edip halka karışır onların dertlerini dinler sıkıntılarını öğrenirmiş. Ülkesinde ne olup bitiyor ilk ağızdan öğrenirmiş. “Yürekdede ile Ayşe Nine saatlerce uğraşmışlar. Etləri bir bir ayıklayıp, en iyi parçaları ayırmışlar. Kesmişler, kesmişler, kimini pırzolalık çıkarmışlar, kimini haşlamalık. Kavurmalar ızgaralar derken padişahlara bakarak hazırlanmış bir sofraya çıkmış ortaya. Bulgur pilavı et suyuna olunca, bir de karabiber ekilince üstüne püfür püfür tütmeğe başlamış. Yoğurt derken bir de dağdan bayırdan en şifalı otlar, her derde deva olarak katılmış aşın yoğurdun etin yanına . Padişah ve yanındakiler tıka basa oluncaya kadar yemişler.”(Zarifoğlu, 2013d: 45) Padişah yemek bitip de Yürekdede’nin yanından ayrılırken karşıdaki şehrin payitaht olduğunu her Cuma padişahın Ulu Camiye gelip namaz kıldığını kendisinin oraya gidip ondan bir şey dilemesini söylemiş.

Yürekdede Cuma günü tutmuş şehrin yolunu. Bulmuş Ulu Camiyi caminin önu çok kalabalıkmış herkes padişaha dilekçe vermenin derdinde.

O sırada padişah ve Yürekdede göz göze gelmişler. Padişah yanına yaklaşip sormuş senin ne isteğin var ? Dile benden ne dilersen. Hiçbir isteğim yoktur demiş Yürekdede. Namaz hutbe derken bitmiş namaz. Başlamışlar duaya bir ara Yürekdede kulak kabartmış padişaha.” Şöyle diyormuş padişah : Ya Rabbi sen kerimsin , rahimsin, yüceler yücesisin. Bana rızık ver .Bana rızık ver.” (Zarifoglu, 2013d: 66) Yürekdede bunun da elinde bir şey yok oda başka bir padişaktan istiyor demiş. Yürekdede telaşla çıkmış camiden ve gitmiş çadırına. Bir bir anlatmış eşine bütün olanları. Daha sonra eşyalarını toplayıp ikinci konak yerine doğru hareket ettiler. Oraya vardıklarında ilk iş dinlenip çadır için kazık çakmak oldu. Tam kazıkları çakarken Yürekdede bir kazan dolusu altın buldu. Bak hanım dedi Ayşe Nine’ye Allah’tan isteyince bol bol veriyor Rabbim. Hemen şehre indi Yürekdede ve ne kadar muhtaç fakir varsa altınları dağıtmak için aldı geldi tabi yanında memeleri süt dolu bir devecikle.

2.8. Katıraslan

Katıraslan’ da aslan ile tilkinin seyahatleri sırasında başlarından geçen olaylar anlatılmaktadır. Hikayede dikkat çekici olarak katıra benzeyen aslan ya da aslana benzeyen katır resmedilmiştir.

Hikayemiz şu şekilde anlatılmıştır: Aslan ile tilki bilgilerini görgülerini artırmak için birlikte bir seyahate çıkarlar. Tilki tüm eşyalarını bir eşeğe aslan ise bir katıra yükler. Her birisi neyi gerekli görmüşse almıştır yanına. Hatta tilki eşeğe heybe, halı, kap, çadır, kazma, kürek, urgan, halatlar, krem, elbiseler, diş fırçası gibi insanlar tarafından kullanılan eşyaları da yüklemiştir. Anlaşılacağı üzere tilki her şeyi ile insan gibi davranıp insan olmaya özenmektedir. Aslan ise lüks düşkünün olmayan ama bir o kadar da rahatına düşkün bir tablo çizer hikayemizde. Arkadaşlığı için pek de uygun olmayan çiftimiz normal yolculuklarına devam ederler.

Yolculuk boyunca aslan her acıktığında tilkiyi yiyecek bulması için bir yerlere gönderir. Hikaye boyunca aslan alışkanlıklarından vazgeçemeyen bir tablo çizer.

Hatta geceleri süt içmeden uyuyamadığı için tilkiyi çiftlikten süt almaya bile gönderir. Bu arada da bilgeliğın sırlarını da öğretmeye çalışır. Her seferinde tilkiyi kendisi olması konusunda uyarır.

Bu durumdan rahatsız olan çevredeki insanlar ikilinin peşlerine dşerler ama beklemedikleri biçimde karşılık bulurlar. İnsanoğlunun karşısında altı katır olan bir aslan mı yoksa üstü aslan olan bir katır mı olduğuna karar veremedikleri bir yaratık vardır artık. Üstelik yanında bir de tilki bulunmaktadır ayrıca aslan insan gibi silah kullanmakta ve peşlerine düşen avcılarını yaralamaktadır. “Bu fırsatı çok iyi değerdendirdi aslan. Omzundan tüfeğini çıkardığı gibi adamı karnından vurup yatırdı. Bu, tam bir paniğe sebep oldu. Hepsi deli danalar gibi bağıarak gerisin geri kaçışmaya başladı.” (Zarifoğlu, 2012b: 22)

Aslan katır karışımı yaratığın yanında bir tilkiyle dolaşması dünyaya çabuk yayılır ve çok büyük çapta yankı bulur. Başka başka diyarlardan profesyonel avcılar gelir onları avlamak için. Her seferinde ikili ellerinden kaçmayı başarır av alanı gittikçe genişlemektedir. “Daha bir gün bile geçmeden jipler dolusu, arabalar dolusu insanlar, avcılar, avcılar... gazeteciler, bilim adamları, hayvanat bahçesi müdürü, hayvanları koruma derneği genel sekreteri, kedi severler derneği kadın kolu başkanı, derken mahşeri bir kalabalık.

Kağıtlar, haritalar orta yerlere döküldü. Telsizler, birbiri peşine konuşmalar, teleks makinaları, posta telgraf memurları, yeni telgraf telleri, cankurtaranlar, polis arabaları , gz grebildiğine kargaşa. Silahlılar postalara bölündü ve her postanın başına bir başkan verildi. Her postaya portatif bir el telsizi sağlandı. Heyecanlar fokur fokur kaynamaya başladı .

Merkez karargahın etrafında simitçiler, ayrancılar, buz gibi sucular, lahmacuncular, derken karpuz ve portakal sergicileri, yankesiciler , dilenciler, yavru kurtlar, aylaklar, işten kıranlar, konfeti ve tuvalet kağıdı satan seyyarcılar, ve tuvalet kağıdı deyince acele acele seyyar WC’ ler kapısında büyük küçük tarifeleri hem de sahra zammı dahil olarak ve sosyete dilberleri...

Buldozerler , greyderler civar otlukları, arabalar için park yerleri, çadırılı turistler için de kamp yerleri olarak düzenlediler. Doluşan doluşana. Yolun kenarına prefabrik evler kuruldu, daha aradan 48 saat geçmeden .

Derken küçük bir sokak, yanında bir cadde, derken derken küçük bir mahalle. Kiralar ateş pahası bu yeni yetme kentçikte.” (Zarifoğlu, 2012b: 52)

Artık her şey çok ilginç bir şekilde ilerlemektedir. Katıraslanı kurmak için bir şehir kurulur dünya çapında bir endüstri haline dönüşür olay. Aslında olan batılılaşma karşısında toplumumuzun duruşuna karşı olan eleştiridir. Masalın sonunda aslan tilkiyi yer.

2.9. Motorluluk

Hikâyemiz şu şekilde gelişmektedir:

Kahramanımız minik serçe annesinin sözünü dinlemez ve hiç gitmemesi gereken bir yere gider ve orada pek de iyi olmayan kuşlarla tanışır. Bu kuşlar kendi bedenlerine taktıkları motor sayesinde hızlı şekilde uçmaktadırlar hem de kanat çırpmaya gerek duymadan. Kötü kuşlar minik serçeyi kandırırlar ve ona da motor takarlar. Hikayemizde otokuş adı verilen kötü kuşlar, takılan motorla küçük kırlangıca mağara içinde birkaç tur attırmışlar. Bu motor boyuna asılan kuvvet levhasına üst üste gaga vurmakla çalışıyormuş. Serçemizim adı artık kırlanmotor olmuştur. Kırlanmotor artık daha hızlı uçacak işleri çarçabuk halledecektir. Küçük kuşumuz başına geleceklerden habersizdir. Durum bütün serçelere motor takılıp takılmaması hususunun görüşülmesi için kuşlar meclisine gönderilir. Kuşlar meclisi ise durumun önemli olduğunu ve kararın hemen verilmesinin doğru olmadığını düşünüyordu. Karar altı ay sonra yeniden durum gözden geçirildikten sonra verilecekti.

Aradan tam altı ay geçmiş bütün kuşlar yine aynı yerde toplanıp Kırlanmotoru beklemeye başlamışlar. Kırlanmotor uzaktan görünmüş, ama gelen sanki kırlangıç değilde eski bir tanker hurdasıymış. Uzman kuşlar sarmışlar etrafını. Rapor hazırlama işi saatler almıştır. Rapor özet olarak şöyledir:

Motor yabancı madde olduğu için vücut nesnenin etrafını sarmıştır. Artık motoru zavallı kuşun bedeninden ayırmak imkansızdır. Kullanılmayan kanatlar zaman içerisinde körelmiştir. Plakayı galamaktan kuşun beyni sulanmış ve gagasının ucu körelmiştir. Yaşanan bu durumun çıkarılacak bir bültenle tüm kırlangıçlara duyurulmasına karar verilmiştir. “Çocuklar bir gün karşılaşacakları dış kredi, Yardım, hibe gibi kelimelerin, ikili anlaşmaların, teknik işbirliklerin bizler için ne oldukları konusunda şimdiden bilinç altlarında bir direnç kazanmış olacaklardır.” (Zarifoğlu, 1987: 80).

Aynı kitapta yer alan Dünyanın En Vahşi Hayvanı isimli hikayede insanın kötülük yaptığında nasıl en vahşi yaratık haline geldiği vurgulanmıştır.

Kırmızı Gözlü Kara Yılan hikayesinde ise gücünü kötülük yapmakta kullanan bir yılanın acı sonu anlatılır. Zulümle hiçbir iktidar ayakta kalamaz vurgusu yapılmaktadır. Kitaptaki son hikayemiz olan Çın Çın Yılancıklar ise insanlar hakkında çok meraklı olan yavru bir yılanın annesinin ölümüyle sonuçlanan serüveni anlatılmıştır

2.10. Serçekuş

Serçekuş sabahları çok erken kalkan doğal güzellikleri çok seven bir kuştur. O gün yine gelincikler içindeki evinde erkenden uyanır. Yaşadığı yerin çevresine avcılar sık sık uğramakta ve avlanmaktadır. Özellikle göl avcıları çekmektedir. Göle beş on dakika uzaklıktaki Kocabaş köyü üzerinde uçar. Çocukları, insanları çevredeki her şeyi gözlemler. Serçekuş gördüğü her şeyi en ince ayrıntısına kadar yorumlayabilen çok düşünceli bir kuştur. Çevredeki avcıları, kuşları, kartalları, çocukları, güneşi teker teker inceler. Aklında sürekli sorular dolaşmaktadır. Bu düşünceler içinde uçarken gölde avlanan avcıları görür. İcini ölüm korkusu kaplar hızla uzaklaşır bölgeden dağlara uçar. Günlerden bir gün serçe kuş bir dala kondu ve avcıyla burun buruna geldi avcı ona tüfeğini doğrultmuştu.

“Serçekuş o sesi mi duydu, yoksa zaten o tarafa mı dönmüştü. Avcıya doğru döndü ama ondan önce kendisine doğrultulan namluyu gördü. Büyülenmiş gibi ona bakmaya başladı.

Hayır, ölmedi.

Ateş de edilmedi. Ne duruyordu, uça, uçabilse ya. Hayır kıpırdamadı. Avcı da hala duruyordu. Bu ne kadar sürdü. Bilinmiyordu. Ama uzundu.

Belki de bazı varlıkların sahip oldukları hayattan daha uzun. Belki de bir insan ömrü kadar uzun. Belki bir çınar ağacının, bir kaplumbağanın hayatı kadar uzun.

Hala o sesi duymuyordu.

Avcı adam ve Serçekuş, biri için belki bir an bir duraklama, öteki için uzun upuzun, çok uzun bir hayat kadar teferruatlı bir zaman yüz yüze kaldılar.” (Zarifoğlu, 2012g: 70)

Avcı Serçekuş’ un cesaretine hayran kalır ve aralarında konuşmalar geçer. Bu arada kuş namı üzerinde avcıya doğru gittikçe yaklaşmaktadır. Serçekuş avcıya kendisini öldürmemesi gerektiğini söyler. Kuşa göre günün birinde avcıya yararı dokunabilirdi. Bu konuşma avcıya kocaman bir kahkaha attırır. Zira küçücük bir kuşun kendisine ne gibi bir yararı dokunabilirdi ki.

“- Söyle bakalım, dedi, benim hayatımı nasıl kurtaracaksın, Farzet ki Azrail gelip başıma dikilmiş, canımı alacak, ne yapacaksın?” (Zarifoğlu, 2012g: 79)

Serçekuş’ umuz düşünmeye başlar demek ki insanları da avlayan bir şey varmış. Konuşmalar neticesinde kendisinin de ona yardım edebileceğine avcıyı ikna eder ve ölümden kurtulur.

Aradan bir zaman geçtikten sonra avcı aynı bölgede avlanmaya başlar. Bir ördek vurur ördeği almak için göle girer. Bir bataklığa girdiğini anladığında artık iş işten geçmiştir. Avcı yavaş yavaş batmaya başlar kıpırdamamaya çalışır. Avcı artık batmak üzeredir son anda Serçekuş ağzında bir halatla gelir ve avcıyı battığı yerden çıkarır. Sonrada bir barış güvercini gibi uçar gider.

Eser modern bir fabldır. Serçekuşun avcı ile olan maceralarını anlatan diyaloglardan oluşur. Çocuk kitabında yazar onu öldürmekten vazgeçen bir avcının serçekuş tarafından nasıl kurtarıldığını anlatır.

2.11. Ağaçkakanlar

Kitabımız bir babanın çocuğuna masal anlatmasıyla başlamaktadır. Çocuk önce itiraz eder, anlatılanın klasik masal kalıplarından uzak olduğundan bahseder. Çünkü masal başındaki tekerleme bilindik masal tekerlemesinden çok farklıdır.

Zarifoğlu o kadar güzel ve sıcak anlatır ki masalı sanki sizde o baba ile çocuğunun yanında hissedersiniz kendinizi. Masal çocuğun babasına itirazları ile sürekli sekteye uğrar. Hatta itiraz üzerine ara verilen masal anlatma işine bir gece sonra yeniden devam edilir.

Zarifoğlu'nun masalları klasik masallardan farklı özellikler gösterir. Onun masallarında ki tekerlemeler formel ifadeler bile farklıdır. Tanzimat dönemi roman ve hikayecilerinde görülen yazarın konuyu kesip kendini romana dahil etmesi Zarifoğlu'nda da kısmen görülür. Onun masalları aslında çocuk düzeyinde değildir. Bunu kendisi de farketmiş olmalı ki tarzıyla okuyucuyu masalın içine çeker. Yazar kendisinde bir okuyucu edasıyla sürekli sorgular.

Anne ağaçkakan ile baba ağaçkakanın uzun zamandır çocukları olmamaktadır. İkisi de çevrelerindeki ağaçkakan ailelerine bakıp bakıp iç çekmektedirler. Aile içinde sürekli bir iç hesaplaşma olmaktadır. Bu şekilde sürüp gitmekte olan hayatları kuşlardan birinin gördüğü bir rüya ile tamamen değişir. Ya gördükleri rüya gerçek olur ya da biz okurlar öyle zannederiz ailenin bir çocukları olur adını Upuy koyarlar. Ağaçkakan ailesi yavrularını en iyi şekilde yetiştirmek için çabalarlar.

“Sen benim canımsın, ciğerimsin. Azıcık başın ağrısa uykularım kaçır. Babamdan nasıl duyduysam, o da kendi babasından, babası da dedelerimizden, ve nasıl bize geçmişse sözü uzatmadan aynen onların dedikleri gibi yineleyeceğim sana: Nimetler sonsuzdur. Fakat onlarda herkesin hakkı var. Bütün diğer kuşların ve hayvanların ve insanların da hakkı var.

Ye, ama ihtiyacın kadar. Bir lokma badem için bin badem kırma. Ağaçları üzme, hırpalama. Cevizleri fıstıkları ve bademleri hışımla kapıp kaçar gibi, hırsızlık yapar gibi değil, sevgiyle kopar, öp başına koy, merhametle del, şükürle ye, aç gözlü olma. Bahçeleri talan etme. ”

Yoksa babalık hakkım ve ananın analık hakkı sana haram olur.”(Zarifoğlu, 2013a: 31) Bu kadar titizlenmeye rağmen baba ağaçkakanın gördüğü rüya gerçek olur. Ya da yazar öyle olduğunu düşünmemizi sağlar. Bu masal anlatım tarzı ve hayatla ilgili yaptığı çözümlerle aslında çocuklardan çok büyüklere hitap etmektedir.

2.12. Küçük Şehzade

Sarayda en iyi şekilde eğitim alan Süleyman isimli şehzadenin yaşadıkları masal tadında anlatılmıştır. Kitap Şehzade Süleyman’ın parça parça hikayelerinden oluşmaktadır.

İlk hikayede Şehzade hat sanatıyla uğraşmaktadır ve kendi ismini yazar. Hattı çok beğenir ve babasına göstermek ister. O sırada padişahın yanına kimse alınmamaktadır. Kapıdaki nöbetçiyle aralarında çeşitli konuşmalar geçer. Bu konuşmalar hikayenin ana çatısını oluşturur.

İkinci hikayede Şehzade bir rüya görür. Rüyasını babasına anlatmak için hızla odadan çıkar sarayda ilerlerken hazineye katırlarla, develerle altınların girdiğini görür. Kapıdaki nöbetçi ile bu altınlar nereden gelmediği ve hangi amaçlara harcandığı konusunda bir sohbet geçer.

Üçüncü hikaye de yine Şehzade Süleyman ve kapıdaki nöbetçi arasında adalet ve halkın her istediğinde padişaha ulaşabilmesi ve devlet yönetim etiği üzerine sohbetlerinden oluşmaktadır.

Kitaptaki son hikaye ise çok başarılı bir padişah olan Padişah Ahmet, Allah dostu bir veli olan Şeyh Abdulkadir ve derviş kılığına bürünmüş kötü niyetli bir Yahudi olan İzak arasında geçmektedir.

Yahudi İzak Padişah Ahmet'in ülkesindeki birlik ve beraberliği bozmak için çalışan bir ajandır. Şeyh Abdulkadir 'in yardımlarıyla bu tehlike bertaraf edilir.

“Zarifoğlu'nun çocuk kitapları arasında en düz anlatımlı olanı Yürek Dedeile Padişah'tır. Küçük Şehzade'deki masalları geleneksel masalın ontolojik örgüsünden uzak, sanat masallardır. Motorlu Kuş'taki kitaba adını veren fantastik metin dışındaki iki uzun metin ise hikâyedir.” (Şirin, 2019: 20)

2.13. Kuşların Dili

Bu hikayede Cahit Zarifoğlu Feridüddin Attar'ın eseri olan Mantıkut Tayr isimli eseri kendi dilince yorumlamış ve uyarlamıştır. Eser kuşların mantığı anlamına gelmektedir. Kitabı Zarifoğlu'nun dilinden kısaca özetleyelim.

Kuşlar bir araya gelmişler ve bir padişahlarının olmadığından yakınmışlar. İçlerinden en bilgisi olan Hüthüt kuşu ise kuşlara zaten bir padişahlarının olduğunu anlatmış ve şöyle demiş:

“- Ey kuşlar, yaratılış sırlarını bilirim. Hazreti Süleyman'la uzun uzun konuştum, görüştüm. Onun ordusunda yüksek rütbelere eriştim, nicelerini geçtim de arkamda kaldılar. O peygamber, bir an huzurunda bulunmasam arar sorardı beni.

Her tarafa haberciler yollar aratırdı beni. Bensiz bir an duramazdı. Onun postacısıydım ben. Onun mektubunu götürdüm geldim. Böylece onun sırdaşı oldum. Yıllardır denizlerde karalarda gezdim. Nice yollara gittim, nice aşılmaz mesafeleri aştım . Süleyman'la yoldaş oldum. Bunu iyi dinleyin de iyi anlayın. Neticede padişahımızı tanıdım. Ama şimdi onun yanına yalnız gidemem. Bana yoldaş olun da beraber gidelim.

Sizi de ona götüreyim. Padişahımızın ismi Simurg'dur. Kuşların padişahı odur.” (Zarifoğlu, 2013c: 22)

Kuşlar padişahımız nerededir diye sormuşlar. Hüthüt ona giden yolun çok zorlu olduğunu anlatmış. Kuşların çoğu mazeret ileri sürmüşler yoldan korkmuşlar. Hüthüt hepsini ikna etmiş.

Yola koyulmuşlar, gitmeleri gereken yedi vadiye kalmış bazıları. Meşakkatli yolculuktan sonra yola çıkan binlerce kuştan sadece otuz tanesi yedi vadiyi aşır padişaha ulaşabilmişler.

2.14. Değerler Eğitimi İle İlgili Yapılmış Çalışmalar

Recep Demir (1999) Türkiye'de çocuk kanallarında yayınlanan çizgi filmlerde dini ve kültürel değerler eğitimi üzerine yaptığı çalışmasında, yerli ve yabancı yapım olan 4 çizgi filmde 104 bölüm incelemiştir. Görsel ve sözel olarak içerik analizi yaptığı çizgi filmleri, dinî ve kültürel değerler ile olumsuz mesajlar vermesi bakımından incelemiş ve birbirleri ile karşılaştırmıştır. Yerli yapım çizgi filmlerin kültürel değerleri ihtiva etme bakımından yabancı yapımlara oranla daha yüksek değerlere sahip olduğu, dinî değerler noktasında yerli-yabancı mukayesesinde anlamlı bir ayrımın bulunmadığı tespit edilmiştir. Olumsuz mesajları ihtiva etme bakımından ise yabancı yapım çizgi filmlerin yerli yapımlara oranla yüksek değerlere sahip olduğu tespit edilmiştir. Çocuklarla yapılan görüşmede ise çocukların hem yerli çizgi filmleri hem de yerli çizgi film karakterlerini yabancı çizgi film ve karakterlerine oranla daha çok sevdikleri anlaşılmıştır. Ayrıca çocukların sevdikleri çizgi film karakterlerini taklit ettikleri ve onlarla kendilerini özdeşleştirdikleri tespit edilmiştir. Bu tespitlerden yola çıkarak çocukların çizgi filmlerden ve çizgi film karakterlerinden etkilendikleri, bu sebeple de çizgi filmlerden değer transfer etmekte oldukları değerlendirilmiştir.

Oktay Akbaş (2008) değer eğitimi üzerine yapmış olduğu çalışmada, değer gerçekleştirme, karakter eğitimi, vatandaşlık eğitimi ve ahlak eğitimi akımlarının tanımları, kapsamaları, öğretim yaklaşımları, öğretmen rolleri ve temel değerlerinden bahsetmiştir. Çalışmada değerlerin gizli program ve doğrudan öğretilmesi ile ahlakî karakter için gerekli bilişsel, duyuşsal ve eylem boyutunun dengeli bir şekilde geliştirilmesi sağlanabileceği sonucuna ulaşılmış, değerlerin ülkenin siyasi yapısını, eğitim sistemini, işyeri verimliliğini ve sosyal refahını etkilediği araştırmalarla ortaya konulmuştur.

Marvin W. Berkowitz (2011) yapmış olduğu çalışmada değerler eğitimi ifadesinin yanı sıra ahlaki eğitim ve karakter eğitimi kavramlarını da kullanmıştır. Değerler eğitimini, “Okullar içinde, gençlerin akademik odağını ve başarısını güçlendirmek de dahil olmak üzere, gençlerde olumlu, etik, sosyal yanlılık eğilimlerini ve yeterliliklerin gelişimini teşvik etmek için pedagoji ve destekleyici yapılar oluşturma girişimi olarak tanımlamıştır”. Araştırmasında farklı düzeylerdeki okullarda değerler eğitimi ile ilgili yapılan çalışmaları incelemiştir. Etkileşimli uygulamalar, mesleki gelişim, ebeveyn katılımı, rol modelleme ve hizmet olanaklarının değerler eğitimindeki rolünü belirlemeye çalışarak mevcut değerler eğitimini gözden geçirmiştir. Araştırmasında değerler eğitiminde en etkili yöntemi bulmayı amaçlamıştır.

John Wells (2011) uluslararası eğitimi, değerleri ve tutumları incelediği araştırmasında, Uluslararası Bakalorya Programına (IBP) dahil olan öğrencilerin analizini yapmıştır. Makalesinde uluslararası eğitimi ve uluslararası anlayışı destekleme yolunun eleştirel bir incelemesini sunar. Uluslararası Bakalorya Programı 16-19 yaş arası öğrencilerin eğitim aldığı, uluslararası saygınlığı olan bir programdır. Üniversite öncesi bir hazırlık programıdır. Öğrencilerin sosyal, fiziksel, duygusal, zihinsel, psikolojik olarak rahatının sağlanmasını amaçlar. Dünyanın saygın programlarından olan Bakalorya Programındaki değerleri incelemiş ve değerler eğitimi açısından programdaki metinlerin yetersiz olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Matthew Etherington (2013) okullarda değerler eğitimin gerekliliği ve yetersizliğinin nedenleri üzerinde durduğu çalışmasında değerler eğitiminin okulun bir parçası olduğunu belirtmiştir. Araştırma sonucunda değerler eğitiminin etkili bir şekilde öğretiminin din ile bağlantısını kurmuştur. İnsanların kendi çıkarlarından ancak aşkın bir varlık (Tanrı) sayesinde feragat edebileceği sonucuna ulaşır.

Hasan Meydan (2014). Okulda değerler eğitiminin yeri ve değerler eğitimi yaklaşımları üzerine yapmış olduğu makale çalışmasında okullarda değerler eğitimi uygulamalarının gerekliliği eğitimin felsefi temelleri, toplumsal ve bireysel gerekçeler bağlamında ele alınmış ve farklı değerler eğitimi yaklaşımları dayandıkları düşünsel arka-plan, uygulama süreci, avantaj ve dezavantajları

yönünden incelenmiştir. Çalışma sonucunda; değerler eğitiminin birey, toplum ve eğitimin kendisi için gerekli olduğu; bütüncül yaklaşımların uygulamada daha olumlu sonuçlar verdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Nurullah Şahin (2017) Cengiz Aytmatov'un eserlerindeki değerleri analiz etmiştir. Ortaokul Türkçe ders kitaplarında yer alması için Aytmatov'un eserlerinden seçilmiş; millî, manevî, ahlaki değerlere uygun değerleri kapsayıcı nitelikte olan metin önerilerinde bulunmak amacıyla bir çalışma yapmıştır. Nitel araştırma yaklaşımının benimsendiği ve iki boyutlu olarak tasarlanan çalışmanın birinci boyutunda; Cengiz Aytmatov'un eserlerindeki değerler tespit ve analiz edilmiştir. Çalışmanın bu boyutunda belge tarama ve doküman incelemesi yöntemleri kullanılmıştır. Bu bağlamda araştırmanın sonucunda Aytmatov'un eserlerinden oluşturulmuş toplam 20 metin, ortaokul Türkçe ders kitaplarında yer alması için önerilmiştir. Araştırmanın sonunda Cengiz Aytmatov'un eserlerinin Türk millî eğitiminin belirlemiş olduğu değerler bakımından çok zengin bir içeriğe sahip olduğu ve bu eserlerin Türkçe ders kitaplarına kaynak metin oluşturma bağlamında birer başucu eseri olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Fehmi Demir (2018) ilkokul ikinci sınıf Hayat Bilgisi Dersinde sorumluluk değerini kazandırmada değer öğretimi yaklaşımlarının nasıl bir değişim gösterdiğini ortaya koymak için yaptığı çalışmasında, öğrenci sorumluluklarını, değer öğretimi yaklaşımlarına uygun olarak dersin kazanımları ile ilişkilendirmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu, 2017–2018 eğitim öğretim yılında Batman ili Merkez ilçesinde bulunan bir ilkokulun ikinci sınıfına devam eden dört şubedeki toplam 106 öğrenci oluşturmaktadır. Değerler eğitimi bir ihtiyaç olarak görülmesine karşın, değerler eğitiminin programlı bir şekilde uygulanmadığı görülmektedir. Ayrıca kapsamlı, teoriye dayanan uygulamaların ve içeriklerin sınırlı olması, programda değerlerin kazanımlarla ilişkilendirilmemiş olması, değer öğretiminde öğretmenin nasıl hareket edeceğinin belirlenmemiş olması değer kazanımında bir boşluğun ortaya çıkmasına sebep olmaktadır.

Hayat bilgisi kazanımları ile kazandırılacak değerlerin ilişkilendirilmesi, bu bütünleştirmeye uygun içeriklerin ve değerlendirme araçlarının hazırlanması, belirtilen boşluğu doldurulabileceği; ayrıca belirlenen programın değer öğretimi yaklaşımlarına uygun olarak doğrudan kazandırılması ile öğrencilerin değer kazanımının olumlu yönde değişim göstereceği düşünülmüştür. Elde edilen bulgulara göre, araştırma sürecinden sonra uygulamanın yapıldığı bütün şubelerde, öğrencilerin belirlenen sorumlulukları kazandıkları görülmüştür. Sonuç olarak ikinci sınıf Hayat Bilgisi Dersinde; değer aktarma, değer açıklama, değer analizi ve eylem öğrenme yaklaşımlarına dayanan doğrudan değer öğretimi, öğrencilerin sorumluluk değerini kazanmasında olumlu yönde bir değişim göstermiştir.

İhsan Ünlü ve Alper Kaşkaya (2018)'nin Sosyal bilgiler öğretmenlerinin değer eğitimine ilişkin görüşlerini ortaya koymak adına bir çalışma yapmışlardır. Çalışmayı nitel araştırma yöntemi kapsamında, olgu bilim deseni kullanılarak yürütmüşlerdir. 46 Sosyal Bilgiler öğretmeni ile görüşme yapmışlardır. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin değer eğitiminde ağırlıklı olarak telkin yöntemi, okul panosu hazırlama ve drama tiyatrosu çalışmalarını kullandığı tespit edilmiştir. Katılımcı öğretmenlerden az sayıda kişinin çağdaş ve öğrenci merkezli teknikleri (değer analizi, açıklama, eleştirel düşünme, empati vb.) kullandığı görülmüştür. Sosyal bilgiler öğretmenleri okulda öncelikli öğretilecek değer sıralamasında adalet, dürüstlük ve sevgi değerlerini ilk sırada göstermiştir. Öğretmenlerin görüşlerine göre değer eğitiminde en belirgin sorunlar; aile, müfredat, çevre, medya, öğrenciler ve okulların maddi imkânları başlıkları altında toplanmaktadır. Değer eğitiminin başarıya ulaşması için devlet, aile, çevre ve öğretmenlerin birlikte hareket etmesi en önemli husus olarak belirtilmiştir.

3.BÖLÜM

YÖNTEM

3.1. Yöntem

Bu çalışmada, Cahit Zarifoğlu'nun çocuklar için yazdığı hikayeleri, değerler eğitimi açısından nitel araştırma yöntemi kullanılarak incelenmiştir. Nitel araştırmayı “gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama tekniklerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma” olarak tanımlamak mümkündür. Nitel veri toplama yöntemlerinden doküman incelemesi kullanılan bu çalışmada, elde edilen veriler betimsel olarak analiz edilmiştir.. Doküman incelemesi, çalışılacak konular ile ilgili olarak yazılı ve basılı belgelerin analizini içerir (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Örneklem olarak yazarın, “Yürekdede ile Padişah”, “Küçük Şehzade”, “Katıraslan”, “Serçekuş”, “Motorlu Kuş”, “Ağaçkakanlar”, “Kuşların Dili” adlı yedi çocuk hikâyesi ele alınmıştır. Bu eserler; Milli Eğitim Bakanlığı'nın ilköğretim okullarında kazandırılması için belirlemiş olduğu, “sevgi, sorumluluk, saygı, hoşgörü – duyarlılık, özgüven, empati, adil olmak, cesaret – liderlik, nazik olmak, dostluk, yardımlaşma – dayanışma, temizlik, doğruluk – dürüstlük, aile birliğine önem verme, bağımsız ve özgür düşünebilme, iyimserlik, estetik duyguların geliştirilmesi, misafirperverlik, vatanseverlik, iyilik yapmak, çalışkanlık, paylaşımcı olmak, şefkat – merhamet, selamlaşma, alçakgönüllülük, kültürel mirasa sahip çıkma, fedakârlık” olmak üzere yirmi yedi adet değer analiz edilmek için belirlenmiştir ve incelenmiştir.

3.2. Verilerin Toplanması

Öncelikle araştırma için gerekli olan Cahit Zarifoğlu' nun kitapları ve değer, değerler eğitimi içerikli kitaplar gerekli yerlerden temin edilmiştir. Bu konuda yazılmış tezler, makaleler ve dokümanlar kütüphanelerden ve internetten bulunarak incelenmiştir.

3.3. Verilerin Analizi

Araştırmamızda Cahit Zarifoğlu' nun hikâyelerini analiz edebilmek için “Betimsel Analiz” metodu kullanılmıştır. Milli Eğitim Bakanlığı'nın Değerler Eğitimi Yönergesi' nde belirtilen değerler dikkate alınarak oluşturulan listede yer alan sevgi, sorumluluk, saygı, hoşgörü – duyarlılık, özgüven, empati, adil olmak, cesaret – liderlik, nazik olmak, dostluk, yardımlaşma – dayanışma, temizlik, doğruluk – dürüstlük, aile birliğine önem verme, bağımsız ve özgür düşünebilme, iyimserlik, estetik duyguların geliştirilmesi, misafirperverlik, vatanseverlik, iyilik yapmak, çalışkanlık, paylaşımcı olmak, şefkat – merhamet, selamlaşma, alçakgönüllülük, kültürel mirasa sahip çıkma, fedakârlık olmak üzere yirmi yedi adet değer analiz edilmek için belirlenmiştir. Bu amaçla belirlenen yirmi yedi adet değer, Cahit Zarifoğlu'nun belirlenen yedi adet hikâyesi tek tek okunarak hangi hikâyede hangi şekilde ifade edildiği bulunmuştur. Her değer hikâyeden doğrudan alıntılanmıştır.

Bu değerler betimsel analiz yöntemine göre analiz edilerek frekans değerleri ile tabloda verilmiştir. Bunun için araştırmacıdan hariç bir sınıf öğretmeni hikayedeki değerleri analiz etmiştir. Bu analizlere bir sınıf eğitimi uzmanı görüşü doğrultusunda son şekli verilmiştir. Bu şekilde araştırmanın güvenilirliği sağlanmıştır. “Görüş birliği” ya da “Görüş ayrılığı” şeklinde işaretlemeler yapılmıştır. Araştırmacı tarafından çelişkiye düşülen bölümlerde diğer sınıf öğretmenin görüşü alınarak veriler oluşturulmuştur. Bu şekilde yapılan veri analizinin güvenilirliği $[Görüş\ birliği / (Görüş\ birliği + Görüş\ ayrılığı) \times 100]$ formülü kullanılarak hesaplanmıştır. (Miles ve Huberman, 1994) Kodlayıcılar arasındaki ortalama güvenilirlik % 91 olarak bulunmuştur.

4.BÖLÜM

BULGU VE YORUMLAR

4.1. "Sevgi" Değeri İle İlgili Bulgu ve Yorumlar.

"Sevgi" kelimesi Büyük Türkçe Sözlükte: İnsanı bir şeye veya bir kimseye karşı yakın ilgi ve bağlılık göstermeye yönelten duygu" (www.tdk.gov.tr) şeklinde tanımlanmıştır.

"Yürekdede ile Padişah" isimli hikayede deve satıcısının deveyi Yürekdede'ye bir güler yüze bir sevgiye bedavadan vermesine yer verilmiştir.

-Kaça bu sevimli, cana yakın devecik?

-Bir sevgiye , bir güzel söze verdim ditti demiş sahibi" (Zarifoğlu, 2013d: 17)

"Yürekdede ile Padişah" isimli hikayede karısı ve Yürekdede'nin birbirlerine olan sevgileri ön plandadır. Sevgi ile her zorluğun kolayca aşılacağı hikayeye hakimdir.

-Karıcık demiş Yürekdede, erkenden yüklenip dağa vursak mı yolu, yoksa ne dersin, burada bir iki gün eğlensek kalsak mı?

-Nasıl dilersen.

-Senin fikrin ne?

-Eh yolcu yolunda dememişler mi?

-Öyle mi demişler?

-Öyle demişler galiba.

-Demişler miymiş?

-Demişlermiş." (Zarifoğlu, 2013d: 26)

"Yürekdede ile Padişah" isimli hikayede karısı ile Yürekdede' nin aralarında geçen sevgi dolu konuşmasına yer verilmiştir.

Yürekdede eşinin üzülmüne dayanamamaktadır. Konuşmamın ilerleyen kısımlarında ise birbirlerine sevgi dolu hitap etmeleri dikkat çekmektedir.

“ -Ah pirim orada beni ne edeceksin, yaşım başım bir hayli, bilirsin Efendimiz cennete yaşlı kadınlar girmeyecek, demiş.

-Kime demiş?

-Yaşlı bir kadına demiş.

-Kadın ne yapmış?

-Üzülmiş.

-Sonra ne demiş Efendimiz?

-Bakmış ki üzüüyor, ilave etmiş: ”Çünkü oraya herkes erkek veya kadın, gencecik olarak girecek.”

“-O halde inşallah sen de ben de dahil olunca, gencecik olursak, haa?

-Öyle de yine de huriler varken...

-Yoksa sen hurileri mi kıskanıyorsun şimdiden..

-Ah efendim, nasıl desem, hani kıskanmıyorum desem, eh kuyruklu bir yalan olur.

Yürekdede kıkır kıkır güldü.

-Sana bir şey diyeyim mi dedi.

-Emret, dedi Ayşe Nine, emret yapayım.

-Ben de sana diyecektim ki, kadıncığım, epeydir benden hiçbir şey istemezsin, iste ki yapayım, sen emret bir kere de ben yapayım.

-Aman efendim, dedi Ayşe Nine, o nasıl bir söz, asıl ben senin ayağının türabı olayım, emret kendimi yoluna kurban vereyim.

-Aman gözümün nuru, sultanım! Bu nasıl bir kelam? Beni mahcup eder, helak edersin. Ben senin bir emrini işitmek isterim.” (Zarifoğlu, 2013d: 29)

“Yürekdede ile Padişah” isimli hikayede yaşlı çiftin birbirlerine duydukları sevgi sonucunda, yükü taşıma işinin bir kişiye kalması endişesi işlenmiştir.

“Devecik olmayınca, şöyle bir düşündüm de aşılacak dağları, yüksek dağları. Ben eşyanın ne kadar çoğunu sırtıma vursam, ah nedeyim, kocadım, ihtiyarladım, elden ayaktan kaldım, korkarım yükün çoğu sana kalır, sana eziyet olur. Zaten hiçbirini bana bırakmazsın, onca yükle ne yaparsın” (Zarifoğlu, 2013d: 39).

“Yürekdede ile Padişah” isimli hikayede Ayşe Nine ile Yürekdede arasında geçen sevgi dolu konuşmalardan bir bölümüde şu şekilde işlenmiştir:

“ -Cici hanımım, başımın gözümün nuru, can yoldaşım, dünya ortağım, de bakalım ne dersin, söyle bakalım ne söylersin.

-Sen söyle de kibar kibar, ben dinleyeyim.” (Zarifoğlu, 2013d: 52)

“Yürekdede ile Padişah” isimli hikayede Yürekdede ile Ayşe Nine’nin birbirleriyle vedalaşırken kullandıkları sevgi sözcükleri ifade edilmiştir.

“Vedalaşmışlar.

-Hakkını helal et, gidip gelmemek var; gelip görmemek. Arkamdan dualar et.

-Allah yol açıklığı versin. Seni kurttan kuştan emin kılsın.” (Zarifoğlu, 2013d: 58)

“Yürekdede ile Padişah” isimli hikayede Yürekdede ile Ayşe Nine’nin aralarında geçen sevgi dolu konuşmalar yer almaktadır.

“ Ayşe Nine akşamın alaca karanlığı çökerken Yürek Hasan Dede’yi, kalın ağaç esasını omzuna almış, dimdik gelirken görünce sevinçle, yoluna çıktı.

-Selamünaleyküm güzel hatunum, can yoldaşım.

-Ve aleykümselam beyim efendim. Hoş geldin, sefalar getirdin, kalbime sürür verdin, neş'eler getirdin.

-Nasılsın iyi misin? Bir yaramazlık yoktur inşallah.

-İyiyim Allah'a hamd ü senalar olsun. Seni gördüm de büsbütün iyi oldum, sevinç buldum. Bilmem ki Allah'a bu nimetlerinin şükrünü nasıl eda edeceğim” (Zarifoğlu, 2013d: 69).

“Hazreti Süleyman’la Kirpi” isimli hikayede anne kirpi ile hazreti Süleyman arasında geçen evlat sevgisi konulu konuşma şu şekilde yer almıştır.

“-Bakmış Hazreti Süleyman kirpiye ve yavrusuna. Yüzlerce diken.

-Hiç olur mu bununla el yüz kurulamak, diye sormuş kirpiye, git bana doğru dürüst yumuşak bir şey getir.

Ey Allah'ın Nebisi demiş kirpi, bundan daha sevgili ve daha yumuşak bir şey yok ki benim için.” (Zarifoğlu, 2013d: 76)

“Küçük Şehzade” isimli hikayede İzak isimli kahramanın kendisine yapılan teklifi eşi ile paylaşırken kullandığı sevgi cümlesi şu şekilde işlenmiştir:

“-Sevgili karıcığım dedi. Padişah beni yanına alıp veziri yapmak istiyor. Bu konuda sen ne dersin?” (Zarifoğlu, 2012e: 85)

“Motorlu Kuş” isimli hikayede anne kuşun yavrusuna duyduğu sevgi ve yavru kuşun yaptığı hataya anne kuşun üzülmeye bu şekilde ifade edilmiştir:

“Yuvaya motoru çalıştırarak dönünce küçük kırlangıç

-Eyyvah demiş annesi, tahmin etmeliydim, demek şimdi de seni düşürdüler tuzağa.” (Zarifoğlu, 2013f: 10)

“Dünyanın En Vahşi Hayvanı” isimli hikayede bir babanın çocuklarına olan sevgisi ifade edilmiştir.

“Baba da dermiş ki:

-Onlar daha dünyaya gelmeden Allah onların yiyeceklerini, giyeceklerini önceden yollar. Böyle de, esas önemlisi bunları yetiştirmek, güzel güzel eğitmek. Dininden diyanetinden haberli kılmak.” (Zarifoğlu, 2013f: 20)

“Tilki İle Aslan” isimli hikayede annenin evladına olan sevgisi şu şekilde ifade edilmiştir:

“ -Bayılıyorum senin bu hallerine dedi annesine

-Edepsiz dedi annesi, gülerek, sevgiyle..

İşte tam o sırada Burhanettin’in gözü pencereden karşıya takılınca korkuyla derin bir nefes aldı..” (Zarifoğlu, 2013f: 32)

“Çın Çın Yılandıklar” isimli hikayede anne yılanın yavru yılanı duyduğu sevgi anlatılmıştır.

“Anne kendi kendine şöyle düşündü

-Ne kadar da seviyorum keratayı, nasıl da güzel, yakışıklı olacak. Benden bir şey isteyince ille yapmak istiyorum. Hiç kırılır mı böyle bir yavru.” (Zarifoğlu, 2013f: 83)

“Tam o sırada bir ıslık duydular. Anne ve yavru karayılanlar hemen tanıdılar bu ıslığı. Baba karayılandı bu. Hemen o yöne kıvrıldılar. Baba karayılan taşların arasındaki bir kovuktan başını çıkarmış onları izliyor ve heyecanla oraya yetişmelerini bekliyordu. Anne oraya geldi, ve önce girmesi için yavrusunu bekledi.

Yavru babasının bulunduğu kovuğa girdi, annenin başının hemen gerisine okkalı taşlardan biri çarptı. Bir an sendeledi, deliğe girmeye başladı. Bu sırada sırtına ve kuyruğuna bir iki taş daha değdi, bir iki değnek yedi.” (Zarifoğlu, 2013f: 95)

“Katrıraslan” isimli hikayede sevgi değeri arkadaşlık üzerinden şu şekilde işlenmiştir:

“Üzerine eğilerek üflemeğe başladı.

Bir yandan da:

-Artık uyan sevgili dostum, yol arkadaşım, diyordu, yumuşak bir sesle.”
(Zarifoğlu, 2012b: 33)

“-Şimdi rahat mısın dedi aslan tilkiye.

-Evet efendim dedi tilki, neden o kadar eşyayı kendime yük ettiğimi hala anlamıyorum. Size ne kadar teşekkür etsem azdır.” (Zarifoğlu, 2012b: 83)

“-Haydi uyan, diyordu başucunda aslan, ılık, anne gibi müşfik.

Tilki memnun tebessümler içinde gözlerini açtı. Aslan kalın dudaklarını büzmüş bir yandan da yüzüne üflüyordu.” (Zarifoğlu, 2012b: 85)

“ Bunlarla tilkiye güzel bir yatak yaptı.

Eşeğin çuluna sıkı sıkı sardı onu, yanlarını bastırdı ve ısınması için onu kucakladı. Sıcak nefesini onun üşüyen ayaklarına ve ellerine tuttu.

Tilki sıcacık olmuştu. Korkuları hemen tamamen dağılmıştı.” (Zarifoğlu, 2012b: 89)

“Suya Düşen Çocuk” hikayesinde annenin çocuğuna olan sevgisi şöyle ele alınmıştır.

“Bir çocuk, güzel güzel oynayıp dururken oradaki derin suya düşüverdi.

Annesi de oradaydı. Bunu görünce yüreği yandı. Çırpınmaya, feryat etmeğe başladı.

Çocuksa suda çırpınıyor, batmamaya, boğulmamaya gayret ediyordu.

Derken derin ve akıntılı su, çocuğu sürükleyerek götürdü. Ana da arkasından koştu.

Orada bir su değirmeni vardı.

Çocuk suyla beraber değirmen çarklarının arasına girerse, lime lime doğranıp ölecekti.

İşte çocuk tam arka gireceği sırada anne kendisini suya attı ve çocuğu sudan çıkardı.

Bağrına bastı. Süt vermeye başladı.” (Zarifoğlu, 2013c: 15)

“Ağaçkakanlar” hikayesinde karı koca kuşların sevgi dolu konuşmaları şöyle işlenmiştir:

“-Ne dersin gaga yoldaşım, olacak mı bir yavrumuz, umutlu musun?

-Çok umutluyum.

-Anlatsana biraz.

-Eğer umudum olmasa, bir saniye yaşayamam.” (Zarifoğlu, 2013a: 12)

“Ağaçkakanlar” hikayesinde yeni dünyaya gelen bir bebeğe duyulan sevgi işlenmiştir.

Herkesi gözü onlardaydı.

İyice açılan kabuktan dışarı çıkan yavru, ıslak tüyler çelimsiz bacaklarla doğrulmaya çalışıyor, ama başaramıyor.

Gülümseyerek bakıyorlar ona. Hem acıyorlar hem de incitmemek için yardım etmiyorlar.” (Zarifoğlu, 2013a: 23)

“Anne onu bu zaman içinde durmadan yokladı, orasını burasını yumuşak gaga okşayılarıyla okşadı, temizledi, hareketlendirdi.” (Zarifoğlu, 2013a: 23)

“Koşa koşu yavruyu buldular.

-Yavrum, diye bağırdı ana ağaçkakan, sakın Şakir Beyin cevizliğine gitme bugün, her taraf avcılarla dolu, seni avlayacaklar.” (Zarifoğlu, 2013a: 68)

“Ağaçkakanlar” isimli hikayede baba ağaçkakanın yavru ağaçkakana olan sevgisi şu şekilde ifade edilmiştir:

“Sonra ilave etti:

-Keşke sana anlatmasaydım. Hiç olmazsa sen rahatsız olmazdın.

-Sen huzurlu olmadıktan sonra, ben tek başıma nasıl huzurlu olabilirim?”

(Zarifoğlu, 2013a: 75)

Hikayelerde çoğunlukla eşlerin birbirlerine karşı hissettikleri sevgi ve anne babaların evlatlarına karşı hissettikleri sevgi üzerinde durulmuştur. Zarifoğlu ailesine karşı iyi bir eş ve iyi bir baba olmuştur. Kendi hayatının yansımalarını da bütün bu hikayelerde görmek mümkündür.

4.2. ”Sorumluluk” Değeri İle İlgili Bulgu ve Yorumlar

“Sorumluluk” kelimesi Büyük Türkçe Sözlükte: “Kişinin kendi davranışlarını veya kendi yetki alanına giren herhangi bir olayın sonuçlarını üstlenmesi, sorum, mesuliyet.”(www.tdk.gov.tr) şeklinde tanımlanmıştır:

Sorumluluk kendi davranışlarının neticesinde başkalarının zarar görmemesidir. Kendi davranışlarının bilincinde olma durumudur. Dünya’da başka insanların ve canlıların da yaşadığını bilerek saygı göstermektir.

“Yürekdede İle Padişah” isimli hikayesinde Yürek Hasan’ın topluma ve fakir insanlara karşı olan sorumluluğunu yerine getirmesi şu şekilde ifade edilmiştir:

“ -Güzel hanımım dedi, sadece Allah’tan dileyince O, bol bol verir. Ancak bu kadar yük, böyle bir servet üzerimizdeyken uyursak bile başımız belada. Uyumak var, uyanmamak var. Sonra Allah bize sorar ne ettiniz diye. Onun için hemen şehre iniyorum. Fakir fukarayı toplayıp getireyim. Hepsini üleştirelim yoka yoksula da üzerimizde kalmasın.

Ve Yürekdede, Ayşe Nine’nin dualarıyla düştü yola..” (Zarifoğlu, 2013d: 72)

“Hazreti Süleyman ve Kirpi” isimli hikayede insanların hayvanlar alemine karşı olan sorumlulukları şöyle ele alınmıştır:

“Hayvanlar şaşkın şaşkın bakıyor vahşet karşısında gizlenecek yer arıyorlar.

Eğer hayvanlar arasında konuşuyorlarsa kim bilir neler söylüyorlar insanoğlu için.

Bunları böyle dinleyince öldürmek için öldüreni birbirine karıştırma.

Biri ceza görecek, biri ödüllendirilecek öte dünyada.” (Zarifoğlu, 2013d: 74)

“Köyümüze Yağdı Karlar” isimli hikayede büyüklerle küçükler arasında olması gereken karşılıklı sorumluluklar ve kulun Allah’ a karşı olan sorumlulukları şu şekilde işlenmiştir:

“ Ne pişticiler, yaşları on beş- yirmi arası, ne olgun erkekler, yaşları otuz-otuz beş arası, ne de yaşlılar, yaşları kırkla altmış arası, hiçbiri kımıldamadı; susmadı ve kalkıp camiye gitmedi.

Hala birbirleriyle dalaşıyorlar. İşte kahvehane ahlakı. Kumar, bomboş konuşmalar silip götürmüş büyüklerle küçükler arasındaki mesafeleri, sırlı yakınlıkları.” (Zarifoğlu, 2013d: 83)

“Küçük Şehzade” isimli hikayede devlet büyüklerine karşı olan sorumluluklar şöyle ifade edilmiştir:

“ -Yaa! Dedi Şehzade Süleyman hışımla geri dönerek, Şehzadelerle eğlenmek nice oluyor?

Nöbetçi enli palayı tutan sağ eliyle iki kere göğsüne güm güm vurdu. Omuzlarını geriye doğru gerdi. Alnını kaldırdı, kaşlarını çattı.

-Doğru dersin Şehzadem. Üç yaşında da olsan beş yaşında da olsan, Şehzademizsin. Ben hata ettim, affola.” (Zarifoğlu, 2013e: 21)

“Küçük Şehzade” isimli hikayede devleti yöneten kişilerin vatandaşlarına karşı olan sorumlulukları şu şekilde işlenmiştir:

“-Ne ola bu altınlar? Kimden alınıp getirilmiştir? Sakın ha ondan bundan zorla belayla alınmış olmasın. Bre sakın, elimiz ekmeğe yetişmiyor diye kursağımıza haram lokma atılıyor olmasın!

Varayım Padişah babama bu konuda bir sual açayım.” (Zarifoğlu, 2012e: 40)

“-Öyle Şehzadem öyle. Orası giriş kapısı. Şunu iyi bil ki o bir tek giriş kapısına mukabil kırk bin çıkış kapısı var. Ama hiç biri saray içine açılmaz. Hepsi dışarıya, kullaradır.” (Zarifoğlu, 2012e: 45)

“Küçük Şehzade” isimli hikayede kişilerin mesleklerine ve yaptıkları işe karşı olan sorumlulukları yani iş ahlakı şu şekilde işlenmiştir:

“Nöbetçi doğruldu, kılıç tutan kolunun dirseğini sağ dizine koyarak yeniden eğildi. Şimdi Küçük Şehzade ile garip bir şekilde yüz yüze bakmakta idiler.

-Burada diye başladı nöbetçi, yaptığın iş hakkında kendi kendine soru sormaya başlarsan olmaz. Hiç sormayacaksın. Hiç konuşurmayacaksın eğer içinden bir ses soru sormaya başalarsa.” (Zarifoğlu, 2012e: 53)

“Padişah İle Bir Veli” isimli hikayede devleti yöneten kişilerin görev ve sorumlulukları şu şekilde işlenmiştir:

“Hele iyi bir padişah olmak büsbütün kolay değil. Çünkü bütün ülke o padişahın sorulur. Köydeki şehirdeki bütün insanlar, bütün hayvanlar, hatta ağaçlar, kırlar, ormanlar, Allah’ın padişaha bir emanetidir. Onlara iyi bakmazsa öte dünyada,

-Söyle bakalım, emanetlerimize nasıl muamele ettin diye sorulur.” (Zarifoğlu, 2012e: 57)

“Devlet görevleri, o işi en iyi yapabilecek kimselere veriliyordu. Ve padişah bütün bunları yaparken bir an olsun Allah’ı hatırlamıyor ve “İnsanlar yaptıklarından sorulacaktır. Bense bütün insanlardan sorulacağım. Çok dikkat etmeliyim, Allah’a karşı mahcup olmamalıyım.” Diyordu.” (Zarifoglu, 2012e: 60)

“ Padişah Ahmed’in ülkesinde bir haksızlığa uğrayan, öyle olur ki şikayet dilekçesini kaptığı gibi doğru padişaha koşar. Böyle hak aramak için gelenlere kapılar ardına kadar açılır. Hele biri yoluna çıksın da engellemeye kalksın! O zaman ister kırk satır, isterse kırk katır beğensin.

Çıkarlarmış güvenle padişah katına ve orada gördükleri haksızlığı bir bir dile getirirlermiş.” (Zarifoglu, 2012e: 74)

“Motorlu Kuş” isimli hikayede toplumda söz sahibi olan kişi veya kurumların topluma olan sorumlulukları şu şekilde işlenmiştir:

“ -Kırlanmotorun motoru vücuduna sıkıca bağlanıp çıkarmaması için mühürlenecek. Hiç kimseye motor takılmayacak. Aradan altı ay geçecek. Tam altı ay sonra onu yine burada, bir kere daha izleyeceğiz. İşte o zaman bir rapor düzenleyeceğiz ve buna göre esas kararımızı vereceğiz.” (Zarifoglu, 2013f: 14)

“ Uzun tartışmalardan sonra başkan kararı şu şekilde açıkladı:

-Hemen bir cankurtaran çağırın.. Ve bu olayı bir bültenle bütün kırlangıçlara duyurun.. Düşmesinler yabancıların tuzağına.” (Zarifoglu, 2013f: 17)

“Dünyanın En Vahşi Hayvanı” isimli hikayede aile fertlerinin birbirlerine karşı olan sorumlulukları şu şekilde işlenmiştir:

“Bu ne kadar tatlı manzara..

En büyük kızı bir sonrakinin paltosunu giydirmeye çalışıyor. Bir diğeri en küçüğün düğmelerini iliklemeye. Bir başkası ise yine en küçüğün ayakkabılarını giydirmiş, bağcıklarını bağlamakta.

Karman çorman olmuşlar.

Hangisi hangisinin eli, ötekinin ayağı nerde belirsiz.” (Zarifoğlu, 2013f: 4)

“Baba da dermiş ki:

-Onlar daha dünyaya gelmeden Allah onların yiyeceklerini önceden yollar. Böyle de, esas önemlisi bunları yetiştirmek, güzel güzel eğitmek. Dininden diyanetinden haberli kılmak.” (Zarifoğlu, 2013f: 20)

“Tilki İle Aslan” isimli hikayede sorumluluk değerine oldukça önem verilmiş, devleti yöneten kişilerin vatandaşa ve kendilerine karşı olan sorumlulukları şu şekilde işlenmiştir:

“ -Eğer bir aslan, daha saygıdeğer bir pir olmadan, çekilirse postuna, ha babam yer, ha babam uyursa ve bırakırsa ülkesini leş kargasına işte gözleri de böyle bozulur. Havada uçan kartalları su aygırı sanır.” (Zarifoğlu, 2013f: 42)

“ -Eğer ben kralsam, bu hayvanlar benden sorulacaksa, toplamam gerekir kendimi.

Şurada ne oluyor, orada ne oluyor, burada ne oluyor, eğer bilmiyorsam yazık bana..

Dağdaki böcekler, kuşlar, yılanlar bile sorulur benden.

Varsa bir aç, varsa bir belada olan, muhakkak oturmuş beni bekler. Ondan da haberli olmalıyım. Eğer yoksa böylelerinden haberim, neye yarar benim krallığım.” (Zarifoğlu, 2013f: 44)

“Tilki İle Aslan” ve “Çın Çın Yılandıklar” isimli hikayelerde evladın annesine karşı ve annenin evladına karşı sorumlulukları şu şekilde işlenmiştir:

“-Ne dersin anneciğim diye sordu. Sen varken ben konuşmam. Aslanın gözleri yaşardı, rikkate geldi, kalbi bir mertebe daha kazandı.” (Zarifoğlu, 2013f: 54)

“ Hiç de üstelemeyecekti annesine ille götür de bir insan göster diye.

Çok iyi bir çocuktü bu. Bazen biraz mızıklanır sonra da uslu uslu söz dinlerdi.”
(Zarifoğlu, 2013f: 83)

“ -Öyle ısrar ettim ki anneme bana ayıp. Olmaz deyince olmaz işte, ama ben ne yaptım tuttım ıstar üzerine ısrar ettim. Şimdi desem ki, anne , affet beni, bir daha üzmeyeceğim seni, amma da sevinir ha...” (Zarifoğlu, 2013f: 83)

“ -Ne olacak canım. Yanımda emniyette olur. Alıp götüreyim en yakın tarlanın kıyılarına kadar. Bir koşu gideriz. Orada çalışmaya gelen insanlar vardır. Biraz yaklaşır gösteririm bir tanesini. O da görmüş olur Aslında göstermek de gerekli. Gün olur ben yokken, olura, biriyle karşılaşır ne olduğunu da anlamaz..” (Zarifoğlu, 2013f: 84)

“ Tam o sırada bir ıslık duydular. Anne ve yavru karayılanlar hemen tanıdılar bu ıslığı. Baba karayılandı bu.

Hemen o yöne kıvrıldılar. Baba karayılan taşların arasındaki bir kovuktan başını çıkarmış onları izliyor ve heyecanla oraya yetişmelerini bekliyordu. Anne oraya geldi , ve öncesi girmesi için yavrusunu bekledi.” (Zarifoğlu, 2013f: 95)

“Kuşların Dili” isimli hikayede bir hırsızın esir tuttuğu bir kişiye karşı sergilemiş olduğu sorumluluk davranışı işlenmiştir:

“Hırsızın biri ava çıktı. Biçare bir adamı yakaladı. Kaldırıp evine götürdü. Ellerini bağlayıp öldürmeye karar verdi.

Başını kesmek için dışarı çıktı. Gidip kılıcını getirecek.

O dışarı çıkınca bu defa hırsızın karısı içeri girdi. Adama acıdı.

-Acıktın mı diye sordu. Acıkmıştı.

Kadın zavallıya bir parça ekmek verdi. Adam ekmeği yerken hırsız döndü. Elinde yalın kılıç.

Onun ekmek yediğini görünce,

-Bu ekmeği kim verdi sana? Diye sordu.

-Karın verdi cevabını alınca,

-Şimdi seni öldürmek bana haram oldu dedi hırsız.

Çünkü ekmeğimi yiyen birine kılıç vuramam.” (Zarifoğlu, 2013c: 12)

“Ağaçkakanlar” isimli hikayede aile içerisinde eşlerin birbirlerine karşı sorumlulukları şu şekilde işlenmiştir:

“-Hayır hayatım yanlış anlama, seni azarlayabilir miyim?

-Ne peki bunlar.

-Hiç işte, sen biraz akıllı akıllı konuş.

-Ne yani deli gibi mi konuşuyorum?

-Sus, eğer beni bir lokma daha seviyorsan sus, tatsızlık çıkarmayalım olmaz mı?” (Zarifoğlu, 2013a: 15)

“-Sonra ilave etti:

-Keşke sana anlatmasaydım. Hiç olmazsa sen rahatsız olmazdın.

-Sen huzurlu olmadıktan sonra, ben tek başıma nasıl huzurlu olabilirim.” (Zarifoğlu, 2013c: 75)

“Ağaçkakanlar” isimli hikayede anne ve babaların çocuklarına karşı olan sorumlulukları işlenmiştir.

“Anne onu yediriyor. Ve baba kendine bir hizmet düşmesi için boş yere bakınıp duruyor.

Fakat birkaç gün geçince onu sevgiyle kollarına alıyor ve ayrılığın, yıllarca süren özlemin ateşiyile bağrına basıyor.” (Zarifoğlu, 2013a: 23)

“Ama ne de olsa bir çocuk bu. Eğitilmesi gerek.

Ona bütün bildiklerini bir anda öğretebilmek için büyük bir istek duydu.”
(Zarifoğlu, 2013c: 42)

“Ne olursa olsun çocuğa karşı dürüst davranmalıyım. Haklı bir tarafı vardı söylediklerinin. Ama endişelerini tam olarak bilmem de gerekliydi.” (Zarifoğlu, 2013c: 54)

“Şakir Amcanın oğlu silahı doğrulttu ama bir el onu tuttu.

-Deli misin sen, çocuklar oynuyordu o tarafta!” (Zarifoğlu, 2013c: 61)

“Ağaçkakanlar” isimli hikayede avcılarının avlarına karşı doğaya karşı olan sorumluluğu şu şekilde işlenmiştir:

“Fakat bir bakmayla ikisinin de aradıkları ağaçkakan olmadığını anladılar ve birbirlerine işaret ederek ateş edilmemesini istediler.” (Zarifoğlu, 2013a: 70)

4.3. “Saygı” Değeri İle İlgili Bulgu ve Yorumlar

“Saygı” kelimesi Büyük Türkçe Sözlükte: “Değeri, üstünlüğü, yaşlılığı, yararlılığı, kutsallığı dolayısıyla bir kimseye, bir şeye karşı dikkatli, özenli, ölçülü davranmaya sebep olan sevgi duygusu, hürmet, ihtiram.” (www.tdk.gov.tr) şeklinde tanımlanmıştır.

Zarifoğlu *“Yürekdede İle Padişah”* isimli hikayesinde saygı değerini genel itibarı ile aile içinde eşlerin iletişimde birbirlerine karşı saygılı davranma, bunu sözlere dökebilme şeklinde işlemiştir.

“ -Karıcık demiş Yürekdede, erkenden yüklenip dağa vursak mı yolu, yoksa ne dersin, burada bir iki gün eğlensek kalsak mı?

-Nasıl istersen.

-Senin fikrin ne?

-Eh yolcu yolunda dememişler mi?

-Öyle mi demişler?

-Öyle demişlermiş galiba.

-Demişler miymiş?

-Demişlermiş.” (Zarifoğlu, 2013h: 26)

“ -Ah pirim orada beni ne edeceksin, yaşım başım bir hayli, bilirsin Efendimiz cennete yaşlı kadınlar girmeyecek, demiş.

-Kime demiş?

-Yaşlı bir kadına demiş.

-Kadın ne demiş.

-Üzülmüş.

-Sonra ne demiş Efendimiz?

-Bakmış ki üzüüyor, ilave etmiş: “Çünkü oraya herkes erkek veya kadın, gencecik olarak girecek.”

-O halde inşallah sen de ben de dahil olunca, gencecik de olursak, haa?

-Öyle de yine de huriler varken...

-Yoksa sen hurileri mi kıskanıyorsun şimdiden...

-Ah efendim, nasıl desem, hani kıskanmıyorum desem, eh kuyruklu bir yalan olur.

Yürekdede kıkır kıkır güldü.

-Emret, dedi Ayşe Nine, emret yapayım.

-Ben de sana diyecektim ki, kadıncığım, epeydir benden hiçbir şey istemezsin, iste ki yapayım, sen emret bir kere de ben yapayım.

-Aman efendim dedi, Ayşe Nine , o nasıl bir söz, asıl ben senin ayağının türabı olayım, emret kendimi yoluna kurban vereyim.

-Aman gözümün nuru, sultanım! Bu nasıl bir kelam? Beni mahcup eder, helak edersin. Ben senin bir emrini işitmek isterim.” (Zarifoğlu, 2013h: 28-29)

-Azıcık korkmuştum istemez misin acaba diye.

Ah beyim hiç öyle şey olur mu? Ancak küçücük bir endişem olur, o da kendimden yana değil.

-Nedir o?

“Devecik olmayınca, şöyle bir düşündüm de aşılacak dağları, yüksek dağları. Ben eşyanın ne kadar çoğunu sırtıma vursam, ah nedeyim, kocadım, ihtiyarladım, elden ayaktan kaldım, korkarım yükün çoğu sana kalır, eziyet olur. Zaten hiçbirini bana bırakmazsın, onca yaparsın.” (Zarifoğlu, 2013h: 38-39)

“ Vedalaşmışlar.

-Hakkını helal et, gidip gelmemek var; gelip görmemek. Arkamdan dualar et.

-Allah yol açıklığı versin. Seni kurttan kuştan emin kılsın.” (Zarifoğlu, 2013h: 58)

“Ayşe Nine akşamın alaca karanlığı çökerken Yürek Hasan Dede’ yi kalın ağaç esasını omzuna almış, dimdik gelirken görünce sevinçle, yoluna çıktı

-Selamünaleyküm güzel hatunum, can yoldaşım.

-Ve aleykümselam beyim efendim. Hoş geldin, sefalar getirdin, kalbime sürür verdin, neş’eler getirdin.

-Nasılsın iyi misin? Bir yaramazlık yoktur inşallah.

-İyiyim Allah’a hamd ü senalar olsun. Seni gördüm de büsbütün iyi oldum, sevinç buldum. Bilmem ki Allah’a bu nimetlerin şükürünü nasıl edeceğim.” (Zarifoğlu, 2013h: 68-69)

Zarifoğlu “Ağaçkakanlar” isimli hikayesinde eşlerin birbirleriyle tartışırken bile belli bir saygı çerçevesinde tartışmaları ve asla birbirlerini kırmamaları üzerinden saygı değerini şu şekilde işlemiştir:

“-Ömürsün sen. Biraz uyusan iyi edeceksin. Hiç çekilmiyorsun şu gece vakti.

-Ne yani beni azarlıyor musun?

-Hayır hayatım yanlış anlama, seni azarlayabilir miyim?

-Ne peki bunlar.

-Hiç işte, sen biraz akıllı akıllı konuş.

-Ne yani deli gibi mi konuşuyorum?

-Sus, eğer beni bir lokma daha seviyorsan sus, tatsızlık çıkarmayalım olmaz mı?” (Zarifoğlu, 2013a: 14-15)

“Ağaçkakanlar” isimli hikayede anne babaların çocuklarına karşı göstermeleri gereken saygı şu şekilde ifade edilmiştir. Zarifoğlu burada çocuklara karşı dürüst davranılması hususu üzerinde durmuştur:

“Ne olursa olsun çocuğa karşı dürüst davranmalıydım. Haklı bir tarafı vardı söylediklerinin. Ama endişelerini tam olarak bilmem de gerekliydi.” (Zarifoğlu, 2013a: 54)

Zarifoğlu saygı değerini üç yaşındaki şehzadeye nöbetçinin gösterdiği saygıyı ikili diyalog şeklinde yansıtmıştır. “Küçük Şehzade” isimli hikayede devlet büyüklerine karşı gösterilmesi gereken saygı şu şekilde işlenmiştir:

“ -Yaa! Dedi Şehzade Süleyman hışımla geri dönerek, Şehzadelerle eğlenmek nice oluyor?

Nöbetçi enli palayı tutan sağ eliyle iki kere göğsüne güim güim vurdu. Omuzlarını geriye doğru gerdi. Alnını kaldırdı, kaşlarını çattı.

-Doğru dersin Şehzadem. Üç yaşında da olsan beş yaşında da olsan, Şehzademizin. Ben hata ettim, affola.” (Zarifoğlu, 2012e: 21)

“Padişah İle Bir Veli” isimli hikayesinde Zarifoğlu eşler arasındaki saygıyı şu şekilde ifade etmiştir:

“-Sevgili karıcığım dedi. Padişah beni yanına alıp veziri yapmak istiyor. Bu konuda sen ne dersin?” (Zarifoğlu, 2012e: 21)

Zarifoğlu “Tilki İle Aslan” isimli hikayesinde saygı değerini aslan ile tilkinin kendilerinden daha şerefli, daha akıllı gördükleri insanoğluna karşı sergilemiş oldukları tavır üzerinden şu şekilde işlemiştir:

“Burhanettin bir bir anlattı annesinin dediklerini.

Bu onayı aldıktan sonra aslanla tilki, geri geri çıkarak, ellerini önlerinde bağlıyarak uzaklaştılar, karşı tepeye gelince kartal kanatlarını çıkararak selam üzerine selam vererek insanlara, kendi ülkelerine doğru uçtular.” (Zarifoğlu, 2012f: 54)

“Katıraslan” isimli hikayesinde Zarifoğlu dost ve arkadaşların birbirleri arasında oluşması ve uygulanması gereken saygı değerini şu şekilde ifade etmiştir:

“-Sevgili dostum, bir iş bölümü yapmamız mı daha iyi, yoksa her işi sırayla içimizden birinin yapması mı?” (Zarifoğlu, 2012b: 7)

“ -Efendim, dedi tilki, sanırım buralardan bir an önce uzaklaşmamız gerekiyor.

-Buralardan mı oralardan mı?

-Anlayamadım efendim?

-Bence uzaklaşmamız gereken yerlerden uzaklaşalı saatler oldu. Yani oralardan uzaklaştık. Bence buralar emin.

-Sahi mi?

-Sahi.

-Yani mola vermemizde bir tehlike yok mu?

-Yok

-Mola verebilir miyiz lütfen?

-Haydi mola verelim.” (Zarifoğlu, 2012b: 25)

4.4. ”Hoşgörü” Değeri İle İlgili Bulgu ve Yorumlar

“Hoşgörü” kelimesi Büyük Türkçe Sözlükte: “Her şeyi anlayışla karşılayarak olabildiği kadar hoş görme durumu, müsamaha, tolerans.”(www.tdk.gov.tr) şeklinde tanımlanmıştır:

Zarifoğlu “Kuşların Dili” isimli hikayesinde kafir ve Müslümanın savaşı sırasında yaşanan bir kıssa üzerinden hoşgörü değerini şu şekilde işlemiştir:

"Bir kafirle bir Müslüman savaşa başladılar.

Ellerinde yalın kılıç, bir biri hamle eder, bir diğeri. Aradan epey zaman geçtiği halde yenişemediler.

Mümin baktı ki namaz geçmek üzere.

Kafire dedi ki:

-Benim namaz vaktim geçiyor. Allah’a ibadet etmem gerek. Eğer izin verirsen namazımı kılayım.

Kafir peki dedi.

Mümin güzelce namazını kıldı. Bitirdikten sonra yine vuruşmaya birbirinin canını almaya çalıştılar.

Aradan biraz daha zaman geçince bu defa kafir dedi ki:

-Benim de bir ibadetim var. Şimdi de sen izin ver de ben ona koyulayım.

Mümin de ona izin verdi

Kafir cepkeninin iç cebinden bir put çıkardı. Onu önüne yere koydu ve başladı buna secde etmeye.

O zaman mümin kendi kendine ,

-İşte şu kafiri ortadan kaldırmanın tam sırası dedi. Şu puta tapıcıyı ortadan kaldırayım da sevaba nail olayım.

Böylece kılıcını çekip yerinden doğruldu. Onun üzerine doğru gitti. Fakat tam o sırada gaipten bir ses işitti:

Ey vefasız adam. Verdiğin sözde sen böyle mi durursun. Önce o sana mühlet verdi. Sen secdede iken üzerine gelip seni kılıçlamadı. Şimdi sen onu kılıçlarsan nice olur.” (Zarifoğlu, 2013c: 57-58)

“Ağaçkakanlar” isimli hikayede “hoşgörü” değeri şu şekilde işlenmiştir:

Ne yaptı biliyor musun?

Şakir Amca'nın cevizliğini harabeye çevirdi.

Ama dur, acele etme!

Başını ve sonunu dinlemeden kimseyi suçlama.” (Zarifoğlu, 2013a: 7)

Zarifoğlu “Serçekuş” isimli hikayesinde bir kuşun gözünden doğaya karşı hoşgörü ile bakmayı şu şekilde işlemiştir:

“ Bütün tabiat ne kadar güzel. Kuşkusuz her gün böyle bu. Ama güzelliği görmek her zaman mümkün değil. Bakmasını bilmek gerek. Acılara, hastalığa ve yorgunluğa rağmen bakılabilir. O zaman güzelliğin içinde bütün bunlara da iyi gelen bir düşünce olduğu görülür.” (Zarifoğlu, 2012g: 6)

4.5. “Özgüven” Değeri İle İlgili Bulgu ve Yorumlar

“Özgüven” kelimesi Büyük Türkçe Sözlükte: “Bir görüşmede görüşmecinin araştırmayı sunarken ve sürdürürken kendine duyması gereken güven.” şeklinde tanımlanmıştır.

Zarifoglu “Serçekuş “ isimli hikayesinde küçücük bir serçenin kendisine olan özgüvenini şu şekilde işlemiştir:

“ -Yok devenin pabucu dedi. Fakat hemen ciddileşerek minik bir filozof kesildi.

-Şu tetiğe bak... Benden de küçük, dedi. Ama kımıldatınca kocaman bir mandayı onunla devirebilirsin. Sen cüsseme değil yeteneklerimle birleştirdiğim aklıma bak benim. Anladın mı, akıl küpüyüm ben... ” (Zarifoglu, 2012g: 87)

“Küçük Şehzade” isimli hikayede Şehzade Süleyman’ın hattatlık konusundaki kendisine olan özgüveni üzerinden “özgüven” değeri şu şekilde işlenmiştir:

“ Anası geldi yalvardı olmadı. Lalası geldi yalvardı olmadı.

-Ben diyordu, bir Şehzade olarak işimi bitirmeyince ne bir şey yerim, ne de yatar uyurum.

Bir yandan da kendi kendine,

-Şu kağıt ve kamışlara, hokkaya kim olduğumu göstereceğim.” (Zarifoglu, 2013e: 23)

“Kırmızı Gözlü Kara Yılan” hikayesinde yönetimi elinde tutan kötü kara yılanı karşı hiç kimse eleştiride bulunamazken bir yılanın özgüvenle çıkıp canı pahasına olsa da doğruyu söylemesi üzerinden “özgüven” değeri şu şekilde işlenmiştir:

“Babası bir şey daha diyecekti, ama karayılanın kuzgun derisi kara bıçaklar gibi parladı, kırmızı gözlerini babasına dikti. Baba yılanın dili tutuldu.

Fakat bu kez başka bir ihtiyar yılan söze karıştı.

-Doğru, güçlüsün. Ama hepimize karşı ne yapabilirsin?” (Zarifoglu, 2013f: 57)

4.6.”Empati” Değeri İle İlgili Bulgu ve Yorumlar

“Empati” kelimesi Büyük Türkçe Sözlükte: ”Kişinin kendisini başka bir bilincin yerine koyarak söz konusu bilincin duygularını, isteklerini ve düşüncelerini, denemeksizin anlayabilmesi becerisi.” şeklinde tanımlanmıştır.

Zarifoğlu “Yürekdede İle Padişah” hikayesinde kendisini ahirette verilecek hesap konusunda padişahın yerine koyarak empati kurmuştur.

“Her namazımda onun hem dünyası için hem de ahireti için dua eder ve de Allah saklasın, Allah acısın ona, onun için çok korkarım.

-Neden korkarsın Yürekdede?

-Neden olmasın evladım, biz bir kıl çadırla bir kırık tencerenin hesabını öte dünyada nasıl vereceğiz diye tasalanır dururuz.

Eğer bir de ona sahip olduklarından ötürü bir iki sual edilirse, ne der, ne söyler... Allah, inşallah yardım eder de sualleri kolay kolay cevaplar. İşte bu da onun sıratı. Sırat köprüsü.” (Zarifoğlu, 2013d: 48).

4.7. ”Adil Olma” Değeri İle İlgili Bulgu ve Yorumlar

“Adil Olma” kelimesi Büyük Türkçe Sözlükte: ”Adaletle iş gören, adaletten, doğruluktan ayrılmayan, hakkı yerine getiren, adaletli” (www.tdk.gov.tr) şeklinde açıklanmıştır.

“Padişah İle Bir Veli “ isimli hikayesinde Zarifoğlu devleti yöneten kişilerin haklı ile haksız ayırma konusunda adil davranması üzerinden “adil olma” değerini şu şekilde işlemiştir:

“İşte bizim hikayemizin padişahı bu durumu çok iyi biliyormuş. Onun için de Allah’ın emanetlerine ister insan olsun, ister hayvan, hatta isterse bitkiler, onlara çok iyi bakıyormuş.

Haklıyı haksızdan ayırmakla hiç zorluk çekmemiştir. Zamanla o kadar usta bir padişah olmuş ki, birinin gözlerinin içine bakar bakmaz nasıl biri olduğunu anlar, adeta onun ruhunu okurmuş.” (Zarifoğlu, 2012e: 58).

“Tilki İle Aslan” isimli hikayede “Adil Olma” değeri Şu Şekilde ifade edilmiştir:

“ -Eğer ben kralısam, bu hayvanlar benden sorulacaksa, toplamam gerekir kendimi.

Şurada ne oluyor, orada ne oluyor, burada ne oluyor, eğer bilmiyorsam yazık bana..

Dağdaki böcekler, kuşlar, yılanlar bile sorulur benden.

Varsa içlerinde bir aç, varsa bir belada olan, muhakkak oturmuş beni bekler.. Ondan da haberli olmalıyım. Eğer yoksa böylelerinden haberim, neye yarar benim krallığım.” (Zarifoğlu, 2013f: 44).

4.8. “Cesaret-Liderlik” Değeri İle İlgili Bulgu ve Yorumlar

“Cesaret” kelimesi Büyük Türkęe Sözlükte: “1. Güç veya tehlikeli bir işe giriŐirken kişinin kendinde bulduğu güven.

2. Yüreklilik, yiğitlik, yürek ve göz peklıği: *Bütün halk türküleri gibi ölenin örnek cesaretini öven türkülerdi bunlar.* □

3. Cüret.

4. Çekinmezlik, atılganlık.” (www.tdk.gov.tr) Şeklinde tanımlanmıştır.

“Liderlik” kelimesi Büyük Türkęe Sözlükte:

“1. Liderin görevi.

2. Önderlik” (www.tdk.gov.tr) Şeklinde tanımlanmıştır.

“Yürekdede İle Padişah” isimli hikayesinde Zarifoğlu liderde olması gereken özelliklerden biri olan alçakgönüllü olmayı Şu Şekilde işlemiştir:

“ *Yürekdede bakmış hep bu başlarındaki zat konuşur, ötekiler edepli edepli oturur.*

-Bu yiğitlerin başı, başkanı sen misin oğul?

Gülmüş adam.

-Bunların her biri değerli arkadaşlarımdır. Başkan bilirlerse beni başkanları sayılırım, ama derlerse ki köleleriyim, o zaman da köleleri olurum onların.

Tümü birden dürtülmüş gibi yerlerinden irkilip fırlamışlar, ellerini yüreklerine çalıp:

-Estağfirullah, estağfirullah, diye mırıldanmışlar..” (Zarifoğlu, 2013d: 32-33).

“Bundan sonra ne olmuş dersiniz.

Elbette hepinizin aklına gelmiş olmalı ki, padişah:

-İşte ben falan filanım, şunlar da filandır, dedi; kendilerini açıkladı ve Yürekdede’yi iltifat ve ihsana boğdu.

Hayır!

Hiç de böyle bir şey olmamış.

Meğer Padişah tebdil-i kıyafet edip çıktı mı, öldürsen, assan kendini tanıtmaz, açığa vurmazmış.

Böyle bir prensibi varmış.

İşte bu kez de bu gönlü yüce, eli açık, kalbi zinde padişah böyle davranmış.” (Zarifoğlu, 2013d: 46).

“Hazreti Süleyman’la Kirpi” hikayesinde “liderlik” değeri şu şekilde işlenmiştir:

“Merhamet capcanlı bir kuştur insan kalplerinde.

Bir ölçü, bir adaletli ki eşi emsali bulunmaz.

Hazreti Ömer birini uzak bir vilayete kadı tayin etmişti. O kimse göreve gitmek üzere Hazreti Halifeye vedaya gelince, onu, kucağındaki çocuğunu sevip okşarken, gördü.

Ya Ömer dedi, bu halinize taaccüp ediyorum.

Şaşırıyorum. Ben hiçbir zaman çocuklarımı öpüp okşamadım.

-Yaa, dedi Hazreti Ömer. O halde seni kadılık görevinden hemen geri alıyorum. Zira evlatlarına muhabbet göstermeyen, halka da göstermez. Çocuklarına merhameti olmayanın halka da merhameti olmaz.” (Zarifoğlu, 2013d: 74).

“Köyümüze Yağdı Karlar” isimli hikayede “liderlik ve cesaret” değeri şu şekilde işlenmiştir:

“-Hah şöyle, dedi İmam Ali. Eline bir sopa alıp daldı cemaatin içine.

-Bre densizler, bu ne biçim saf. Yaşlıları arkada, tüyü bitmemişler önde. Karman çorman olur mu yaşlar, başlar, edepler, saygılara. Edep! Edep her şeyin başıdır.” (Zarifoğlu, 2013d: 85).

“Küçük Şehzade” isimli hikayede “liderlik ve cesaret” değeri şu şekilde işlenmiştir:

“Anası geldi yalvardı olmadı, lalası geldi yalvardı olmadı.

-Ben diyordu, bir şehzade olarak işimi bitirmeyince ne bir şey yerim, ne de yatar uyurum.” (Zarifoğlu, 2012e: 23).

“Padişah İle Bir Veli” isimli hikayede “liderlik ve cesaret” değeri şu şekilde işlenmiştir:

“Hele iyi bir padişah olmak büsbütün kolay değil. Çünkü bütün ülke o padişaktan sorulur. Köydeki şehirdeki bütün insanlar, bütün hayvanlar, hatta ağaçlar, kırlar, ormanlar, Allah’ın padişaha bir emanetidir. Onlara iyi bakmazsa öte dünyada,

-Söyle bakalım, emanetlerimize nasıl muamele ettin diye sorulur.” (Zarifoğlu, 2012e: 57)

“ Ülkenin Padişahı Sultan Ahmet, sevilen sayılan bir padişahı.

Bir sultan, Allah'ın ipine sarılıyor ve adaletle iş tutuyorsa ondan korksun suçlular, hainler. Ama iyiler güven içerisinde yaşasınlar.

İşte Sultan Ahmet'in padişahlık ettiği ülkede en kıyı bucaktaki insanlar bile canlarından ve mallarından emindiler.” (Zarifoğlu, 2012e: 73)

“Padişah Ahmet'in ülkesinde bir haksızlığa uğrayan, öyle olur ki şikayet dilekçesini kaptığı gibi doğru padişaha koşar. Böyle hak aramak için gelenlere kapılar ardına kadar açılır. Hele biri yoluna çıksın da engellemeye kalksın! O zaman ister kırk satır, isterse kırk katır beğensin.

Çıkarlarmış güvenle padişah katına ve arada gördükleri haksızlığı bir bir dile getirirlermiş.” (Zarifoğlu, 2012e: 74)

“Motorlu Kuş” isimli hikayesinde Zarifoğlu “liderlik ve cesaret” değerini şu şekilde işlemiştir:

“ -Eğer bir aslan, daha saygıdeğer bir pir olmadan çekilirse postuna, ha babam yer, ha babam uyursa ve bırakırsa ülkesini leş kargalarına işte gözleri de böyle bozular. Havada uçan kartalları su aygırı sanır..” (Zarifoğlu, 2013f: 42)

“ -Eğer ben kralsam, bu hayvanlar benden sorulacaksa, toplamam gerekir kendimi.

Şurada ne oluyor, orada ne oluyor, burada ne oluyor, eğer bilmiyorsam yazık bana..

Dağdaki böcekler, kuşlar, yılanlar bile sorulur benden.

Varsa içlerinde bir aç, varsa bir belada olan, muhakkak oturmuş beni bekler.. Ondan da haberli olmayalım. Eğer yoksa böylelerinden haberim, neye yarar benim krallığım.” (Zarifoğlu, 2013f: 44)

“Kuşların Dili” isimli hikayesinde Zarifoğlu “liderlik ve cesaret” değerini şu şekilde işlemiştir:

“Hüdhüd dedi ki:

-Aşık olan canını düşünmez. Gücsüzlüğe bakmaz. Hadi aslanlar gibi yola koyulun.

Hepsi bu sözlerin öyle etkisinde kaldılar ki Simurg’a sevgileri bin kat arttı.

Ona ulaşmaya azmedip çevikleştiler.

Fakat yola koyulmadan önce dediler ki:

-Kendimize bu yolda bir kılavuz seçelim.” (Zarifoğlu, 2013c: 35)

4.9. “Nazik Olmak” Değeri İle İlgili Bulgu ve Yorumlar

“Nazik Olmak” kelimesi Büyük Türkçe Sözlükte: “Başkalarına karşı saygılı davranan” (www.tdk.gov.tr) şeklinde tanımlanmıştır.

“Nazik olmak” değeri “Ağaçkakanlar” isimli hikayede yavru ağaçkakanın annesine ve babasına karşı nazik davranışları üzerinden şu şekilde işlenmiştir:

“ -Eğer izin verirsen dedi Upuy, seninle gelmek istiyorum. Şu yakın dallarda zıplamaktan, bir iki kanatçık uçmaktan bıktım. Sanırım, eğer izin verirsen babacığım, sizinle birlikte daha uzaklara gelebilirim.

-Ne diyorsun, dedi baba! Demek istiyorsun bunu?

-İzin veriyor musun?

-Gayet tabii. Haydi öyleyse.

-İstersen annemin de iznini alalım.

-Ah yavrum ne kadar düşüncelisin. Eğer haber vermeden kalkıp gitsek yine ağzımızın tadı kaçabilirdi. Çok teşekkür ederim.” (Zarifoğlu, 2013a: 87)

“Hayranlıkla baktılar ona.

Gerçek bir prensti bu. Öyle asil bir şekilde salınıyordu ki, ikisi de onun kendi yavruları olduğundan adeta kuşkulanıyorlardı.

Fakat zamanla buna alıştılar. Ve onun halleri kendilerini de etkilemeye başladı.

Onlar da gittikçe daha kibar davranmaya, yuvaya giriş çıkışlarda, sofraya oturularda, daha şık ve zarif olmaya başladılar.” (Zarifoğlu, 2013a: 90)

“Çın Çın Yılcıklar” isimli hikayede “nazik olmak” değeri şu şekilde işlenmiştir:

“-Öyle ısrar ettim ki anneme bana ayıp. Olmaz deyince olmaz işte, ama ne yaptım, tuttum ısrar üzerine ısrar ettim. Şimdi desem ki, anne, affet beni, bir daha üzmeyeceğim seni, amma da sevinir ha..” (Zarifoğlu, 2013f: 83)

“Yürekdede İle Padişah” isimli hikayede Zarifoğlu Yürek Hasan ile Ayşe Nine’ nin birbirlerine karşı nazik davranışlarını işlemiştir.

“-Ah pirim orada beni ne edeceksin, yaşım başım bir hayli, bilirsin Efendimiz cennete yaşlı kadınlar girmeyecek, demiş.

-Kime demiş?

-Yaşlı bir kadına demiş.

-Kadın ne yapmış?

-Üzülmüş.

-Sonra ne demiş Efendimiz?

-Bakmış ki üzülüyor, ilave etmiş: “Çünkü oraya herkes erkek veya kadın, gencecik olarak girecek.”

-O halde inşallah sen de ben de dahil olunca, gencecik olursak, haa?

-Öyle de yine de huriler varken...

-Yoksa sen hurileri mi kıskanıyorsun şimdiden..

-Ah efendim, nasıl desem, hani kıskanmıyorum desem, eh kuyruklu bir yalan olur.

Yürekdede kıkır kıkır güldü.

-Sana bir şey diyeyim mi dedi.

-Emret, dedi Ayşe Nine, emret yapayım.

-Ben de sana diyecektim ki, kadıncığım, epeydir benden hiçbir şey istemezsin, iste ki yapayım, sen emret bir kere de ben yapayım.

-Aman efendim, dedi Ayşe Nine, o nasıl bir söz, asıl ben senin ayağının türabı olayım, emret kendimi yoluna kurban vereyim.

-Aman gözümün nuru, sultanım! Bu nasıl bir kelam? Beni mahcup eder, helak edersin. Ben senin bir emrini işitmek isterim.” (Zarifoğlu, 2013d: 28)

“Ayşe Nine akşamın alaca karanlığı çökerken Yürek Hasan Dede’yi, kalın ağaç esasını omzuna almış, dimdik gelirken görünce sevinçle, yoluna çıktı.

-Selamünaleyküm güzel hatunum, can yoldaşım.

-Ve aleykümselam beyim efendim. Hoş geldin, sefalar getirdin, kalbime sürur verdin, neş’eler getirdin.

-Nasılsın iyi misin? Bir yaramazlık yoktur inşallah.

-İyiyim Allah’a hamd ü senalar olsun. Seni gördüm de büsbütün iyi oldum, sevinç buldum. Bilmem ki Allah’a bu nimetlerinin şükrünü nasıl eda edeceğim.” (Zarifoğlu, 2013d: 69)

“Yürekdede İle Padişah” isimli hikayede “nazik olmak” değeri şu şekilde işlenmiştir:

“ -Devletliliğimi de nereden çıkardın?

-Bilmem ki öyle dilime dolandı geldi. Nereden bilirim. Ama şöyle bir bakıyorum da, sen de, arkadaşların da devletlu olmaya değer insanlarsınız. Diliniz kibar, edebiniz, huyunuz, suyunuz asil, tedbiriniz ince... ” (Zarifoğlu, 2013d: 33)

4.10. ”Dostluk” Değeri İle İlgili Bulgu ve Yorumlar

“Dostluk” kelimesi Büyük Türkçe Sözlükte:

“ 1. Dost olma durumu.

2.Dostça davranış” (www.tdk.gov.tr) şeklinde tanımlanmıştır.

“Katrıraslan” isimli hikayede Zarifoğlu “dostluk” değerini şu şekilde işlemiştir:

“-Sevgili dostum, bir iş bölümü yapmamız mı daha iyi, yoksa her işi sırasıyla içimizden birinin yapması mı?

-Efendim, diye hitap etti ona tilki, çeşitli özelliklerimizi göz önüne alarak iş bölümü yapmamız daha uygun görünüyor.” (Zarifoğlu, 2012b: 7)

“ Silkelendi. İyice kuruduktan sonra tilkinin yanına geldi. Üzerine eğilerek yüzüne üflemeğe başladı.

Bir yandan da:

-Artık uyan sevgili dostum, yol yoldaşım, diyordu, yumuşak bir sesle.” (Zarifoğlu, 2012b: 33)

“-Şimdi rahat mısın dedi aslan tilkiye.

-Evet efendim dedi tilki, neden o kadar eşyayı kendime yük ettiğimi hala anlamıyorum. Size ne kadar teşekkür etsem azdır.” (Zarifoğlu, 2012b :83)

“Tilki İle Aslan” isimli hikayede “dostluk” değeri tilki ile aslanın çıktıkları gezide oluşturdukları dostluk ve arkadaşlık üzerinden şu şekilde işlenmiştir:

“-Eğleniyor musunuz gezimiz boyunca?”

-Hem de nasıl.

-Ne dersin, attım mı bütün o yağları. Akılsızlıkları. Atıllıkları, yani hareketsizlikleri. Attım mı üstümden bütün o salaklıkları..

-Evet evet attınız bütün o salaklıkları..

-Döndüğümüzde benimle bu kadar samimi olmayacaksınız.

-Biliyorum. Ben de biliyorum. O sebeple, kusura bakmayın, tadını çıkarmak istiyorum dostluğumuzun.” (Zarifoğlu, 2013f: 47)

“Suya Düşen Çocuk” isimli hikayede “dostluk” değeri Peygamber Efendimiz ve onun dostu Hz Ebubekir’ dostluğu üzerinden şu şekilde işlenmiştir:

“ Peygamber efendimizin tertemiz dostları vardı. İlki, ilk dost, Hıra mağarasında, o kutlu hicret yolculuğumda efendimizin yoldaşı Hazreti Ebubekir..

Dinin en ileride geleni. En büyük Sıddık..” (Zarifoğlu, 2013c: 16)

4.11. “Yardımlaşma Dayanışma” Değeri İle İlgili Bulgu ve Yorumlar

“Yardımlaşma” kelimesi Büyük Türkçe Sözlükte: “Karşılıklı yardımda bulunmak.” (www.tdk.gov.tr) anlamına gelmektedir.

“Dayanışma” kelimesi Büyük Türkçe Sözlükte :

“ 1. Dayanışmak işi, tesanüt.”

“2.Bir topluluğu oluşturanların duygu, düşünce ve ortak çıkarlarda birbirlerine karşılıklı bağlanması, tesanüt.”(www.tdk.gov.tr) anlamlarına gelmektedir.

“Motorlu Kuş” isimli hikayede küçük kırlangıcın diğer kuşları, gelen tehlikeye karşı uyarması ve onlara yardım etmesi üzerinden “yardımlaşma-dayanışma” değeri şu şekilde işlenmiştir:

“ Bir de bakmış ki görülmemiş bir hayvan daha. Kuş desen kuş değil, mamut desen değil, aslan hiç.. Dedik ya çok garip bir yaratık.

Küçük kırlangıç bu vahşi yaratığın içeridekilere kötülük yapmaya geldiğini anlayınca, koşup çığıllıklar atarak haber vermiş.” (Zarifoğlu, 2013f: 9)

“Dünyanın En Vahşi Hayvanı” hikayesinde kardeşlerin birbirleri ile yardım ve dayanışması şöyle işlenmiştir:

“Bu ne kadar tatlı manzara..

En büyük kız bir sonrakinin paltosunu giydirmeye çalışıyor. Bir diğeri en küçüğün düğmelerini iliklemeye. Bir başkası ise yine en küçüğün ayakkabılarını giymiş, bağcıklarını bağlamakta.

Karman çorman olmuşlar.

Hangisi, hangisinin eli, ötekinin ayağı nerde belirsiz.” (Zarifoğlu, 2013f: 19)

“Katrırsan “ isimli hikayede ise beraber yolculuğa çıkacak olan tilki ile aslanın sergilemiş olduğu yardımlaşma ve dayanışma örneği işlenmiştir.

“1-Efendim, diye hitap etti ona tilki, çeşitli özelliklerimizi göz önüne alarak iş bölümü yapmamız daha uygun görünüyor.” (Zarifoğlu, 2013b: 7)

“Yürekdede İle Padişah” isimli hikayede ise toplumsal yardımlaşma ve dayanışmaya değinilmiştir.

“-Güzel hanımım dedi, sadece Allah’tan dileyince O, bol bol verir. Ancak bu kadar yük, böyle bir servet üzerimizdeyken uyursak bil ki başımız belada. Uyumak var, uyanmamak var. Sonra Allah bize sorar ne ettiniz diye. Onun için hemen şehre iniyorum. Fakir fukarayı toplayıp getireyim. Hepsini üleştirelim yoka yoksula da üzerimize kalmasın.

Ve Yürekdede, Ayşe Nine’nin dualarıyla düştü yola..” (Zarifoğlu, 2013d: 72)

4.12. "Doğruluk- Dürüstlük" Değeri İle İlgili Bulgu ve Yorumlar

"Doğruluk" kelimesi Büyük Türkçe Sözlükte:

"1.Doğru ve dürüst olma durumu, doğru olana yakışır davranış, dürüstlük, adalet.

2.Düşüncenin gerçekle uyuşması, yargı ve önermelerin gerçeğe uygun olması." (www.tdk.gov.tr) şeklinde ifade edilmiştir.

"Ağaçkakanlar" isimli hikayesinde Zarifoğlu baba ağaçkakanın yavrusunu doğru dürüst yetiştirme hayali üzerinden "doğruluk-dürüstlük" değerini şu şekilde işlemiştir:

" -Güzel ve kuvvetli bir yavru. Kavrayışlı. Cesur. Adaletli. Anasının ve benim göz nurumuz. Onun sistemli bir eğitimle ağaçkakanların en şerefli, erdemlisi olarak yetiştireceği. Görenler beğenecek, görmeyenler ünüyle tanıyacak onu." (Zarifoğlu, 2013a: 39)

" -Böyle olmaz yavrum diye, anlayışlı sert fakat şefkatle yaklaştı baba ona. Karnım doyduktan sonra bunları delmenin bir anlamı yok. Git yerde bulacağın odun parçalarını del ve cevizler ziyan olmasın." (Zarifoğlu, 2013a: 49)

"Köyümüze Yağdı Karlar" isimli hikayede doğru-dürüst satıcılar üzerinden ilgili değeri şu şekilde işlemiştir.

Bazen korkarmış şehirliler, kasabalılar bu insanlardan. Ama yine de onlardan almış odunları. Bunların getirdikleri odunlar gerçekten düzgün, kuru, hilesiz hurdasızmış." (Zarifoğlu, 2013d: 80)

4.13. "Aile Birliğine Önem Verme" Değeri İle İlgili Bulgu ve Yorumlar

"Yürekdede İle Padişah" isimli hikayesinde Zarifoğlu "Aile Birliğine Önem Verme" değerini şu şekilde işlemiştir:

“ -Beyciğim, dedi Ayşe Nine, sen nasıl emreder nasıl münasip görürsen, benim için güzel olan o.

-Sultanım o ne biçim lakırdı, sen ne arzu edersen benim arzum da o.

- Allah ömrünü hayırlı etsin beyim efendim, ben de arzu ne gezer, ben sana uydum, senin ağzına bakarım.

İşte ne zaman birlikte bir iş tutacak olsalar, tam evli oldukları şu altmış beş yıldır hep öyle konuştular, çoğu zaman da böyle birbirlerinin gönüllerini hoş tutmak için gayret etmekten, yapacakları işi unutularmış.” (Zarifoğlu, 2013d: 10)

“ Ertesi gün:

-Sevgili hatunum, ne dersin, havalar bir acayip ısındı, rutubet bizi kahredecek. Yola çıksak mı.

-Beyciğim dedi yine Ayşe Nine, sen nasıl emredersen benim için münasip olan o.” (Zarifoğlu, 2013d: 10)

“Yürek Hasan havluyu alırken dua ediyordu karısına:

-Hatun, Allah senden razı olsun. Tuttuğunu altın etsin, hayretsin, sana öte dünyada güzel amellerini yoldaş etşin. Can yoldaşım, gül yanaklım.

-Eksik olma, Allah senden de razı olsun. Sana layık olamıyorum, yaşlandım, çöktüm, kusura kalma.

-Estağfirullah , estağfirullah , o ne biçim lakırdı, bir daha işitmiyemhaa..” (Zarifoğlu, 2013d: 12)

“ Karıcık demiş Yürekdede, erkenden yüklenip dağa vursak mı yolu yoksa ne dersin, burada bir iki gün eğlensek kalsak mı?

-Nasıl dilersen.

-Senin fikrin ne?

-Eh yolcu yolunda dememişler mi?

-Öyle mi demişler?

-Öyle demişlermiş galiba.

-Demişler miymiş?

-Demişlermiş.” (Zarifoğlu, 2013d: 26)

-Ah pirim orada beni ne edeceksin, yaşım başım bir hayli, bilirsin Efendimiz cennete yaşlı kadınlar girmeyecek, demiş.

-Kime demiş?

-Yaşlı bir kadına demiş.

-Kadın ne yapmış?

“ -Üzülmüş.

-Sonra ne demiş Efendimiz?

-Bakmış ki üzülüyor, ilave etmiş: ”Çünkü oraya herkes erkek veya kadın, gencecik olarak girecek.”

-O halde inşallah sen de ben de dahil olunca, gencecik olursak, haa?

-Öyle de yine de huriler varken...

-Yoksa sen hurileri mi kıskanıyorsun şimdiden..

-Ah efendim, nasıl desem, hani kıskanmıyorum desem, eh kuyruklu bir yalan olur.

Yürekdede kıkır kıkır güldü.

-Sana bir şey diyeyim mi dedi.

-Emret, dedi Ayşe Nine, emret yapayım.

-Ben de sana diyecektim ki, kadıncığım, epeydir benden hiçbir şey istemezsin, iste ki yapayım, sen emret bir kere de ben yapayım.

-Aman efendim, dedi Ayşe Nine, o nasıl bir söz, asıl ben senin ayağının türabı olayım, emret kendimi yoluna kurban vereyim.

-Aman gözümün nuru, sultanım! Bu nasıl bir kelam? Beni mahcup eder, helak edersin. Ben senin bir emrini işitmek isterim.” (Zarifoğlu, 2013d: 29)

“Vedalaşmışlar.

-Hakkını helal et, gidip gelmemek var; gelip görmemek. Arkamdan dualar et.

-Allah yol açıklığı versin. Seni kurttan kuştan emin kılsın.” (Zarifoğlu, 2013d: 58)

“ Ayşe Nine akşamın alaca karanlığı çökerken Yürek Hasan Dede ’yi, kalın ağaç asasını omzuna almış, dimdik gelirken görünce sevinçle, yoluna çıktı.

-Selamünaleyküm güzel hatunum, can yoldaşım.

-Ve aleykümselam beyim efendim. Hoş geldin, sefalar getirdin, kalbime sürur verdin, neş’eler getirdin.

-Nasılsın iyi misin? Bir yaramazlık yoktur inşallah.

-İyiyim Allah’a hamd ü senalar olsun. Seni gördüm de büsbütün iyi oldum, sevinç buldum. Bilmem ki Allah’a bu nimetlerinin şükrünü nasıl eda edeceğim” (Zarifoğlu, 2013d: 69)

“Ağaçkakanlar” isimli hikayede “Aile Birliğine Önem Verme” değeri şu şekilde işlenmiştir:

-Ne dersin gaga yoldaşım, olacak mı bir yavrumuz, umutlu musun?

-Çok umutluyum.

-Anlatsana biraz.

-Eğer umudum olmasa, bir saniye yaşayamam.” (Zarifoğlu, 2013a: 12)

“Serçekuş” isimli hikayede “Aile Birliğine Önem Verme “ değeri şu şekilde işlenmiştir:

“O genç insan evine gitti.

Çorbasını içti. Çocuklarına sıcak gözlerle baktı. Karısına güzel sözler söyledi. Desturla çıkıp çalışmaya gitti. Ve bütün gün üzerine rahmet yağdı.” (Zarifoğlu, 2012g: 28)

4.14. “ İyimserlik” Değeri İle İlgili Bulgu ve Yorumlar

“İyimserlik” kelimesi Büyük Türkçe Sözlükte:

“ 1. Genellikle her düşünce ve işi iyi olarak değerlendiren bir tutum veya kişilik özelliği, nikbinlik, optimizm.

2)Her şeyi en iyi yanından gören, her durumda iyi bir çıkış yolu uman dünya görüşü, nikbinlik, optimizm” (www.tdk.gov.tr) şeklinde tanımlanmıştır.

“Ağaçkakanlar” isimli hikayede “iyimserlik” değeri şu şekilde işlenmiştir.

“Ne yaptı biliyor musun?

Şakir Amca'nın cevizliğini harabeye çevirdi.

Ama dur, acele etme!

Başını ve sonunu dinlemeden kimseyi suçlama

Evet, cevizlik harap oldu; dallar kırılarak, yapraklar tartaklanarak, belki binlerce ceviz, daha olgunlaşmadan toprağa saçılarak... Ama acaba suç, bunları yapanda, Ağaçkakanda mı?” (Zarifoğlu, 2013a: 7)

“Tilki İle Aslan ” isimli hikayede aslanın insanlara karşı olan iyimser tavrı üzerinden iyimserlik değeri şu şekilde işlenmiştir:

“ En iyisi kendin konuş dedi Burhanettin aslana.

-Sağolsun insan efendim dedi aslan. Yüce şahsınızı, asil yüreğinizi, paha biçilmez aklınızı selamlarım. Ben aciz ayağınızın tozuyum. Efendim benim hikayem şöyle, böyle böyle... ” (Zarifoğlu, 2013f: 53)

4.15. “ Estetik Duyguların Geliştirilmesi” Değeri İle İlgili Bulgu ve Yorumlar

“Ağaçkakanlar” isimli hikayede “estetik duyguların geliştirilmesi” değeri şu şekilde işlenmiştir:

“ Hayranlıkla baktılar ona.

Gerçek bir prenesti bu. Öyle asil bir şekilde salınıyordu ki, ikisi de onun kendi yavruları olduğundan adeta kuşkuluyorlardı.

Fakat zamanla buna alıştılar. Ve onun halleri kendilerini de etkilemeye başladı.

Onlar da gittikçe daha kibar davranmaya, yuvaya giriş çıkışlarda, sofraya oturuşlarda, daha şık ve zarif olmaya başladılar.” (Zarifoğlu, 2013a: 90)

“Ağaçkakanlar” isimli hikayede “estetik duyguların geliştirilmesi” değeri şu şekilde işlenmiştir:

“ Sabaha karşı dalar gibi oldu. Ancak aslan uyanır uyanmaz, onu da uyandırdı ve coşkun bir neşe ile,

-Haydi bakalım, aziz ve sevgili dostum. İşte mutlu mu mutlu bir gün daha başlıyor. Şu güneşin doğuşuna, şu dipdiri kır çiçeklerine, şu koşuşan tavşanlara, sincaplara bak.” (Zarifoğlu, 2012a: 39)

“Kırmızı Gözlü Kara Yılan” isimli hikayede ilgili değer şu şekilde işlenmiştir:

“ -Böyle bir saray dünyanın hiçbir yerinde yok..

-İçinde öyle mobilyalar varmış ki taa İtalya'dan Okyanus'un öte ucundan..

-Hele salonlar dolusu antikalar, tümü antik Yunan.

-Hele hele resim koleksiyonu, ne orijinal pikassolar, sezanlar..

- Dali bile var, deli gözleriyle..

-Peki demiş biri, bunlarla ne ilgisi var ki bir yılanın?

-Olmaz olur mu, o da sever tarihi, o da sever sanatı falan.” (Zarifoglu, 2013f: 60)

4.16. “.Misafirperverlik” Değeri İle İlgili Bulgu ve Yorumlar.

“Misafirperverlik” kelimesi Büyük Türkçe Sözlükte : “Konukseverlik” (www.tdk.gov.tr) şeklinde tanımlanmıştır.

“Yürekdede İle Padişah” isimli hikayede Zarifoglu Yürek Hasan ile Ayşe Nine’nin çadırlarına gelen misafirlere gösterdikleri misafirperverliği şu şekilde işlemiştir:

“ İşte o anda Yürekdede, karısı Ayşe Nine ve devecik, üçü birden gördüler ki taa uzaklardan gelenler var. Bir grup atlı.

-Gözün aydın dedi Yürekdede karısına.

-Gözümüz aydın dedi Ayşe Nine, şükürler olsun misafir gönderene.” (Zarifoglu, 2013d: 31)

“ Yürekdede böyle dedikten sonra, onlara içecek soğuk bir şeyler getirmek üzere doğrulurken dönüp şöyle dedi:

-Rahat oturun, rahat edin. Farz edin ki her yan sizin mülkünüzdür. Sonra ananız olsun, yaşlı bir hatunum vardır. Sizi evladı gibi bilir. Onun için namahremlik kalmamıştır. Rahat edin, serbestçe oturun.

Onlar da serbestçe oturmuşlar.

-Size bir soğuk ayran getireyim. Sonra da kalın, misafirlerimiz olun. Yemeği bizimle yeyin. Biz de size dua eder, teşekkür ederiz.” (Zarifoglu, 2013d: 34)

“ Yürekdede destur dileyip yanlarından ayrıldı.

Çadıra girdi.

-Hanım, dedi gelenler aç mı aç. Zavallılar hem susamışlar hem acıkmışlar. İlkın susuzluklarını bir giderelim. Kırbaylan soğuk su getirdiğimiz, amma da isabet olmuş. Hemen götürüyüm.

Yürekdede, bir koşu tası da alıp, kırbayla götürmüş suyu.” (Zarifoğlu, 2013d: 35)

“Çadıra girdi

-Can yoldaşım, dedi. Bunlar çok kıymetli misafirlere benziyorlar. Allah acıdı bize de, ağırlayalım diye bunları gönderdi. Hani bunlar da gelmeseydi, şu yola çıktığımız iki günden beri, neredeyse, hani, acep Allah bizi iyice defterden sildi ve unuttu mu haşa , diye içimden geçirmeye başlayacaktım. Ne kadar günahkar olmalıyız ki, Allah'ı hatırlamak için ya bir izzet ikram olacak, ya bir musibet, ya da bir misafir konuk gelecek. Vah bizim başımıza.

-Efendi dur hele, bunları demeye mi geldindi?

-Ne demeye geldimdi?

-Allah bize acıdı da misafir yolladı, diyordun. Doğrusu ben de aklımdan bunları kuruyordum. Allah'a şükürler olsun misafirler geldi bize.

-Evetevet, dedi Yürekdede, şimdi, ne yapacaksın, ne hazırlayacaksın gelenlere.

-Elimizde ne varsa koyacağız ortaya.” (Zarifoğlu, 2013d: 36)

“ -Diyorum ki hanım, Allah bize acıdı da yolladı bunları, yüzümüze baktı hamdolsun, dilim varmıyor am, gel şu bizim deveciği kesip bunlara ikram edelim. Ne dersin yastık yoldaşım, başımın sultanı?

-Vah dedi Ayşe Nine vah benim karabaşım, kara yazgım. Aman aman, ben yanmışım helak olmuşum da haberim yok. Allah sana uzun ömürler versin, benden alsın sana verin. Vah bana ki ben niye daha önce bunu düşünmedim.

Dünya malı, dünya hırsı benim gözümü kör etmiş de haberim yok. Vallahi kesip yedirelim biçarelere, iyi olur, ala olur.” (Zarifoğlu, 2013d: 38)

“-Allah padişahımızdan razı olsun. Pekala, evlatlarım, haydi yolunuzdan kalmayın. Dua edin. Geri arkanızı unutmayın. İnşallah yine gelin, yine misafirimiz olun. Hakkınızı da helal edin. Belki sizleri hoş tutamadık, bir kusur ettik. Yaşımız ileri. Bakarsın tekrar karşılaşmak da nasip olmaz, hakkınızı helal edin.”
(Zarifoğlu2013d:49)

“-Elhamdülillah, Allah bize misafirler gönderdi. Hamd olsun onları ağırladık. Önlerine de Allah’ın verdiği nimetleri koyduk.

-Hamdolsun, Allah’a şükürler olsun.” (Zarifoğlu, 2013d: 52)

“Serçekuş” isimli hikayede “misafirperverlik” değeri şu şekilde işlenmiştir.

“ Bütün Kocabağ halkı şu anda ekmek başında. Ortadaki çorba kabına evin bütün elleri bir bir uzanıyor. Kimi evlerde misafirler var.

Onlar titizlikle ağırlandı, onlara yataklar serildi, odalarının önüne ihtiyaçları için ıbrıklarla su konu ve sabahın ezanıyla birlikte namaza kaldırıldılar.”
(Zarifoğlu, 2012g: 30)

4.17. “ İyilik Yapmak” Değeri İle İlgili Bulgu ve Yorumlar.

“İyilik” kelimesi Büyük Türkçe Sözlükte:

“1 İyi olma durumu, salah

2 Karşılık beklenilmeden yapılan yardım, kayra, lütuf, kerem, ihsan, inayet.”
(www.tdk.gov.tr) şeklinde tanımlanmıştır.

“Yürekdede İle Padişah” isimli hikayede “iyilik yapmak” değeri şu şekilde işlenmiştir:

“-Güzel hanımım dedi, sadece Allah’tan dileyince O, bol bol verir. Ancak bu kadar yük, böyle bir servet üzerimizdeyken uyursak bil ki başımız belada. Uymak var, uyanmamak var. Sonra Allah bize sorar ne ettiniz diye.

Onun için hemen şehre iniyorum. Fakir fukarayı toplayıp getireyim. Hepsini üleştirelim yoka yoksula da üzerimizde kalmasın.

Ve Yürekdede, Ayşe Nine'nin dualarıyla düştü yola..” (Zarifoğlu, 2013d: 72)

“Katıraslan” isimli hikayede çıktıkları yolculuk sırasında aslanın tilkiye iyilik yapması üzerinden ilgili değer şu şekilde işlenmiştir:

“ Aslan hemen yerinden doğruldu, eşeğin leşinden arta kalan kemiklerin bulunduğu yere gitti ve onun semeri ile çulunu bulup getirdi.

Bunlarla tilkiye güzel bir yatak yaptı.

Eşeğin çuluna sıkı sıkı sardı onu, yanlarını bastırdı ve ısınması için onu kucakladı. Sıcak nefesini onun üşüyen ayaklarına ve ellerine tuttu.

Tilki sıcacık olmuştu. Korkuları hemen tamamen dağılmıştı.” (Zarifoğlu, 2012b: 89)

“Serçekuş” isimli hikayede “iyilik yapmak” değeri şu şekilde işlenmiştir:

“Ağaçlar onun bir ilk patlayışı savuşturduğunu, ama nedense kaçıp uzaklaşmadığını, hatta tersine sıçrayıp namlunun üzerine konduğunu gördüler. Ve avcı onu avucuna aldı. Karşısında tutup onunla adeta konuştu. Sonra da ayağa kalkarak, kolunun aşağıdan yukarıya geniş bir hareketi ile, onu, bir barış güvercini gibi salıverdi.” (Zarifoğlu, 2012g: 96)

4.18. “Çalışkanlık” Değeri İle İlgili Bulgu ve Yorumlar.

“Çalışkanlık” kelimesi Büyük Türkçe Sözlükte:

“1.Çalışan , çalışmaktan hoşlanan, sürekli çalışan, tembel olmayan, gayur.

2. Derslerine devam eden, dersleri iyi olan.” (www.tdk.gov.tr)

şeklinde tanımlanmıştır.

Hayatta başarılı olmuş tüm insanların planlı, disiplinli çalışma sonucunda bu başarıya kavuştukları açıktır. Ulu önder Atatürk bu konuyu çok kesin bir ifadeyle açıklamıştır: “Tek bir şeye ihtiyacımız var: Çalışmak”

“Küçük Şehzade” isimli hikayede “çalışkanlık” değeri şu şekilde işlenmiştir:

“ Anası geldi yalvardı olmadı, lalası geldi yalvardı olmadı.

-Ben diyordu, bir Şehzade olarak işimi bitirmeyince ne bir şey yerim , ne de yatar uyurum.

Bir yandan da kendi kendine,

-Şu kağıt ve kamışlara, hokkaya kim olduğumu göstereceğim.” (Zarifoğlu, 2012e: 23)

“Serçekeş” isimli hikayede “çalışkanlık değeri şu şekilde işlenmiştir:

“Öküzlerle nasıl da bütünleşmişler. Şimdi bir de bunlara, sabanı, öküzleri ve insanı ayrı ayrı yerlere koyarak bak. Nasıl tuhaf bir yalnızlıkla duruyorlar öyle.

Çift süren insanlar okumasını bilenler için toprağa yazılar dokuyorlar. Hayat kıvılcımları etrafında pervaneler gibi.” (Zarifoğlu, 2012g: 56)

4.19.“ Paylaşımçı Olmak” Değeri İle İlgili Bulgu ve Yorumlar.

“Yürekdede İle Padişah” isimli hikayenin bir bölümünde Yürekdede’ nin eline geçen kazan dolusu altını fakir insanlarla paylaşması anlatılmıştır.

“ -Güzel hanım dedi, sadece Allah’tan dileyince O, bol bol verir. Ancak bu kadar yük, böyle bir servet üzerimizdeyken uyursak bil ki başımız belada. Uyumak var, uyanmamak var. Sonra Allah bize sorar ne ettiniz diye. Onun için hemen şehre iniyorum.

Fakir fukarayı toplayıp getireyim. Hepsini üleştirelim yoka yoksula da üzerimizde kalmasin.

Ve Yürekdede, Ayşe Nine’nin dualarıyla düştü yola...” (Zarifoğlu, 2013d: 72)

4.20. “Şefkat-Merhamet” Değeri İle İlgili Bulgu ve Yorumlar.

“Yürekdede İle Padişah” isimli hikayede eşlerin birbirlerine karşı şefkatli ve merhametli davranışları örnek gösterilerek ilgili değer şu şekilde işlenmiştir:

“Yürekdede deveciği görür görmez ısınmış. Hatta yüreği cızz etmiş. Ona neden Yürek Hasan demişler ki zaten.

Eğer hayvanlar aralarında konuşuyorsa kim bilir neler söylüyorlar insanoğlu için.

Bunları böyle dinleyince, öldürmek için öldürenle ölmek için öldüreni birbirine karıştırma.

Biri ceza görecek, biri ödüllendirilecek öte dünyada.

Merhamet capcanlı bir kuştur insan kalplerinde.

Bir ölçü, bir adaletli ki eşi emsali bulunmaz.

Hazreti Ömer birini uzak bir vilayette kadı tayin etmişti. O kimse göreve gitmek üzere Hazreti Halifeye vedaya gelince, onu kucagındaki çocuğunu sevip okşarken, gördü.

-Ya Ömer dedi, bu halinize taaccüp ediyorum. Şaşırıyorum. Ben hiçbir zaman çocuklarımı öpüp okşamadım.

-Yaa, dedi Hazreti Ömer. O halde seni kadılık görevinden hemen geri alıyorum. Zira evlatlarına muhabbet göstermeyen, halka da göstermez. Çocuklarına merhameti olmayanın halka da merhameti olmaz.” (Zarifoğlu, 2013d: 74)

“ Bakmış Hazreti Süleyman kirpiye ve yavrusuna. Yüzlerce diken.

-Hiç olur mu bununla el yüz kurulamak, diye sormuş kirpiye, git bana doğru dürüst yumuşak bir şey getir.

Ey Allah’ın Nebisi demiş kirpi, bundan daha sevgili daha yumuşak bir şey yok ki benim için” (Zarifoğlu, 2013d: 76)

“Kuşların Dili” isimli hikayede “şefkat- merhamet” değeri şu şekilde işlenmiştir:

“ Ey alemlerin Rabbi, ben acizim, elimi tut, feryadıma yetiş.

Sen suçları bağışlarsın.

Bense senin kulun olmaya yakışmayan çok işler işledim.

Benim özürlerimi ört.

Kötülüklerimi yüzüme vurma. Onlar geldi geçti, şimdi benim senin karşıdaki aczime bak. Bak nasıl sana yalvarıyor, bağışlanmamı diliyorum.

Ben bilgisizlikle hatalar ettim. Yanıldım.

Dertli canıma acı. Beni bağışla.

Ey beni yaratan, her daim senin sofrandayım. Senin ekmeğini yiyip duruyorum.” (Zarifoğlu, 2013c: 11)

“ Bir çocuk, güzel güzel oynayıp dururken oradaki derin suya düşüverdi.

Annesi de ordaydı. Bunu görünce yüreği yandı. Çırpınmaya, feryat etmeye başladı.

Çocuksa suda çırpınıyor, batmamaya, boğulmamaya gayret ediyordu.

Derken derin ve akıntılı su, çocuğu sürükleyerek götürdü. Ana da arkasından koştu.

Orada bir su değirmeni vardı.

Çocuk suyla beraber değirmen çarklarının arasına girerse, lime lime doğranıp ölecekti.

İşte çocuk tam arka gireceği sırada anne kendini suya attı ve çocuğunu sudan çıkardı.” (Zarifoğlu, 2013c: 15)

“Bir kafirle bir Müslüman savaşa başladılar.

Ellerinde yalın kılıç, bir biri hamle eder, bir diğeri. Aradan epey zaman geçtiği halde yenişemediler.

Mümin baktı ki namaz geçmek üzere.

Kafire dedi ki:

-Benim namaz vaktim geçiyor. Allah’a ibadet etmem gerek. Eğer izin verirsen namazımı kılayım.

Kafir peki dedi.

Mümin güzelce namazını kıldı. Bitirdikten sonra yine vuruşmaya birbirinin canını almaya çalıştılar.

Aradan biraz daha zaman geçince bu defa kafir dedi ki:

-Benim de bir ibadetim var. Şimdi de sen izin ver de ben ona koyulayım.

Mümin de ona izin verdi

Kafir cepkeninin iç cebinden bir put çıkardı. Onu önüne yere koydu ve başladı buna secde etmeye.

O zaman mümin kendi kendine ,

-İşte şu kafiri ortadan kaldırmanın tam sırası dedi. Şu puta tapıcıyı ortadan kaldırayım da sevaba nail olayım.

Böylece kılıcını çekip yerinden doğruldu. Onun üzerine doğru gitti. Fakat tam o sırada gaipten bir ses işitti:

Ey vefasız adam. Verdiğin sözde sen böyle mi durursun. Önce o sana mühlet verdi. Sen secdede iken üzerine gelip seni kılıçlamadı. Şimdi sen onu kılıçlarsan nice olur.” (Zarifoğlu, 2013c: 58)

“Katrıraslan” isimli hikayede ilgili değer şu şekilde işlenmiştir:

“Aslan hemen yerinden doğruldu, eşeğin leşinden arta kalan kemiklerin bulunduğu yere gitti ve onun semeri ile çulunu bulup getirdi.

Bunlarla tilkiye güzel bir yatak yaptı.

Eşeğin çuluna sıkı sıkı sardı onu, yanlarını bastırdı ve ısınması için onu kucakladı. Sıcak nefesini onun üşüyen ayaklarına ve ellerine tuttu. Tilki sıcacık olmuştu. Korkuları hemen tamamen dağılmıştı.” (Zarifoğlu, 2012b: 89)

“Ağağkakanlar” isimli hikayede “şefkat-merhamet” değeri şu şekilde işlenmiştir:

“ Koşa koşa yavruyu buldular.

-Yavrum, diye bağırdı ana ağağkakan, sakın şakir Beyin cevizliğine gitme bugün, her taraf avcılarla dolu, seni avlayacaklar.” (Zarifoğlu, 2013a: 68)

4.21.“ Selamlaşma” Değeri İle İlgili Bulgu ve Yorumlar

“Yürekdede İle Padişah” isimli hikayede “selamlaşma” değeri şu şekilde işlenmiştir:

“ -Selamünaleyküm, dedi atlıların en önündeki, kendilerini karşılamak üzere kalkıp, acele acele yürüyen Yrekdedeye.

-Ve aleykümselam, hoş geldiniz, hoş geldiniz.

Diğeri de, bir yandan atlarından inmişler, bir yandan da bir bir selam vermişler ihtiyara.” (Zarifoğlu, 2013d: 31)

4.22.“ Alęakgnlllk” Değeri İle İlgili Bulgu ve Yorumlar.

“Alęakgnlllk” kelimesi Büyük Türkęe Sözlükte: “Alęak gönüllüye yakışan, tevazu olarak tanımlanmıştır.”(www.tdk.gov.tr)

“Yürekdede İle Padişah” isimli hikayede “alęakgnlllk” değeri şu şekilde ifade edilmiştir:

“Yürekdede bakmış hep bu başlarındaki zat konuşur, Ötekiler edepli edepli oturur.

-Bu yiğitlerin başı, başkanı sen misin oğul?

Gülmüş adam.

-Bunların her biri değerli arkadaşlarımdır. Başkan bilirlerse beni başkanları sayılırım,

ama derlerse ki köleleriyim, o zaman da köleleri olurum onların.

Tümü birden dürtülmüş gibi yerlerinden irkilip fırlamışlar, ellerini yüreklerine çalıp:

-Estağfirullah, estağfirullah, diye mırıldanmışlar..” (Zarifoglu, 2013d: 32)

“-İyi, iyi hele bir git bakalım.

-Peki padişahı görünce yanına varayım mı?

-Sen nasıl münasip görürsün?

-Benim münasip görmem şöyle, derim ki gitmişken, onu görmüşken, yanına varmışken, bir konuşsam, böyle derim ammaa, aman hanım bu kadarını düşünmek bile bir azim iş. Çok güzel, bilmem ki..

-Şöyle derim herifim, madem o kelli felli zatlar sana bu akli vermiş, elbet onlar benden iyibilir.

-Yalnız senden mi, benden de iyi bilir...” (Zarifoglu, 2013d: 53)

4.23. “Fedakarlık” Değeri İle İlgili Bulgu ve Yorumlar.

“Fedakarlık” kelimesi Büyük Türkçe Sözlükte: “Bir amaç uğruna veya gerçekleştirilmesi istenen herhangi bir şey için kendi çıkarlarından vazgeçme.” (www.tdk.gov.tr) olarak tanımlanmıştır.

“Çın çın yılanıklar” isimli hikayede baba yılanın anne yılan ve yavru yılanı insanların elinden kurtarmak için göstermiş olduğu fedakarlık şu şekilde ifade edilmiştir:

“Tam o sırada bir ıslık duydular. Anne ve yavru karayılanlar hemen tanıdılar bu ıslığı. Baba karayılandı bu. Hemen o yöne kıvrıldılar. Baba karayılan taşların arasındaki bir kovuktan başını çıkarmış onları izliyor ve heyecanla oraya yetişmelerini bekliyordu. Anne oraya geldi, ve önce girmesi için yavrusunu bekledi. Yavru babasının bulunduğu kovuğa girdi, annenin başının gerisine okkalı taşlardan biri çarptı. Bir an sendeledi, deliğe girmeye başladı. Bu sırada sırtına ve kuyruğuna bir iki taş daha değdi, bir iki değnek yedi.” (Zarifoğlu, 2013f: 95)

“Köyümüze Yağdı Karlar” isimli hikayede “fedakarlık “ değeri şu şekilde işlenmiştir:

“ İşte asıl bu yüzden herkes onlardan almak istermiş.

Aradan belki on yıl geçmiş, belki yirmi, bunlar hala verirlermiş odunun yükünü üç liraya. Eğer yük eşek yükü değil de katır yükü olursa üç buçuk liraya. Halbuki katırların üzerinde belki iki katır odun.” (Zarifoğlu, 2013d: 80)

Hikayelerde geçen tüm değerlerin; hangi hikayede kaç tane yer aldığına dair veriler tablo 1 ‘de belirtilmiştir. “Aile birliğine önem verme” ve “sevgi” değerlerinin kodlamalarında araştırmacı ile diğer sınıf öğretmeni arasında değerlerin analizinde görüş farklılıkları görülmüştür.

Tablo 1 Cahit Zarifoğlu Hikayelerinde Değerlerin Sayısal Verileri

DEĞERLER	Yürek Dede ile Padişah	Hz. Süleyman ve Kirpi	Küçük Şehzade	Motorlu Kuş	Serçe Kuş	Dünyanın En Vahşi Hayvanı	Tilki ile Aslan	Çin Çin Yılandıkları	Katıraslan	Kırmızı Gözlü Kara Yılan	Suya Düşen Çocuk	Ağaç Kakanlar	Köyümüze Yağdı Karlar	Padişah ile Bir Veli	Kuşların Dili	Toplam
Aile Birliğine Önem Verme	6	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	8
Sorumluluk	1	1	3	1	0	1	2	0	0	0	0	3	1	1	1	15
Sevgi	7	1	1	1	0	1	1	1	1	0	1	3	0	0	0	18
Saygı	5	0	1	0	0	0	1	0	2	0	0	2	0	1	0	12
Hoşgörü	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	3
Özgüven	0	0	1	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	3
Empati	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Adil Olmak	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	2
Cesaret-Liderlik	2	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	3	1	9
Nazik Olmak	3	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	2	0	0	0	6
Dostluk	0	0	0	0	0	0	1	0	3	0	1	0	0	0	0	5
Yardımlaşma-Dayanışma	1	0	0	1	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	4
Doğruluk Dürüstlük	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	1	0	0	3
İyimserlik	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	2
Estetik Duyguların Geliştirilmesi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	2	0	0	0	3
Misafirperverlik	7	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	8
İyilik Yapmak	1	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	3
Çalışkanlık	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2
Paylaşımçı Olmak	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Şefkat – Merhamet	2	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	3	7
Selamlaşma	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Alçak Gönüllülük	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2
Fedakarlık	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	2
TOPLAM	40	3	8	3	6	3	7	3	9	2	2	17	4	6	7	120

5.BÖLÜM

TARTIŞMA SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuçlar ve Tartışma

Bu bölümde hikayelerden elde edilen bulgu ve yorumlarla ulaşılan sonuçlara yer verilmiştir.

Çalışmamızda Cahit Zarifoğlu'nun hikayeleri önceden belirlenen 27 adet değere göre incelenmiştir. Bu değerler şu şekilde belirlenmiştir: Sevgi, saygı, hoşgörü, empati, adil olma, cesaret-liderlik, nazik olma, dostluk, yardımlaşma-dayanışma, doğruluk-dürüstlük, aile birliğine önem verme, iyimserlik, estetik duyguların geliştirilmesi, misafirperverlik, iyilik yapma, çalışkanlık, paylaşımcı olmak, şefkat-merhamet, selamlaşma, alçakgönüllülük, fedakarlık , bağımsız ve özgür düşünebilme, temizlik, vatanseverlik ve kültürel mirasa sahip çıkma.

Yapılan çalışmada analiz yöntemi kullanılarak 27 adet değer, hikayelerde nasıl işlendiği ve ne oranda yer aldığı belirlenmeye çalışılmıştır. Öncelikle incelemiş olduğumuz hikayelerin özetleri verilmiştir. Değerlerin yer aldığı bölümler ise ilgili değer başlığı altına doğrudan alıntılama yapılarak verilmiştir. Ayrıca ilgili bölümlerin altına kısaca açıklamalar yapılmıştır.

Hikayelerde en fazla sevgi (f:18) değerine yer verilmiştir. Daha sonra ise değerlerin hikayelerde yer alma oranına göre çok bahsi geçenden az bahsi geçene doğru şu şekilde sıralanmıştır: Sorumluluk (f:15), saygı (f:12), cesaret- liderlik (f:9), aile birliğine önem verme (f:8), misafirperverlik (f:8), şefkat-merhamet (f:7), nazik olma (f:6), dostluk (f:5), yardımlaşma-dayanışma (f:4), hoşgörü (f:3), özgüven (f:3), doğruluk-dürüstlük (f:3), iyilik yapmak(f:3), estetik duyguların geliştirilmesi (f:3), adil olma (f:2), iyimserlik (f:2), selamlaşma(f:2), çalışkanlık (f:2), fedakarlık (f:2), empati (f:1), paylaşımcı olmak (f:1), selamlaşma (f:1).

“Yürekdede ile padişah” hikayesinde sevgi (f:18), saygı (f:12), aile birliğine önem verme (f:8), ve misafirperverlik (f:8) değerleri yoğunlukla yer almıştır.. Toplamda en çok değeri bünyesinde barındıran da yine aynı hikayemizdir.

Hikayelerde bağımsız ve özgür düşünebilme, temizlik, vatanseverlik ve kültürel mirasa sahip çıkma değerlerine hiç yer verilmemiştir. En çok değer görüldüğü hikaye Yürekdede İle Padişah (f:40) en az değer görüldüğü hikaye ise Serçekuş (f:6) olarak belirlenmiştir. Paylaşımcı olmak, selamlaşma, empati değerleri sadece birer kez ve Yürekdede İle Padişah hikayesinde yer almıştır.

Sevgi değeri hikayelerimizde çoğunlukla aile içerisinde eşlerin birbirlerine olan sevgileri üzerinden; bazı hikayelerde de anne babanın çocuklarına hissetmiş oldukları sevgi şeklinde işlenmiştir. Saygı değeri ise yine çoğunlukla aile içinde eşlerin birbirlerine göstermesi gereken saygı üzerinden yine bazı hikayelerde de çocukların büyüklerine olan saygıları şeklinde işlenmiştir.

Sonuç olarak Cahit Zarifoğlu hikayelerinde analizi yapılan değerlerin birçoğunun işlendiği görülmektedir. Ancak bağımsız ve özgür düşünebilme, temizlik, vatanseverlik, kültürel mirasa sahip çıkma, empati, paylaşımcı olmak ve selamlaşma değerlerinin iletimi açısından yeterli olmadığı sonucuna varılmıştır.

Erdemli, dengeli ve bilinçli çocuklar yetiştirmek isteyen aileler ve ülkesine, milli- manevi değerlerine bağlı öğrenciler yetiştirmek isteyen eğitimciler; sınıfta ve evde yaptıkları çeşitli etkinlikler ve oyunlarla değerler eğitimi konusunda başarıya ulaşacaklardır. Yapılan etkinliklerin ve oyunların hedef davranışı kazandırma noktasında başarıya ulaşması için ilgi çekici olmalı ve çocuğu oyunun ve etkinliğin içine çekmelidir. Özellikle öğretmenler için bu durum büyük önem arz etmektedir. Çünkü çocukların aktif katılımı onların değerleri özümsemesinde çok yardımcı olacaktır.

Zarifoğlu hikayelerinde üslubundan da anlaşılacağı üzere sadece çocuklara değil yetişkinlere de seslenmektedir. Çocuğun zihnine ve dünyasına özenle yaklaşan Zarifoğlu değerleride çocuğun anlayabileceği bir anlatımla yazmaya özen göstermiştir. Eserlerinde yerel dilin bütün imkanlarından da yararlanmıştır. Zarifoğlu geçmişi, geçmişin diliyle anlatmış fakat modern zamanlara da uyarlamayı başarmıştır. Cahit Zarifoğlu Türk edebiyatında verdiği eserlerle çok önemli bir yerde bulunmaktadır. Kaliteyi ve çocuk duyarlılığıyla harmanlanmış ve eserler vücuda

getirmiştir. Bu anlamda Zarifoğlu pedagojiye büyük katkılar sağlamıştır denebilir. Çocuk kitaplarını yazarken Zarifoğlu çocuk duyarlılığına çok dikkat etmiş ve onların iç dünyasına inmeyi başarmıştır. Özellikle çocuklar için anlaşılması güç olan soyut kavramları somutlaştırmakta oldukça başarılıdır. Cahit Zarifoğlu bu hikayelerinden de anlaşılacağı üzere çocukları bilişsel ve duyuşsal alanları başta olmak üzere her yönü ile çok iyi tanımaktadır. Bu nedendir ki çocukların seviyesine başarı ile inebilmiş, bunu yaparken de üslubundan taviz vermemiştir.

Çocuklara hitap eden hikaye, çizgi film gibi eserlerden günlük hayata değer transferinin daha kolay olduğu bilinmektedir. Bu bağlamda düşünüldüğünde, çalışmamızın sonucuna göre Zarifoğlu hikayeleri zengin bir değerler hazinesi olarak değerlendirilebilir. Recep Demir'in (2018) yılında yaptığı çalışmada da çocukların çizgi film karakterlerinden etkilendiği ve çizgi filmlerden değer transfer ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç bizim çalışmamız açısından da önemlidir. Çizgi film kahramanları ile hikaye kahramanlarının benzer yönleri dikkate alınır, çocuk bu iki türde de kahramanlarla bir bağ kurmaktadır. Zarifoğlu hikayelerinin kahramanları bizim değerlerimize sahiptir. Çocuğun bu hikayelerdeki kahramanlarla bağ kurması değer eğitimi açısından istenilen bir durumdur.

Analiz ettiğimiz 7 hikaye kitabında mili, manevi ve ahlakî değerlerin tutarlı bir şekilde yer aldığı tespit edilmiştir. Bu hikaye kitaplarından bazı bölümlerin ilköğretim müfredatı içerisine entegre edilmesi değerler eğitimi açısından olumlu sonuçlar doğurabilir. Nurullah Şahin (2017) ,Cengiz Aytmatov'un eserlerindeki değerleri tespit ederek analiz etmiştir. Analiz ettiği eserlerin Türk kültürü ve değeri açısından başucu kitapları olduğu sonucuna ulaşmıştır. Cengiz Aytmatov'un eserleri dil özellikleri ve işlediği konular bakımından belirli bir yaş düzeyi sonrasına hitap ederken, Zarifoğlu'nun eserleri ise yaş aralığı bakımından daha geniş bir gruba hitap etmektedir. İncelediğimiz hikayelerin İlköğretim basamağından yetişkinlere kadar geniş bir etki alanı olduğunu söylemek mümkündür.

Ünlü ve Kaşkaya (2018)'nin beraber yaptığı çalışmada Sosyal Bilgiler dersi öğretmenlerinin değerler eğitimine ilişkin görüşleri incelenmiştir. Öğretmenlerin görüşlerine göre değer eğitiminde en belirgin sorunlar; aile, müfredat, çevre, medya, öğrenciler ve okulların maddi imkânları başlıkları altında toplanmıştır. Değer eğitiminin başarıya ulaşması içinse devlet, aile, çevre ve öğretmenlerin birlikte hareket etmesi hususu üzerinde durulmuştur. Bizim çalışmamızda da değerler eğitimi açısından Zarifoğlu hikayelerinin önemi ortaya konulmuştur. Bu eserin ise değerler eğitiminde yaygın bir şekilde kullanılabilmesi için Ünlü ve Kaşkaya'nın ulaştığı sonuçta olduğu gibi aile, devlet, çevre ve öğretmenin işbirliği içinde çalışması gerekmektedir.

Oktay Akbaş (2008) yaptığı çalışmada değerlerin gizli program ve doğrudan öğretilmesi ile ahlakî karakter için gerekli bilişsel, duyuşsal ve eylem boyutunun dengeli bir şekilde geliştirilebileceğinin sonucuna ulaşmıştır. Akbaş'ın ulaştığı sonuçlar göz önüne alındığında değerler gizli bir program içinde de öğretilir. Zarifoğlu hikayelerinin bu gizli öğretim için seçilebilecek önemli bir kaynak teşkil ettiğini söylemek mümkündür.

5.2. Öneriler

Okulda , evde, gündelik hayatta yaşanan olaylar bir fırsata dönüştürülmelidir. Çocuğun yaşanan bu olay karşısında değer ve durum farkına varması sağlanmalıdır. Çocuklar için faydalı olacağını düşündüğümüz bazı faaliyetleri önerebiliriz.

** Cahit Zarifoğlu Hikâyeleri' nin Türkçe ve Hayat Bilgisi Dersi öğretiminde etkin bir şekilde yer almasının, değerler eğitimine katkısı olabilir.*

** Cahit Zarifoğlu'nun hikayeleri gibi, Milli ve kültürel değerlerimizi içeren masal ve hikâyelerin çocuklara anlatılması değer öğretimine katkı sağlayabilir.*

Özellikle aile içinde ve okulda çocuğa özümsetmek istediğimiz değer ile ilgili kısa masallar teknolojinin de desteğinden yararlanılarak uygun görsellerle zenginleştirilip çocuğa sunulabilir.

** Okullarda Yapılan Sınıf İçi Etkinlikler Değerlerin Kavratılmasında Kullanılabilir.*

Bu etkinlikler ile ilgili görsellerin sunulabileceği bir değerler eğitimi köşesi oluşturulması ve her ayın seçilen değerine göre değerler eğitimi köşesinin öğrenciler tarafından güncellenmesi sağlanabilir.

** Mevcut öğretmenlerin, değerler eğitimi konusunda yeni eğitim ve öğretim tekniklerinden haberdar olabilmesi için hizmet içi eğitimler ile bilgilerinin güncellenmesi sağlanmalıdır.*

** Değerler eğitimi sadece öğrenci ile sınırlı kalmamalı, velilere de çeşitli eğitimler düzenlenmelidir.*

** Okul Öncesi Ve İlkokul düzeyindeki öğrenciler için oyun ile değerler eğitimi çalışmaları yapılmalıdır.*

Verilmek istenen değerle ilgili heyecan verici ve ilgi çeken oyunlar düzenlenebilir. Bu oyunlar düzenlenirken Zarifoğlu'nun hikâye kahramanlarından yararlanılabilir.

KAYNAKÇA

- Akbaş O. (2008). Değer eğitimi akımlarına genel bir bakış. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 6 (16), 9-27.
- Aydın, M. Z. ve Gürler, Ş. A. (2012). Okulda değerler eğitimi-yöntemler-etkinlikler-kaynaklar. Ankara: Nobel Yayınları.
- Berkowitz, W. M. (2011). Whatworks in valueseducation. *International Journal of Educational Research*, 50(3), 153-158 .
Erişim adresi: <https://www.researchgate.net/publication/251599562>
- Bolay, H.A. (2013). Değerler buhranı. *Değerler ve Eğitimi Uluslararası Sempozyumu. İstanbul: Dem yayınları*, 55-69.
- Coombs-Richardson, R. ve Toison H. (2005). A comparison of valuesrankings for selected Americanand Australian teachers. *Journal of Researchin International Education*, 4, 263-277. Erişim adresi: <https://eric.ed.gov/?id=EJ845539>
- Demir, F. (2018). *Değer öğretimi yaklaşımlarına göre Hayat Bilgisi Dersinde değerler eğitimi*. (Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya). Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>. Tez no:527974
- Demir, R. (1999). *Türkiye'de çocuk kanallarında yayınlanan çizgi filmlerde dini ve kültürel değerler eğitimi*, (Doktora tezi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya). Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Deveci, H. ve Ay S. T. (2009). İlköğretim öğrencilerinin günlüklerine göre günlük yaşamda değerler. *Journal of International Social Research*, 1 (6). 167-181.
Erişim adresi: http://www.sosyalarastirmalar.com/cilt2/sayi6pdf/deveci_ay.pdf
- Doğanay, A. (2006). Değerler eğitimi. Ed. Cemil Öztürk. *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler öğretimi*. (s. 225-256). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Eliot, T. S. (1983). *Edebiyat üzerine düşünceler*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.

- Emiri, E. (2014). *Gülsüm Cengiz'in eserlerine değerler eğitimi açısından bir yaklaşım*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van.
- Etherington, Matthew (2013). Valueseducation: why theteaching of values in schools is necessary, but not sufficient. *Journal of Research on Christian Education*, 22 (2), 189-210. <https://eric.ed.gov/?id=EJ1031483>
- Güngör, E. (1993). *Değerler psikolojisi*. Amsterdam: Hollanda Türk Akademisyenler Birliği Vakfı Yay.
- Kaf, Ö. (2000). Hayat bilgisi dersinde bazı sosyal becerilerin kazandırılmasında yaratıcı drama yönteminin etkisi. *C. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6, 173- 184.
- Kardaş, M. N. ve Cemal, S. (2017). Değerler eğitimi ve Türkçe öğretiminde değer eğitimi üzerine yapılan araştırmalara ilişkin kaynakça denemesi. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 9 (16) 383-412. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/ksbd/issue/31387/344595>
- Kasapoğlu, H. (2013). Okulda değer eğitimi ve hikâyeler. *Milli Eğitim Dergisi*, 43 (198), 97- 109.
- Kaya, Vural (2007). *Cahit Zarifoğlu'nun çocuk kitaplarında temel değerler*. (Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya). Erişim adresi:http://acikerisim.selcuk.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/123456789/218/vural_kaya_tez.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- MEB. (2005). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi 4.-5. sınıf öğretim programı ve kılavuzu*. Ankara: Milli Eğitimi Bakanlığı Yayınları.
- Meydan, H. (2014). Okulda değerler eğitiminin yeri ve değerler eğitimi yaklaşımları üzerine bir değerlendirme. *Beü İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1 (1), 93-108. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/download/article-file/40229>

- Miles, M. B. ve Huberman, A. M. (1994) *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook (2nd ed.)*. Thousand Oaks, California SAGE
- Nurullah Ş. (2017). *Cengiz Aytmatov'un eserlerinin değerler eğitimi bağlamında incelenmesi ve ortaokul Türkçe ders kitapları için metin önerileri*. (Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum). Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>. Tez no: 475975.
- Oğuzkan, F. (1991). *Eğitim terimleri sözlüğü*. Ankara: TDK Yayınları.
- Önder, M. ve Bulut H. (2014). Temel dinî değerler ve değerler eğitimi. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6, 15-32.
- Özbahçe, O. (Mayıs 2006). Cahit Zarifoğlu/Biyografi. *Memleket Dergisi*, 1 (2).
- Özel, İ. (7 Haziran 1995). Sevgili Cahit Zarifoğlu. *Yeni Şafak Gazetesi*.
- Özel, İ. (10 Haziran 1987). Şair Öldüren Rejim. *Milli Gazete*.
- Özensel, E. (2003). Sosyolojik bir olgu olarak değerler. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1 (3), 217-239.
- Özdenören, R. (2013). Hayat ve İzlenimler . (Haz: Alim Kahraman). *Cahit Zarifoğlu Yürek Safında Bir Şair*. İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Ryan K. (1993). Miningth evaluesin thecurriculum. *Educational Leadership*, 51(3), 16-18 Erişim adresi: <https://eric.ed.gov/?id=EJ472600>
- Sallabaş, M. E. (2012). Ömer Seyfettin Hikâyelerinin Türkçe öğretiminde değer aktarımı bakımından incelenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, s. 59-68.
- Stanley, W. B. (1983). Training teachers to deal with values education : Acritical look at social studies methods texts. *Social Studies*, 74 (6), 242-246.

- Seefeldt, C. ve Castle, S. ve Falconer, R. C. (2015). *Okul öncesi/ ilkököl çocukları için sosyal bilgiler öğretimi*. (Çev. Ed. Sevgi Çoskun-Keskin). Ankara: Nobel Yayınevi.
- Şirin, M. R. (2013). Cahit Zarifoğlu Yetişkinlerin Çocuk Yazarı Olmanın Anlamı. *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi*, CIV (733), 20.
- Şirin, M. R. (2006). *Çocuğa adanmış konuşmalar*. (Söyleşi: H. Salih Zangin), Zarifoğlu yetişkin okurun çocukluğuna seslenen bir çocuk yazarıdır. (s.209) İstanbul: İz Yayıncılık.
- Tahiroğlu, M. ve Çetin, T. (2012). İlköğretim 4. sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde sağlıklı olmaya önem verme değerinin öğretimine ilişkin öğrenci tutumları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 12 (2), 1633-1651.
- Tekşan, K. (2012). Türkçe dersi değerler eğitiminde Kutadgu Bilig'in kullanımı. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 13, (3), 1-17.
- Tezcan, M (1991). *Sosyolojiye giriş*. Ankara: Gelişim Yayınevi.
- TDK (2005). *Türkçe sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Ulusoy, K. ve Dilmaç, B. (2012). *Değerler eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Ünlü, İ. (Mart 2019). İlkokul öğrencilerinin değer yönelimlerinin ahlaki ikilem hikâyeleriyle incelenmesi: Sorumluluk değeri örneği, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23 (1), 265-287.
- Ünlü İ. ve Kaşkaya A. (2018). Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin değer eğitime ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 7(4), 2656-2679.
- Wells, J. (2011). International education, values and attitudes: A critical analysis of the International Baccalaureate (IB) Learner Profile. *International Journal of Educational Research*, 10 (2), 174-188. Erişim adresi: <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/1475240911407808>

Veugelers, W. ve P. Vedder (2003). Values in teaching. *Teachersand Teaching: Theory And Practice*, 9, 377-389. Erişim adresi: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/1354060032000097262> Erişim tarihi: 10.03.2019.

Yaman, E. (2012). *Değerler eğitimi, eğitimde yeni ufuklar*. Ankara: Akçağ Yayınları.

Yel, S. ve Aladağ, S. (2015). Sosyal bilgilerde değerlerin öğretimi. (Ed. Mustafa Safran). *Sosyal Bilgiler Öğretimi*. (s.119-150). Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H.(2008). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Zarifoğlu, C. (1987). *Konuşmalar*. İstanbul: Beyan Yayınları.

Zarifoğlu, C. (2012a). *Ağaçkakanlar*. İstanbul: Beyan Yayınları.

Zarifoğlu, C. (2012b). *Katırsan*. İstanbul: Beyan Yayınları

Zarifoğlu, C. (2012c). *Kuşların Dili*. İstanbul: Beyan Yayınları.

Zarifoğlu, C. (2012d). *Yürekdede İle Padişah*. İstanbul: Beyan Yayınları.

Zarifoğlu, C. (2012e). *Küçük Şehzade*. İstanbul: Beyan Yayınları.

Zarifoğlu, C. (2012f). *Motorlu Kuş*. İstanbul: Beyan Yayınları.

Zarifoğlu, C. (2012g). *Serçekuş*. İstanbul: Beyan Yayınları.

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİNİN BİLGİLERİ

Adı Soyadı : Celalettin ASLAN

Uyruğu : T. C.

Doğum Yeri ve Tarihi: Kadınhanı/ 26.05.1984

Telefon : 505 717 72 60

Faks :

e-mai l: celalettinaslan@hotmail.com

EĞİTİM

Lise : Selçuklu Anadolu Lisesi, Konya, 2002

Üniversite : Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi, Konya, 2007

Yüksek Lisans: Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

İlköğretim Ana Bilim Dalı Sınıf Eğitimi Bilim Dalı

İŞ DENEYİMİ

Yıl	Kurum	Görevi
13	Hacımehmetli Nur-Pa A.Ş. İlkokulu	Sınıf Öğretmeni